Поштарина паушалована.

Шумарски лист

Издаје Југословенско Шумарско Удружење.

Уређује редакциони одбор. — Главни и одговорни уредник:
Проф. др. Александар Угреновић

Бр. 12. Загреб, 1. децембра 1925. Год. 49.

Садржај:

Проф. др. Ђуро Ненадић: „Шума Београдског Универзитета". — Dr. Josip Balen: „Organizacija rada Pošumljavanja Krša i Goleti." — Инг. Драгољуб С. Петровић: „Шуме и шумска привреда у Македонији" (свршетак.) — Ing. Anton Šivic: „Gozdarstvo Slovenije leta 1923." (konec). — Dr. Hufnagl - prof. Veseli: „Praktično uredjivanje šuma" (nastavak). — Trgovina i industrija. — Nauka i nastava. — Praktično šumarstvo. — Literatura. — Iz Jugosl. Šumarskih Udruženja. — Lične vijesti. — Oglasi.

No. 12e 49 Année

Revue Forestière

Pour les affaires forestières, de l'industrie et du commerce de bois.
Rédigée par le Comité de Rédaction.
Rédacteur en chef: Prof. dr. Aleksandar Ugrenović
Edition de l'Union Forestière Iougoslave 2 Rue Vukotinović Zagreb, Iougoslavie.
Paraît chaque mois. Conditions de l'abonnement pour l'étranger Din. 120 par an.
Résumés en langue française.

Sommaire:

Prof. dr. Nenadić: „La forêt de l'Université de Belgrade". — Dr. Balen: „Le reboisement du Karst". — Ing. Petrović: „Les forêts et l'exploitation des forêts en Macédoine" (fin). — Ing. A. Šivic: „Les affaires forèstieres de Slovénie en 1923. (fin.) — Dr. Hufnagl - prof. Veseli: „L'amènagement des forêts pratique" (suite). — L'enseignement et les sciences. — Commerce et industrie de bois. — Pratique forèstiere. — Literature. Unions. — Nominations et mutations. — Adjudications.

Šumarski list

izlazi svakog prvog u mjesecu na 3—5 tiskanih araka.

Članovi redovni J. Š. U. dobivaju ga besplatno nakon podmirenja članskog god. doprinosa od 50 Din.

Članovi pomagači a) kategorije plaćaju godišnje 25 Din.
b) « « « 100 Din.

Članovi utemeljitelji i dobrotvori dobivaju ga nakon jednokratnog doprinosa od 500 dot. 3000 Din.

Pretplata za nečlanove iznosi godišnje 100 Din.

Pretplata se šalje za članove iz Slovenije na Podružnicu J. Š. U. u Ljubljani na ček. broj 11.054 ili po poštnoj nakaznici, za sve ostale pak na ček. J. Š. U. 34.293 ili na adresu blagajnika: Zagreb, Vukotinovićeva ulica 2.

Uredništvo i uprava nalazi se u Šumarskom domu Zagreb, Vukotinovićeva ul. 2. Telefon 6—60.

Za oglase plaća se:

Za stalne oglase (inserate) kao i za dražbene oglase:

1/1 strana 500 (petstotina) Din. 1/4 strane 175 (stosedamdesetpet) Din.
1/2 strane 300 (tristotine) Din. 1/8 strane 90 (devedeset) Din.

Kod trokratnog oglašivanja daje se 15%, kod šesterokratnog 30% i kod dvanaesterokratnog 50% popusta.

Sakupljači oglasa dobivaju nagradu.

Za šumske industrije i trgovce drva:

Pravi Göhlerovi kolobroji, šumski čekići, čekići za daske, klupe za mjerenje, vrpce za mjerenje, brojevi iz ocijeli u svim veličinama najbolje vrsti, šumske krede i olovke kod

Šandora Schnellera

rezbara

ZAGREB, STROSSMAJEROVA ULICA BROJ 6.

Проф. др. Ђуро Ненадић [Загреб]:

Шума Београдског Универзитета.

Краљица Наталија поклонила је Београдском Универзитету велики комплекс шуме, познат под именом »Мајданпечка домена« од врло велике вредности. Када је Београдски Универзитет прошле године дошао дефинитивно у посед шуме, позвала ме Управа Универзитета да ју прегледам, опишем и проценим. Том часном позиву радо сам се одазвао и у месецу септембру прошле године своју задаћу извршио. У исто време почели су београдски листови о тој шуми писати, предлажући разне начине, како да се шума искористи. Тако се у листу »Привредни Преглед« од 10. јануара 1925. саветује Управи Универзитета, да се цела шума исече и претвори у зиратно земљиште, истичући код тога већу рентабилност зиратног земљишта над шумским. Противно тому износи »Народна Шума« од 11. јануара 1925. предлог, да се ништа не сече, него да се шума претвори у »Природни Парк«, упоређујући то са шумама у Швајцарској. Неке друге новине саветовале су, да се шума одмах преда на експлоатацију којем домаћем или страном дрварском предузећу итд.

Тим поклоном Краљице Наталије дошао је Београдски Универзитет до огромне имовине, којом долази у завидан положај спрам осталих Универзитета у нашој држави. Познато је, да су у прошлости многи богати Срби и Српкиње остављали Београдском Универзитету богате записе и поклоне, било у кућама, вредносним артијама или у готову новцу. Па и данашња стара зграда Београдског Универзитета је поклон богатог трговца Мише Анастасијевића из Доњег Милановца, који лежи у близини шуме Мајданпечке домене. И у најновије време налази се у Србији људи, који дају поклоне од високе вредности појединим факултетима Београдског Универзитета. Тако је на пр. прошле године Медицински Факултет добио поклон, који се цени на преко милијун динара. То је прави патријотизам на делу, којим су дароватељи допринесли свој велики део за остварење заветне мисли: Освете Косова, ослобођење и уједињење једнокрвне браће у велику и снажну државу Срба, Хрвата и Словенаца. У »пречанским крајевима« не налазимо толико доказа таковог патријотизма, да би приватна лица даровала толике вредности универзитету, који је државна институција. Једину изнимку чини од тога владика Штросмајер, који је год. 1874. много допринесао оснутку Загребачког Универзитета, поклонивши у ту сврху голему своту од 100.000 форинти, истакнувши том приликом гесло: »Просветом ка слободи«.

Пре него што прикажем са стручног гледишта шуме Београдског Универзитета, држим потребним споменути, како је Београдски Унивезитет дошао до ове шуме.

Према београдском дневнику »Време« од 9. децембра 1924. цела је та шума некада била државна својина и стајала је тако неискоришћена и готово несечена. Дана 14. јануара 1901. године Народна Скупштина је решила, да се један део пространих државних шума поклони као свадбени дар Краљу Александру Обреновићу, и у једном акту, који је министар Миловановић потписао, после тога скупштинског решења, стоји овако написано: »Одобрено је, да се југозападни део Мајданпечке домене, одвојен реком Пеком и речицом Великим Пеком од остале домене, уступи у личну својину Њ. В. Краља Александра«.

Тако огромно имање остало је и после неискоришћено. Краљ није од њега чинио никакову употребу, јер је 29. маја 1903. пао мртав, а имање је, са осталим иметком, прешло у својину његове мајке, краљице Наталије. Али краљица онда још није хтела да га прими, а наши државници су јој ипак наметали да га узме. Некима из своје околице краљица је говорила: »Ја нећу да прљам руке са свадбеним поклоном, који је учињен Драги«. И онда га је понудила Универзитету. Али та њена реч остала је несаслушана. Универзитет га није примио, године су пролазиле, шума је расла и дебљала, али решење никако није долазило. Шума краљице Наталије остала је заборављена и од Бога и од наших људи. Али не од страних индустриалаца. Нека енглеска компанија почела је обилазити стару краљицу у Паризу тражећи обавештења о шуми и чинећи неке понуде. Француски агенти такођер почеше слећати у Париз улицу d' Assas 84, близу Луксенбуршког Парка, где је бивша српска краљица одавно настањена. Када се у томе тихоме куту почело зуцкати о великим шумама, нека лица су почела да раде на томе, да краљица Наталија поклони цео тај свој иметак Ватикану.

Али у томе међувремену у Београду су се људи сетили краљичиних речи. Њихов ехо зазвонио је најпре у ушима г. Чеде Митровића, професора Универзитета, и он је онда најхитнијим путем преко краљичиног правозаступника у Београду г. Орешковића и његове сестре, гђице Орешковић, која је у Паризу већ неких 25 година поред краљице, као њена дворска дама и пратиља у старости, почео је дејствовати да се то имање преда Универзитету, коме је било намењено. И стара краљица учинила је један леп гест. Остала је верна својој датој речи и емоциама из 1903. године. Одмах је потписала акт, којим се одриче својине шума и предаје их Универзитету, као свој дар. Она је то поклонила, и ако је остала у својој старости без доходака, боравећи у једном скромном стану у мирној католичкој улици, са неколико калуђерица, које су јој једина послуга.«

После овог кратког историјског прегледа прелазим на стручни приказ шума Мајданпечке домене.

I. Положај и површина шуме.

Шуме Мајданпечке домене леже у Хомољским Планинама, у Крајинском Округу, пострирући се од југа према северу уз леву страну реке Велики Пек, а представљају слику трапеза, коме паралелне странице мере од прилике 4 и 13

километара, док је висина тог трапеза 15 км. У склопу те шуме највиши је врх Немачка Чука са надморском висином од 924 м, док је најнижа тачка код Благојевог Камена на Пеку једва 200 м над морем. Према томе висинска разлика између највише и најниже тачке износи око 700 м, од куда следи, да је буча дрва из шуме низбрдо, што је даље од одлучне важности за извађање разних транспортних средстава за извоз дрва из шуме. Шума је избраждена са много мањих и већих потока, који се сви сливају у реку В. Пек.

За ту шуму сам нацртао посебан прегледан нацрт на овај начин: Пошто у Србији нема катастра, нисам могао нацрт шуме нацртати на основи тачних катастралних карата, него на основи војничке специјалне карте 1 : 75.000. У војничку карту уцртао сам границе шуме, рекогносцирајући терен у пратњи чувара шума, којима су границе шуме у терену тачно познате, а при том сам правио и потребне скице. Тако добивену слику шуме у војничкој специјалној карти увећао сам и направио нацрт шуме у мерилу 1 : 25.000. Но како су границе шуме у терену одређене реком В. Пек и другим потоцима, те венцима граничних брегова, то тачност нацрта у главном зависи о тачности војничке специјалне карте. Обзиром на све речено о том, не може се тај нацрт сматрати посве тачним, него он може да служи за добру оријентацију и за подлогу апросимативних рачуна о маси дрвета у шуми. Да тај прилично тачни нацрт шуме што боље послужи својој сврси, уцртао сам у исти на основи својих скица све реке и потоке, те венце, који сви заједно још више дижу пластику терена шуме. На тај начин раздељен је терен шуме у пет гравитационих односно експлоатационих подручја или рајона.

Тачним мерењем појединог подручја добио сам, да:

I.	гравитационо	подручје	има	854,7784	ха.
II.	«	«	«	701,3460	ха.
III.	«	«	«	2233,7665	ха.
IV.	«	«	«	3724,4345	ха.
V.	«	«	«	2657,7388	ха.
Укупна површина шуме				10.172,0642	ха.
или				17.675,9959	јутара.

Из свих гравитационих подручја води извоз низбрдо у долину реке В. Пек. Једино изважање дрва из I. гравитационог подручја не иде директно у долину реке В. Пек, него иде долином реке Велика Гложана, која се слива у В. Пек нешто даље код села Нереснице (20 км.).

II. Врст дрвета и старост шуме.

Главну врст дрвета у овим шумама чини буква, која тамо налази своју природну средину (оптиум). Под тим се разумева сума свих природних услова за ваљано растење букове шуме. Земљиште се састоји из лако растрошивих шкриљева, те је по богатству минералне хране за узгајање шума одличне квалитете, те

се може означити као првокласно шумско земљиште. У шумама Мајданпечке домене није ретко наћи букових дрвета од један метар и више у пречнику, и висином од 40 метара, те имају до 15 м³ масе дрва.

Друга врст дрвета у овој шуми је х р а с т. Храст се налази по венцима и по јужним падинама река и потока. Ту је он доста густо порастао, а јер је још млад, нема великих димензија у деблину и висину. Изузетак од тога чине стара храстова дрвета у сливу Јабукове реке и Пољана потока. Ту има храстових дрвета од 60 до 80 см у пречнику и висине од 30 м, тако да поједина дрвета садрже око 8 м³ масе. Та стара храстова дрвета порасла су у заједници са буквом, те их има приличан број. Они су још живи сведоци богатства тла на минералној храни и на обиљу природних услова за ваљано растење шума. Храстових дрвета је овде за то мало, и она су релативно за то млада, јер су стари храстови били пре посечени за цели рудника, а и околишни сељаци су од њих цепали кровну шиндру за покривање својих кућа.

Ваља споменути и бели јасен, који се налази не само уз реку В. Пек, него и по венцима (Кулма Мустафа). Он је ту доста одличне дебљине и висине, па могу рећи, да се стара храстова и јасенова дрвета по својим димензијама могу мерити са истим дрветима у славонским шумама, која уживају светски глас. Једино је жалити да их нема више.

Напослетку спомињем граб, јову и тополу, које су врсте заступане у доста великом броју, а које се такође одликују својом дебљином и висином. Пошто те врсте дрвета расту појединце по целој шуми, а не заједно на већим површинама, то њихову масу не исказујем засебно него је она садржана у маси букве и храста.

С т а р о с т о в е ш у м е није лако одредити. У целости је то стара шума, за коју се може рећи да јој се старост креће између 150—200 година.

III. Маса дрвета у шуми.

Тачну масу дрвета у шуми због одмереног ми времена, као и због непознавања тачне површине шуме, могао сам проценити само окуларно уз употребу приходних таблица за букву и храст. За поједино гравитационо подручје износила би маса дрва како следи:

1. Г р а в и т а ц и о н о п о д р у ч ј е у с л и в у п о т о к а М а л е и В е л и к е Г л о ж а н е (854.778 ха.). Шуше овог подручја леже на северној падини, те се одликују својом висином и дебљином. Средња висина букових дрвета износи до 40 метара. Узевши то у обзир, износи маса дрва по хектару најмање 700 м³ или у свему 854.778 X 700 = 598.435 м³.

2. Г р а в и т а ц и о н о п о д р у ч ј е к о д Б л а г о ј е в о г К а м е н а (701.3460 ха.). У овом подручју није шума тако густа и висока као у I. подручју, али се може узети да најмање има 650 м³ по хектару или у свему 701.3460 X 650 = 455.874 м³.

III. Г р а в и т а ц и о н о п о д р у ч ј е у С л и в у Г р а б о в е Р е к е (2233.7665 ха.). У овом гравитационом подручју расте храст

по јужним и југоисточним падинама Грабове Реке и Пољана-Потока. Површина, коју храст ту запрема, износи од прилике 300 ха. Храстови су способни за прагове, бандере и јамско дрво. По једном хектару може бити најмање 200 м³ или у свему 300 X 20 = 60.000 м³.

Букова дрвета су овде доста лепа, равна и дебела. Једино по венцу Кулма Маре, близу старом друму, букова су дрвета нешто слабија. Наиме, ту се пре 70 година по венцу палио ћумур за талионицу бакра и гвожђа у Бакарници и Чекићу, односно у Мајдан-Пеку, па су због тога ти делови шуме млађи, али су врло густо обрасли. Ако се ти млађи делови узму у обзир, то се може рећи, да маса букове шуме износи најмање 600 м³ по хектару или у свему (2233,7665 — 300) X 600 = 1933.7665 X 600 = 1,160.260 м³.

IV. Гравитационо подручје у Сливу Тодорове Реке (3724,4345 ха.). То је по површини највеће подручје. И у овом гравитационом подручју по падинама потока, који се са леве стране сливају у Тодорову Реку, расте храст, који је способан за прагове, бандере и јамско дрво. Површина храстове шуме износи од прилике 400 ха., а маса му је најмање 200 м³ по хектару или у свему 400 X 200 = 80.000 м³. Букова дрвета су овде лепих димензија, али је овај део шуме знатно страдао од пожарева у години 1922. па има због тога празнина у шуми. Ако се то узме у обзир, износи маса букове шуме најмање 550 куб. метара по хектару или у свему (3724,4345 — 400) X 550 = 3324,4345 X 550 = 1,828.439 м³.

V. Гравитационо подручје у Сливу Црне Реке (2657.7388 ха.). У овом гравитационом подручју запрема површина храстове шуме око 300 ха. чија су дрвета способна за прагове, бандере и јамско дрво. По хектару има најмање 200 м³ масе или укупно 300 X 200 = 60.000 м³. У овом подручју има камених стена, особито у Вртачу и у Крш Рошу. Источна страна Вртача гравитира у реку Вел. Пек, али се том реком не може дрво изважати, јер је њен део на излазу из тог гравитационог подручја тако стрм и каменит, да се не може у том стењу извести никакав пут. Према томе одавде изважање дрвета мора ићи узбрдо путем до венца, а одавде даље низбрдо у долину Црне Реке. И овде се пре 60 година палио ћумур за талионице у Бакарници и Чекићу, па зато по венцу Вртача има младих букових састојина од 60—70 година. Ако се то све узме у обзир, то маса букове шуме износи најмање 500 куб. метара по хектару или у свему (2657,7388 — 300) X 500 = 2357,7388 X 500 = 1,178.869 м³.

У свему маса дрва у шуми износи:

		Буква.	Храст.
I.	Гравитационо подручје	598.345 м³	
II.	« «	455.874 м³	
III.	« «	1,160.260 м³	60.000 м³
IV.	« «	1,828.439 м³	80.000 м³
V.	« «	1,178.869 м³	60.000 м³
	свега =	5,221.787 м³	200.000 м³

Ја наглашујем, да је то апроксимативна маса дрва у Мајданпечкој домени шума, те је она у ствари пре виша него мања.

IV. Вредност шуме.

У колико је радосна чињеница да шума садржаје тако велику масу дрвета, у толико је за пожалити да се та огромна маса дрва не може данас још како ваља искористити. Удаљеност шуме од пристаништа Градиште на Дунаву износи 60 км. Тај пут води додуше долином реке Вел. Пек, али је он и одвише дугачак, да би се могло помишљати на то, да се ова шума искористи индустријском жељезницом, која би се на толико великој удаљености кроз долину Вел. Пека до Градишта морала изградити. Краћи пут до Д. Милановца (35 км.) не може доћи у обзир, јер води преко високих и стрмих брегова, те је због тога немогуће изградити индустријску жељезницу. У обзир не може доћи ни тамошња жичана жељезница, пошто њезин капацитет не подноси веће оптерећење од 60 кг.

Услед свих тих околности не може се засада помишљати на то, да би се ова много вредна шума могла искоришћавати пре, него што се од Петровца долином реке Вел. Пек изгради жељезница нормалног колосека, која се међутим трасирала. Тек кад она буде изграђена, моћи ће се приступити рационалном искоришћавању ове богате шуме. У ту сврху морала би се код села Дебели Луг подићи велика стругара, а одавде кроз Грабову Реку, Тодорову Реку и Црну Реку изградити индустријске шумске жељезнице, по којома ће се дрво лако доважати до стругаре односно до станице Дебели Луг. За тај случај мора се извести детаљан рачун за вредност шуме. У првом реду мора се тачно установити површина шуме, те мерењем дужине река и потока, којима ће се изграђивати шумска жељезница, одредити висину трошкова инвестиција.

Једино из I. гравитационог подручја неће дрво директно моћи долазити на будућу стругару у Дебелом Лугу, јер извоз одавде иде долином реке Гложане, која се близу села Нереснице слива у Вел. Пек, а које је место од Дебелог Луга удаљено око 20 км.

Ако се све речено узме у обзир, и ако се узме, да се од масе буковог дрвета може употребити 30—40% у техничке циљи, то се за случај изградње жељезнице нормалног колосека кроз Пек може сигурно рећи, да би цена буковом дрву у шуми вредила данас 50 Динара, а храстовом дрву 150 Динара по м³.

Према томе износи вредност садање масе

Буковог дрва	5,221.787 м³	X	50 Д.	=	261,089.350 Дин.
Храстовог дрва	200.000 м³	X	150 Д.	=	30,000.000 Дин.
Свега	5,421.787 м³			=	291,089.350 Дин.

То је апроксимативна вредност шуме, за коју сам у кратком времену на терену могао сабрати потребне податке. Она важи само за случај, да је долином реке Пек изграђена жељезница. Без жељезнице ова шума представља један капитал, који мирује, те у том својству шума сличи наслагама каменог угљена под земљом, који

добива своју вредност тек онда, када се из земље извади, па ће тако и шуме Мајданпечке домене добити своју прометну вредност тек онда, када се долином реке В. Пек изгради жељезница нормалног колосека.

V. Вредност земљишта.

Потпуну вредност има ова шума тек онда, ако се садањој прометној вредности њене масе дрва, дода још и вредност земљишта. Како сам напред споменуо, земљиште је првокласно за узгајање мешовитих букових и храстових састојина. А пошто ова шума није никада била његована, те пошто се храст као вреднији од букве у прошлости највише секао, то због тога има храста релативно мало у овој шуми. У будуће морати ће се више пажње посвећивати храсту и пружити му помоћ у борби за опстанак с буквом.

Ако се узме да ће храст запремати у будуће најмање једну трећину, а буква две трећине целокупне површине шуме, то се израчуна приходна вредност земљишта уз 3% укамаћивање капитала у шуми,, те уз опходњу или обрт (турнус) од 120 г. по формули

$$Bu = \frac{Au + Da\ 1{\cdot}op^{u-a} + Db\ 1{\cdot}op^{u-b} + \ldots - c\ 1{\cdot}op^{u}}{1{\cdot}op^{u} - 1} - V.$$

Према приходним таблицама за храст и букву износиће њихова дрвна маса у 120. години најмање 600 м³ по хектару. Од те масе иде на храст 200 м³, а на букву 400 м³. Ако се данас за вредност храстовог дрва узме средња цена од 200 Динара, а за буково дрво 50 Динара по м³, то је вредност главног сечивог прихода А 120 за

храст 200 м³ X 200 Дин.	40.000 Д.
буква 400 м³ X 50 Дин.	20.000 Д.
Свега . . .	60.000 Д.
Вредност међуприхода од проређивања шуме, нека износи 20% главног сеч. прихода	12.000 Д.
Вредност свију прихода на крају 120 г. =	72.000 Д.
Одбив од тога трошак помлађивања шума са $c.\ 1{\cdot}op^{u} = 300\ 1{\cdot}03^{120}$	10.413 Д.
Остаје	61.587 Д.

Садања вредност те ренте, која унилази сваке

120. год. је $61.587 \frac{1}{1{\cdot}03^{120} - 1}$ = 1.826.67 Д.

Одбив од тога још трош. управе $\frac{v}{0{\cdot}op} = \frac{12}{0{\cdot}03}$ = 400.— Д.

Остаје вредност земљишта 1.426.67 Д.

или за све 10.172.0642 ха. X 1426.67 = 14,288.820 Динара.

У свему дакле износи вредност шума Мајданпечке домене

1. Прометна вредност масе дрва	291,089.350 Д.
2. Вредност земљишта	14,283.820 Д.
Свега	305,373.170 Д.

Огроман је то иметак Београдског Универзитета, којим се не могу похвалити универзитети других већих и богатијих народа од нас.

На завршетку желим укратко приказати слику тамошњих околишних шума и рећи одакле потече име »Мајданпечка домена«. Познато је, да је Србија врло богата на рудама. Има трагова, да су у Србији већ Римљани и Турци вадили руде и подземно благо земље искориштавали. Тако су у старо доба у долини реке Мали Пек, која има врло уско корито открита богата рудишта бакра и гвожђа. Ту је подигнуто читаво насеље радничких и чиновничких кућа, које се назвало »Мајданпек«. Искориштавање рудника уско је везано са тамошњим шумама, јер се и оне по рударском закону у Србији дају у закуп концесионарима рудника, што је велика грешка и што у данашње доба стоји у очитој опреци са напредним шумским господарством.

Године 1847.[1] почела је Србија у Мајданпеку озбиљно радити на великим рударским радовима. Руда у Мајданпеку састављена је од слфида и оксида бакра и гвожђа, помешаних са маленом количином сулфида, цинка и олова. Руда се налази у облику неправилних маса и громада, и у виду импрегнације на контактима андезита са кречњацима и кристаластим шкриљевцима. Несамо у Мајданпеку, него у околини и на другим местима подизане су раденичке куће, те су се тако настала места звала: Бакарница, Чекић, Дебели Луг итд. Од тих села још данас постоји само село Дебели Луг, које жели у непосредној близини универзитетске шуме. Сигурно се може рећи, да и земљиште универзитетске шуме обилује са дебелим наслагама руда, које знатно дижу вредност овога поседа.

Село Дебели Луг броји 50 кућа и насељено је сељацима, који нису сопственици својих кућа и зиратне земље, него је сада сопственик Београдски Универзитет. Пре се наиме сваке треће године лицитацијом зиратна земља давала у подзакуп сељацима, а за куће су плаћали установљену кирију. То је био једини приход шума краљице Наталије, које је у њено име убирао комесар полиције у Мајданпеку, вршећи уједно и надзор над шумом. Прећи тих сељака били су рударски радници, који су насељени из Румуњске.

Рудник у Мајданпеку је држава препуштала разним страним предузећима, док није 1902. год. уступила једном белгијском друштву 16.000 ха. лепих и много вредних шума за искориштавање рудног блага у земљи. Та концисионирана државна шума налази се на десној страни реке Пек, док се универзитетска шума налази на левој страни те реке. Са ваздушном жељезницом на ужету везан је рудник у дужини од 17 км. са Доњим Милановцем на Дунаву. У главном се вади пирит, који се даље Дунавом транспортира у иностранство, те се из њега добива сумпорна киселина. За подржавање тог рурарског предузећа потребне су и велике количине дрва,

[1] Лакатош-Гргашевић: Рударство Србије 1924.

које то предузеће у концесионарној државној шуми добива на најнерационалнији начин. Не могу пропустити, а да о том овде нешто не споменем. Већ на путу од Доњег Милановца у Мајданпек (35 км.) сусреће се човек са тужним сликама тамошњих шума. Одмах у близини реченог места, крешу се гране са стабала и праве лишњаци за храну стоке на великим површинама. Идући даље према Мајданпеку ту црну слику упропаштене шуме због лишњака, замењује друга, рекао би још жалоснија и црња. Сече се све, без обзира на дебљину дрвета и стрмину терена, сече се просто све што је ближе путу. Мало даље од пута и дубље у јарку стоје још дебела дрвета, којима као да је намењена дужност да задржавају отислине земље, која се руши и пузи са оголених горњих падина у долове. Ако споменем, да рударско предузеће треба много дрва за потпорње у руднику, те ако истакнем, да на путу од Мајданпека до Доњег Милановца постоје три станице са машинама које се грејy са дрвом, за вучу те руде по жици, то си може сватко представити огромну колочину дрва, коју држава још данас тако рећи бадава даје рударском предузећу.

Осим тога видио сам на путу пловећи Дунавом, од великог Градишта до Доњег Милановца на десној страни Дунава много дивљих бујица, које са оголелих падина потока и јарака спашају у Дунав необично велике количине камена и земље, а успут замуљују и затрпавају с дебелим наслагама земље и камења ниже лежећа плодна зиратна земљишта, те тако угрожавају опстанак многих места и насеља.

По мом мишљењу ово концесионирано експлоатисање државних шума од стране рударскога предузећа, данас је потпуно застарело, те би Министарство Шума и Рудника морало помишљати на то, да проведе ревизију, на оваковој основи својевремено изданих концесија. То се мора што пре учинити, јер ваља знати, да се упропаштени услови опстанка шуме тешко враћају. Када се ови униште, а тамо се непрестано уништавају, треба често цео век и дуље, да се шуми поврате изгубљени услови њеног ваљаног растења и напредовања. Данашња генерација носи велику моралну одговорност пред потомством за безбрижно и немарно надзирање, те слабо управљање са тамошњим шумама.

La forêt de l' Université de Belgrade.

L' auteur donne une description détaillés de la forêt qui a été dans le temps léguée par Natalie, l' ancienne reine de la Serbie. La forêt dans l' étendue de 10.000 hectares est située a 75 kilomètres au midi du Danube.

Dr. Josip Balen [Senj]:

Organizacija rada Pošumljavanja Krša i Goleti.*

Kad spomenemo riječ Krš, odmah se pred nama javi slika golih i pustih kamenjara, koji su se u velikim površinama nanizali uzduž cijele naše obale u duljini od kojih 1.570 kilometara. Ovi kamenjari zahvataju Hrvatsko Primorje, Dalmaciju, Crnu Goru, zalaze i unutrašnjost naše Kraljevine, zahvatajući veliki dio Like, Bosne, Hercegovine i Makedonije. Nažalost nemamo još tačnih podataka o ukupnoj površini Goleti i Krša. Cijenimo, da ta površina iznosi oko 4,000.000 ha[1]. Sigurno je, da u Hrvatskom Primorju, u Primorskim općinama — na potezu od Sušaka do negdanje dalmatinske medje — imademo oko 60.000 ha goleti, u Dalmaciji u Crnoj Gori oko 800.000 ha, u Bosni i Hercegovini oko 700.000 ha, u Makedoniji oko 1,700.000 ha[2].

Nije od potrebe da pobliže iznosim geološke i hidrografske prilike Krša, a nije od potrebe ni da naročito skrećem pažnju na detalje pedoloških i klimatičkih prilika, jer je to šumarskim stručnjacima u većem dijelu poznato. Neka mi je dopušteno, da se samo časom svratim na rezultat pomenutih prilika: na gospodarske prilike i to samo nekojih krajeva Krša.

Da ilustriram gospodarske prilike na golom Kršu napomenuti ću važnije podatke iz nekojih Primorskih općina, iz Hrvatskog primorja:

U općini Krmpote-Ledenice dolazi na jednu dušu cca 300 m² oranice u općini Krivi Put cca 500 m², u općini Sv. Juraj cca 520 m², u općini Jablanac cca 300 m², u općini Karlobag cca 450 m². Ako uzmemo, da niti jedno katastr. jutro — 5.755 m² — nedostaje, da može redovno uzdržati iednu dušu, vidimo na prvi pogled neima-

---

* Negdje pred tri godine predložilo je Nadzorništvo za pošumljavanje primorskog Krša Ministarstvu Šuma i Rudnika — Generalnoj Direkciji Šuma — kreiranje zasebnih Inspektorata za pošumljavanje Krša. — Na sjednici Upravnog Odbora J. Š. U. u Kruševcu jula mjeseca 1925. povedena je riječ o ovoj temi. — Članovi Uprave saglasili su se u tome, da pisac ovih redaka održi informativno predavanje po ovom predmetu na Glavnoj Skupštini u Dubrovniku. Radi izvjesnih zapreka nije predavanje održano. Da bi članovi Udruženja i čitaoci Šumarskog Lista bili informirani o predmetu donosimo pomenuto predavanje na ovom mjestu. — Pisac.

[1] Ing. Ružić, Nacrt Zakona o šumama i zašumljavanja, Ljubljana 1925.

[2] Ibidem.

štinu i jadnu sliku ovoga kraja. Ova je slika to jadnija, što nema u ovim krajevima niti obilja livada. K ovome moramo dodati, da u pomenutim općinama industrijskih preduzeća ili uopće nema, ili su tako slabe intenzivnosti, da daju zarade jedva kome tome čovjeku.

Nije mnogo bolja slika niti većine ostalih općina koje su na golom Kršu. Što više, ima još siromašnijih krajeva. Naglasiti valja, da ni ono malo plodne zemlje nije na mnogo mjesta obradjivano onako kako bi doista od potrebe bilo, da su komadići plodne zemlje redovno porazbacani po uvalama i dolinama jer je njihov je smještaj ovisan od konfiguracije terena na Kršu.

Veći je dio gologa Krša izložen nesmiljenom uticaju bure. A veći dio Krša i goleti pokazuje termičke anomalije tako, da amplituda znade iznositi u vremenskom razdoblju od 24 sata po 16° C i više.

Težak je život našega čovjeka, kojemu je usud dosudio da nastava goleti Krša.

Imajući u vidu našu Kraljevinu ne samo kao političku nego i kao ekonomsku cjelinu, od potrebe je da se disonanca, koja postoji izmedju plodnih krajeva naše Kraljevine i goleti Krša, dovede u potrebni sklad. A to je jedino moguće podizanjem produkcije na Kršu.

Kad govorimo o Kršu govorimo o jednom velikom dijelu naše Kraljevine, govorimo o dijelu naše zemlje, koju nastava narod iste krvi istoga jezika. Mi znamo, da je ponajveći i ponajglavniji dio socijalnih pitanja sadržan baš u pitanju zemlje. U časovima, kad se mišlju krenemo u davna vremena i mišlju preletimo istoriju minulih vijekova, i kad ispitujemo davnašnje kulture, dolazimo do uvjerenja, da je pitanje zemlje bilo odlučno ne samo za pojedine epohe, nego da je s pitanjem zemlje bilo tijesno vezano i pitanje naroda.

Od vremena, kad je čovjek napustio život nomada i počeo da trudom svojih ruku — obradjujući svoju zemlju — namiče d o b r a, koja su mu od potrebe da prehrani i u borbi za opstanak održi sebe i svoju porodicu, od to doba nije ništa ravnalo čovjekovom sudbinom kao: sloboda i zemlja. A to je bilo i od uticaja na sredjivanje socijalnih prilika. Samo onda, ako je slobodan narod imao zemlje, koja mu je trud nagradjivala obilnim i sigurnim rodom, bile su i socijalne prilike zdrave.

Jer dakle naš narod nastava goleti Krša, jer su i goleti Krša dio naše zemlje, mora se državna vlast pobrinuti, da tome narodu osigura ili bolje reći olakša život to više, što se državna vlast dužna brinuti i za ekonomski i socijalni napredak naroda. Ako se državna vlast ne bi pobrinula za uredjivanje krajeva Krša i nehotice bi se u dušama hiljade stanovnika Krša rodio osjećaj, da nisu jednaki sa ostalima gradjanima Zemlje, nastalo bi nezgodno socijalno stanje medju hiljadama našega svijeta, koji je izvan Krša.

Poznato je, da je većina goleti Krša apsolutno šumsko tlo i da se na većem dijelu Krša jedino pošumljavanjem dade podići odnosno uspostaviti produkcija.

Moramo na žalost konstatovati, da je dobar dio Krša posve neproduktivan i da bi uspostava produktivnosti na mnogim površinama

bila moguća jedino sa silnim žrtvama, gdje uloženi rad i kapital ne bi stajao u povoljnom razmjeru sa rezultatima. A moramo konstatovati i to, da imade i jedan dio goleti, koje su danas u dobrom dijelu neproduktivne a koje će se dati ameliorirati bilo kao pašnjak, oranica, livada itd. Svakako je sigurno i riješeno, da je amelioriranje goleti Krša u glavnom moguće na najvećem dijelu jedino pošumljavanjem.

Imajući pred očima ogromne površine goleti Krša, pa hiljade i hiljade našega svijeta, koji nastava Krš, dolazimo bez velikih argumentacija do zaključka, da je pošumljavanje Krša narodno-gospodarska potreba, neodgodiva potreba.

Ovom zgodom ne možemo mimoići, a da se usput u kratko ne spomenemo i nekojih prvih poznatih radova, koji su imali za svrhu amelioriranje Krša. Ovo tim više, što je pored rezultata njihova rada ostala i svijetla uspomena na one valjane muževe, koji su nastojali, da poboljšaju život našemu čovjeku na Kršu, bilo da mu stvore, bilo da mu poboljšaju uvjete za život. Od potrebe je da se spomenemo makar samo i u kratko ovih prvih radova i za to, da se uvjerimo na historijskim podacima, kako je samo jaka organizacija u stanju, da stalno i mnogo izvede a kako rad pojedinaca — pa bio on i najidealniji — ne može zauzeti širih dimenzija.

Na Kršu negdanje Vojne Krajine, kamo pripada Krš današnje Primorsko — Krajiške Oblasti, ostavio je svijetlu uspomenu major Burić, koji je godina 1770-ih nastojao, da poboljša život našemu čovjeku upućujući ga u racijonalnije obradjivanje zemlje, u uzgajanje stoke, podizanje voćnjaka i slično. Njegovo je ime zabilježio Vaniček u svojoj istoriji negdanje Vojne Krajine.

Nije ništa manje časna uspomena na kapetana Zandonattija, koji je nekako u isto vrijeme oko 1770. godine na svojoj postaji u Jablancu, nedaleko Senja, radio kao osobiti prijatelj našega svijeta i ako mu ime zvuči na talijansku. Pomenute je godine ovaj vrli muž pravio pokuse (opite) sa uzgajanjem biljke: Sorgo di Barbara, koja je imala biti surogat za žitarice. Na obroncima Velebita, uz more, podizao je Zandonatti vinograde, sadio bademe i uljike, organizovao nastavnike, koji su putovali u cilju, da upute narod u podizanje gospodarstva itd.

Prema podacima, koje je istorijski utvrdio Vaniček, uspjelo je bilo ovome vrlome mužu, da u nekojim primorskim tadanjim kumpanijama, današnjim općinama, zasadi na hiljade trsova i badema a nešto i uljika. Samo godine 1777. dao je zasaditi preko 50.000 trsova. Pomenuti istorik pominje, da je rad Zandonattijev, pun napora i samoprijegora, imao za rezultat činjenicu, da se je na Hrvatskom Primorju i to na obroncima Velebita, na teritoriji od Senja do Dalmatinske medje, uz more nalazilo godine 1784. ništa manje od 1,500.000 panjevá loze.

Sličnih primjera oko podizanja siromašnih krških krajeva bilo je i drugdje na našem današnjem Kršu.

Vidimo, da se još pred kojih 150 godina našlo muževa, koji su jasno uvidili jadno ekonomsko stanje Krša, pa su nastojali, da pomognu. Razumljivo je, da se je ovo nastojanje okrenulo u prvom redu

podizanju malog seljačkog gospodarstva. U prirodi je čovjeka da se redovno ponajprije i ponajjače brine za ono, što mu je najbliže i što će mu donositi što prije sigurnu korist. Za to je rad oko poboljšanja prilika za život naroda na Kršu u prvom redu bio usmjeren onamo, da se mali seljački posjed podigne.

Kasnije je nastalo šire shvatanje za podizanje narodnog gospodarstva.

Pored malog seljačkog posjeda, koji sastoji od dolinica i uvalica, došla je na red i veća skrb i za šumice i gajeve, koji uz poljoprivredno zemljište sačinjavaju također jedan od izvora, kojima će narod namiriti izvjesne potrebe.

Sa brigom oko gajeva i sa skrbi za pošumljavanje počelo se je intenzivnije, kad je u pojedinim dijelovima današnje naše Kraljevine provedena organizacija šumarske službe. Organizacijom šumarske službe i donošenjem Zakona o Šumama prešla je skrb za pošumljavanje na različite šumarske ustanove, koje i danas tu svoju dužnost vrše.

Ako svratimo pogled po Kršu na raznim stranama naše Kraljevine, na rad započet još pred kojih 150 godina, ne nalazimo onog povoljnog rezultata, što bi smo ga morali imati u ovom dugom vremenskom razdoblju. Što više, na mnogim je mjestima sav negdanji rad propao.

To su u prvom redu radovi Zandonattijevi. Puste ograde sa terasiranim zemljištem, ostale su kao sjećanje na taj naporan i težak rad. Niti na pošumljivanju u užem smislu nije se baš odviše učinilo. Nema govora, izvelo se je lijepih pošumljavanja, podignuti su lijepi nasadi naročito na Primorskom Kršu, nasadi crnog i alepskog bora te lovorike i čempresa osigurali su napredak i život mnogom našem Primorskom mjestancu. Ali ako uzmemo na um i duge godine, kako se radi oko pošumljivanja, pa ako promotrimo utrošeni rad i kapital za ovaj posao moramo priznati, da se nije mnogo uradilo.

Ako ispitujemo uzroke tome, doći ćemo do raznolikih rezultata. U nekim krajevima nije se moglo raditi radi političko-socijalnih prilika, u drugima radi nedostataka kredita, u kojima opet radi nerazumijevanja sa strane naroda itd. No svuda nalazimo zajedničku crtu da rad oko pošumljavanja nije bio onako organizovan kako je to od potrebe, da nije imao stalno kontinuteta.

Imajući u vidu, da su razna područja Krša naše Kraljevine prije Ujedinjenja pripadala raznim upravnim područjima ,jednako kao što je naš narod bio porazbacan i pocijepan, nije niti moglo biti jedinstvene organizacije radova oko pošumljivanja.

Iz razloga, što se pri pošumljivanju Krša i goleti radi o ogromnim površinama, koje danas u mnogom svome dijelu ne odbacuju gotovo niti kakove koristi, pa iz razloga, što se radi o podizanju porezne snage naših državljana, o podizanju i učvršćivanju dobrih socijalnih prilika, a konačno jer se radi i o moralnom prestižu naše Kraljevine postaje pitanje pošumljavanja Krša i Goleti pitanje narodno-gospodarsko u potpunoj mjeri.

S time u vezi preka je potreba, da se i izvodjenje radova oko pošumljavanja tako organizuje, kako će se riješiti ovo narodno gospodarsko pitanje na korist naroda i države.

Da se uzmogne izvoditi i konačno izvesti veliko djelo pošumljavanja, od preke je potrebe, da bude tačno proučen u prvom redu objekt o kojem se radi. Ovo je opravdanije jer se prostrane Goleti Krša nalaze dijelom uz more a dijelom u unutrašnjosti s jedne strane, a s druge, jer su s pojedini dijelovi Krša sve do Ujedinjenja nalazili u područjima raznog zakonodavstva i razne uprave.

Iz prve konstatacije neposredno slijedi, da nisu prilike staništa niti približno jednake na raznim područjima Krša a iz druge, da su i socijalne i ekonomske prilike raznolike. Tako se primjerice goleti Makedonije i u jednom i u drugom pravcu razlikuju od goleti u Primorju Primorsko-Krajiške Oblasti, Goleti i Krš naših ostrva daleko su različite od goleti Like i Bosne — i tako redom.

Goleti se Krša razlikuju medju sobom i po klimatskim i po pedološkim prilikama, kao i po socijalno-ekonomskim i po uopće kulturnim prilikama. Jedno je u cijeloga Krša zajedničko a to je opravdana potreba, da se uspostavi i podigne prihod zemlje.

Postoji osnovno načelo svake dobre politike, da zadovolji opravdane potrebe naroda. Narod često ne mora osjećati izvjesnih potreba, jer je možda zaostao u civilizaciji, ali kulturni rad države mora ići za tim, da se već unapred spriječi, a da ne bi opravdane potrebe ostale nezadovoljene. I naša šumarska politika treba da pri organizaciji rada oko pošumljvanja Krša i Goleti provodi takovu politiku, koja će zadovoljiti potrebama naroda. Te će se potrebe moći upoznati samo onda ako se upozna Krš.

Radi osobitosti posla, pa radi njegove veličine i zamašitosti i s obzirom na razloge, iz kojih se taj posao obavlja, kao i s obzirom na posljedice, koje imade iza sebe pošumljavanje Krša, pošumljavanje je Krša neke ruke poduzće i to poduzće većega stila. U njemu se rad mora izvoditi i po izvjesnom sistemu i po odredjenoj metodi i ekonomski. Prema tome na Kršu mora da bude i uprava i nadzor a s time i provodjenje radova zasebno organizovano, u mnogočem neovisno od ostalih nadleštava.

Taylor[3] je upozorio, kako uprava mora biti takova da omogući te bi se radnjom došlo do pravog kapaciteta, da efekt radnje bude što veći. Prema navodima Marjanovićevim[4] mora uprava u svakom poslovanju imati izradjene principe za rad na izvjesnom polju, mora nastojati, da se dodje do najvećeg rezultata iz saradnje rada i kapitala.

Za nas je sve ovo od važnosti, jer moramo pri radovima oko pošumljavanja imati pred očima i kapacitet radnika, bez obzira da li se radi o intelektualnim ili o manuelnim radnicima i efekt radnje. A moramo imati pred očima socijalne prilike na svome području. Uprava mora imati svijest o odgovornosti za cjelokupni posao, izgradjeni plan

---

[3] Marjanović, Znanstvena organizacija rada.

[4] Ibidem.

o načinu izvodjenja poslova, a mora imati i sigurnost, da će rad dovesti do sigurnih i dobrih rezultata.

Svaki rad a naročito tehnički, pa i onaj koji se možda naziva vrlo jednostavnim, mora da bude i izvodjen po izvjesnom sistemu, sa stanovitim kontinuitetom. Držim da baš za to nemamo onih rezultata na pošumljavanju Krša, koji bi morali imati jer rad nije imao odredjenog sistema a niti kontinuiteta.

Činjenica je, da se pošumljavanje ne izvodi radi pošumljavanja, dakle samo za to da se šuma podigne, nego radi naroda, koji staje na goletima Krša. S pošumljavanjem se diže direktno prihod ovih krajeva a sa pošumljavanjem se olakšava i život uopće jer će podignuta šuma imati uticaja i na djelovanje klimatskih faktora.

Rad oko pošumljavanja Krša ne će se prema navedenima sastojati samo u sadnji izvjesnih vrsti drveća, nego će imati da obuhvati i rješavanje mnogih narodno-gospodarskih pitanja, a kao osnovica služiti će klimatološka i pedološka istraživanja i podrobno istraživanje gospodarskih prilika Krša, pitanje pošumljavanja većih površina, pitanje diobe općinskih pašnjaka, pitanje pošumljavanja sa strane privatnika pokrivanje resp. namicanje troškova za pošumljavanje, pitanje o nadzoru i čuvanju pošumljenih površina itd.

Dakle, pitanje pošumljavanje Krša i Goleti sadrži u sebi, kako rekosmo, ne samo jednostavno pitanje pošumljavanja izvjesnih površina, koje je par excellence pitanje šumarsko, već i mnoga druga pitanja, koja će se morati riješiti dijelom prije pošumljavanja a dijelom koordinirano sa pošumljavanjem. Zadaća je dakle radova oko pošumljavanja velika. Ne samo izvodjenje pošumljavanja, nego i rješavanje mnogih drugih pitanja, koja su iz narodno-gospodarskih razloga u vezi sa pošumljavanjem.

Naglasili smo da nas dosadanji rad ne zadovoljava. Ovo se ne smije shvatiti kao možda naše jednostrano naziranje na posao, koji je negda izvodila tudjinska vlast, nego samo kao konstatovanje činjenica, koje su svakome na dohvatu. Ovo je samo neko kratko i realno posmatranje svega onoga, što je do sada na pošumljavanju Krša izvedeno.

Pitanje pošumljavanja treba rješavati ne samo po njegovoj tehničkoj osebini nego i s obzirom na vrijeme.

Do sada se je u našoj Kraljevini izvelo razmjerno najviše pošumljavanja na teritoriji senjskog Nadzorništva, dakle na teritoriji negdanje Vojne Krajine. Naročito je u početku djelovanja Nadzorništva, od godine 1878. do 1892. izvedeno mnogo branjevina, više od 12.000 kat jutara, koji su dijelom vještački a dijelom prirodno pošumljene.

Po Oslobođenju izvedeno je po Nadzorništvu samo u jednoj općini nekoliko stotina jutara branjevine. Po ostalim nadleštvima, koja su izvodla pošumljavanje, nije ni iz daleka izrađen posao u onoj mjeri, kao u području Nadzorništva.

Ako hoće da zadovolji potrebama narodnim, moraju radovi oko pošumljavanja biti izvedeni 1. što bolje 2. u što bržem tempu. Da li je to moguće sa dosadanjom organizacijom rada na ovome području?

Na nekojim dijelovima Krša provođeno je pošumljavanje do sada po direkcijama Šuma; u drugim dijelovima po šumarsko-policijskim organima, dok je opet za pošumljavanje Krša na onom dijelu Hrvatskog Primorja, koje se nalazi u negdanjoj Vojnoj Krajini, osnovano godine 1878. zasebno nadleštvo, Kr. Nadzorništvo za pošumljavanje primorskog Krša.

Prema sadašnjoj organizaciji šumarske službe, zasebno je organizovana uprava državnih šuma a zasebno šumarsko-politička služba, pa shvatajući pitanje pošumljavanja Krša i Goleti kao pitanje izrazito narodno-gospodarsko dolazimo do zaključka, da je pitanje pošumljavanja i kultiviranja Krša kao cjeline od jednake ako ne veće važnosti i po ekonomski napredak i po socijalni poredak i po renome naše države u kulturnom svijetu nego ma koje drugo pitanje u šumarstvu naše države.

Kao što je uprava državnih šuma zasebno organizovana, kao što je zasebno organizovana šumarsko-politička služba, potrebna je zasebna organizacija radova za pošumljavanje Krša i Goleti.

Kad bi se radilo o pošumljavanju manjih površina, gdje je na tapetu samo izvršavanje pošumljavanja, i gdje se ne sa pošumljavanjem ne dira i u gospodarsko stanje čitave okoline, u kojoj se pošumljavanje provodi, moglo bi se pošumljavanje izvoditi bilo po Direkcijama šuma bilo po Oblasnoj šumarsko-policijskoj upravi. No iz istaknutih osebina Krša traži rješavanje ovoga pitanja ne samo zasebnu samostalnu organizaciju, već i ljude, koji će se posve predati zadaći oko pošumljavanja.

Iz razloga što je pitanje pošumljavanja Krša i Goleti specijalno pitanje našega šumarstva te kao takovo zauzima u nas zasebno mjesto i u šumarstvu ko nauci i u šumarstvu kao ekonomiji, moći će se rješavanje ovoga pitanja provesti samo sa zasebnim nadleštvima.

Pošumljavanje ili bolje reći kultiviranje Krša moći će se u većem obimu i u bržem tempu izvoditi samo onda, ako ideja o pošumljavanju Krša poprimi formu jednog socijalnog pokreta.

Poznato je, da se visoka kultura svakoga društva očituje u prvom redu u tome, da u velikim pitanjima izrazitog kulturnog progresa nastupi društvo cjelokupno jedinstveno. Ova se jedinstvenost društva očituje u koordiniranoj akciji države kao vlasti i državljana kao gradjana svoje otadžbine. Država ide zasebnim putevima, postepeno, korača ukočenim birokratskim koracima, prema postavljenom i izradjenom cilju, dok su privatni faktori pokretniji prilagodjuju se lakše prilikama u potrebnim momentima nastupaju sa zasebnim elanom, da postignu svoj cilj. Koordinirana saradnja državne vlasti i pojedinaca daje redovno dobar rezultat.

U našem slučaju imadu zasebna nadleštva — kao nosioci državne vlasti — da na sebe preuzmu dužnosti izvodjenja radova oko pošumljavanja a ujedno i glavni dio rješavanja ostalih pitanja. U prvom je redu unapredjivanje i popularizovanje pošumljavanja medju narodom. Na taj će način nastati tijesni kontakt izmedju državne vlasti i naroda sa ciljem, da se postigne koordinirana saradnja državne

vlasti i naroda na rješavanju ovog važnog pitanja. Da će zasebna nadleštva ovoj svojoj zadaći daleko bolje udovoljavati nego je to bilo do sada razumljivo nam je iz jednostavnog razloga, jer će se moći nosioci državne vlasti da posvete Kršu i srcem i mozgom, tražeći puta i načina kako da se posao valjano izvede. A to nam jasno pokazuje i rad Nadzorništva za pošumljavanje u Senju.

Jedna je istina koja nam iskače pri svakoj produkciji, da je od preke i neminovne potrebe što tješnje približavanje radnom objektu i direktnim izvršiocima rada. U našem se slučaju radi o približenju, što više, direktnom kontaktu sa Kršom, sa Goletima, i sa narodom, koji stanuje na Kršu i koji kao radnik obavlja posao pošumljavanja s jedne strane a s druge, u čiji se život i dosadanje shvatanje sa pošumljavanjem dira. I ovo je razlog koji govori u prilog zasebnim nadleštvima, na Kršu i Goletima.

Ne možemo a da ne spomenemo i psihološki momenat, koji se neminovno javlja pri svakom djelovanju čovjeka. Zadovoljstvo pripravnost za rad i saradnju sviju elemenata, koji su zainteresovani pa harmonija u poslovanju, za proizvodnju je od vrlo velike važnosti. Nije svejedno tko vodi upravljanje i nadzor nad izvjesnim radom kao što nije svejedno, tko izvršava posao. Svaki posao za sebe je jedan studij. A svi navedeni momenti, koji su od uticaja na izvodjenje radova oko pošumljavanja Goleti i Krša mogu da dodju do izražaja u povoljnoj formi jedino u slučaju zasebnih nadleštava.

Prema navedenome od potrebe je, da se za pošumljavanje Krševa i Goleti osnuju zasebna nadleštva i to što prije, da se uzmogne s poslom uznapredovati u što bržem tempu.

Osnivanjem zasebnih nadleštava moći će se postići i lakše rješavanje svih onih brojnih pitanja, koja su u vezi sa pošumljavanjem Krša, nego što je to do sada bilo.

Mi smo se dotakli svih tih pitanja pa ih možemo ovako razlikovati.

1. poznavanje objekta, da se mogu odrediti smjernice za rad. Ovo će se upoznavanje u prvom redu sastojati u tome, da dobijemo tačne podatke o površini Krša i Goleti, da se Krš i Goleti kategoriše prema sadanjem stanju s obzirom na stepen produktivnosti. S ovim će paralelno ići i sabiranje podataka o staništu (klimatološka i pedološka data) a neće se smjeti izostaviti ni tačna data o ekonomskim, kulturnim i socijalnim prilikama Krša.

2. Na temelju pomenutih data izradit će se osnove za kultiviranje pojedinih područja Krša.

3. Na osnovu navedenoga izvodiće se radovi na terenu.

Znamo da se veći radovi mogu da izvedu s uspjehom samo onda, ako postoji odredjen sistem i izradjen metod za posao. S obzirom na raznolikost i kulturne i socijalne, pa s obzirom na raznolike prilike staništa neće kultiviranje raznih područja Krša biti udešeno po jednakom sistemu i po istom metodu. Ove se razlike ne će očitovati samo u odabiranju vrsti drva i načinu sadnje te u vremenu, kad se radovi izvode, nego više u rješavanju čisto narodno-gospodarskih problema. To je u prvom redu pitanje, kako da se pošumljavanje resp. povre-

meno oduzimanje površina za pošumljavanje dovede u sklad sa gospodarskim prilikama izvjesnoga kraja itd.

Imajući pred očima prostrani Krš naše Kraljevine držim, da bi se organizovanje rada oko pošumljavanja dalo najbolje provesti, ako se za krajeve najednakih i socijalnih i kulturnih prilika ustanove zasebna nadleštva, Inspektorati za pošumljavanje, kao nadleštva po podredjena Ministarstvu Šuma i Rudnika, Generalnoj Direkciji Šuma, Odelenju za Pošumljavanje Krša i Goleti, a da se za izvršne organe Inspektorata ustanove t. zv. Ekspoziture Inspektora.[5]

Analogno ovome može se organizovati i rad na Deliblatskom pijesku.

Dužnosti upravitelja ili šefova Ekspozitura vršili bi u najviše slučajeva bilo šumarski sreski referenti bilo šefovi šumskih uprava, paralelno sa svojim redovnim dužnostima, dok ne budemo imali toliko stručnog personala, da budemo mogli, prema potrebi, i na ova mjesta postaviti posebne stručnjake.

Prama navedenom od potrebe bi bila dva Inspektorata za Makedoniju, zaseban Inspektorat za Crnu Goru, zaseban za Bosnu i Hercegovinu, zaseban za sjevernu Dalmaciju, zaseban za južnu sa Bokom, a zaseban za Hrvatsko Primorje i bliža ostrva te zaseban za Liku.

Inspektorate valja zavoditi postepeno, imajući na u vidu potrebe i prilike izvjesnoga kraja.

Detaljni djelokrug i uredovanje Inspektorata i njihovih Ekspozitura, o odgoju čuvarskog i pomoćno-tehničkog osoblja za Krš, o odnosu prema političkoj Upravi itd. urediće se zasebnim pravilnicima odnosno naredjenjima imajući pred očima da se dovede u sklad djelovanje Inspektorata sa Zakonom o podjeli zemlje na Oblasti itd.

Mislim, da će se ovim ustanovama pokrenuti pitanje pošumljavanja Krša i Goleti, da će se osjetiti življi i intenzivniji rad a tako uskoro zapaziti i vidljivi rezultati ovoga nada sve tegotnoga ali potrebnoga i po naš narod korisnoga rada. Uvjeren sam, da će se intenzivnim radom Inspektorata ne samo osigurati prihod sa današnjih u mnogom svome dijelu pustih površina Krša, nego da će se i u socijalnom pogledu potpomoći i unaprediti čitavi naši krajevi.

Neosporna je činjenica, da je država dužna da unapredjuje interese svoga naroda, da mu uz slobodu osigura i prihode zemlje. A neosporno je i to da se rad pojedinca kao i rad društva, države, mora provoditi uz stalno podržavanje principa ekonomičnosti, u što kraćem vremenu, sa što manje troškova izvesti po mogućnosti što veća, opsežnija i valjanija pošumljavanja.

Treba dakle da primimo onaj način organizacije rada oko pošumljavanja, koji će isključivati neproduktivnost i sve ono, što iz toga sljeduje: nepotpun sistem i lošu organizaciju. Na umu nam je: poboljašnje života našemu čovjeku, poboljšanja njegove rodne grude, koja je, da se izrazim sa pjesnikom: »krševita ali njemu zlatna.« Ovo

---

[5] Kako je poznato ovo je gledište zastupala većina uprave našeg Udruženja u svom projektu Zakona o Šumama. — Uredništvo.

će poboljšanje imati za posljedicu u prvom redu: vezivanje našega čovjeka o njegov kraj, uz domovinu, gdje je svako najjači i najsigurniji.

Nema govora, nailazimo i nailazićemo na razne zapreke pri izvođenju pošumljavanja na Kršu. Imaćemo mnogo smetnja razne prirode, no »Smetnje su zato, da ih svladavamo« kazao je veliki državnik Masaryk.

Le reboisement du Karst.

Spécialiste en matière du Karst, l' auteur fait ses propositions concernant l' organisation du travail de reboisement.

Инг. Драгољуб С. Петровић [Алексинац]:

Шуме и шумска привреда у Македонији

(У ОКРУГУ ТИКВЕШКОМ.)

(Свршетак).

Ред. бр.	Планина	Назив сувата	Величина у хек.	Примедба
1.	Родобиљска планина	Овниште, Бабакитина Чесма, Широка Падина, Кобилар, Сенокос	250	
2.	Рожденска планина	Витачево, Клинске ливаде, Турски рид, Михајлово, Црвени брег, Блатец, Дудиша, Г. Д. Мрша, Росолград, Голубац	3000	
3.	Кожух са Маријанском планином	Порта, Греда, Шаренка, Бара, Дибранец, Гладница, Пржиград, М. Рупа, Мелесин, Мрша, Алчак, Зеленбег, Хаџибарица, Голем, Круша, Драгаја, Балија. Пашачаир, Хасанчесма, Флора	7000	
4.	Градачка планина	Крквамија, Бели камен, Бео рид, Краставац, Караџоз-чесма	500	
5.	Беласица пл.	Висока чука, Тумба	2000	
		Укупно	12750	

На суватима се стока напаса лети. То је већином стока Црновуначка. По шуми напасују стоку сељаци околних села и то и лети и зими. За време зиме је сва стока и сеоска и Црновуначка по низинама око села и деловима шуме око села. Из прегледа на страни 460, види се колики је број стоке у округу. У тај преглед није унета стока Црновуначка. Колико сам могао разабрати од сељана, пре Балканског рата било је много више стоке. То је лако разумети.

када се појми да народ није особити радан, да су планинска села слаба са земљом, још слабија са самом обрадом те земље и да Турци нису ништа предузимали да уреде однос између сточарства и шумарства. Ово је нарочито помогло умножавању коза за коју се овде има нека нарочита љубав. Најзад пољопривредници, како ми изгледа, много оскудевају у добрим ливадама, ово је вероватно због јаких жега у лето. Недостатак овај надокнађују шумом. Но сви ти разлози нису довољни да оправдају оно стање у коме је шума толико трпела о чему има и сада јасних трагова. Нарочито су биле изложене оне шуме, које се налазе у деловима са средоземном климом. То су нарочито срез Ђевђелијски и Дојрански где има прнара. Овде су се скупљале козе из целога округа да презиме, обрстивши за то време сав прнар. Сељани причају, да су тада оне велике просторије покривене прнаром, Juniperus-ом, грипом изгледале као спржене без и једног листа. И кад се то понавља деценијама, шума мора полако да пропада, јер се најзад изцрпе и моћ терања изданака. Граб као и прнар остаје низак по 20, 30, 40 см сав у кргама и чворовима, веома ружног изгледа. При томе може бити прилично стар. У току последњих великих радова стока је много пропала, њен број се веома смањио, што је било од повољног утицаја на шуму. Толико пута грижена шума почела је да се диже. Поједини изданци граба, већ су достигли, па и престигли висину човекову, а тако и код прнара.

Но шума није патила само од нагриза. Она је уништавана, како сам дознао од мештана, и ватром да би се добила чисто земљиште за попашу. Тако се и могу разумети голине већег обима по шумама, које срећемо у сред високих, старих шума. Ни из каквих околности не може се закључити да су те голине постале чистом сечом. То исто вреди и за горњу границу шуме. Ова би граница на многим местима требала да буде виша спогледом на географску ширину. Често недостаје онај постепени прелаз шуме у безшумно земљиште. Дрвета су на горњој граници још доста висока, склоп доста добар. Како се сечом шуме не може протумачити овако ниска граница, то остаје као једини узрок пожар. Ово се поклапа и са причањем мештана.

Уређење односа између шуме и шумске попаше је овде проблем првога реда, јер је сточарство један од најглавнијих извора прихода овдашњем становништву. Готово су исте прилике и по осталим деловима Македоније и Старе Србије. Уређењу овога питања мора се приступити врло смишљено, уважавајући колико је потребно и разлоге сточара и пољопривредника. Прелаз несме бити нагао, него се штетне навике и претераности имају полако отклањати.

Напоредо са шумском попашом мора се уредити и питање искоришћавање сувата. Сувати у овим крајевима заузимају велике површине, које могу дати многог веће приходе, него што сада дају. Изнећу у колико сам до сада скупио податке о искоришћавању сувата.

На суватима највише напасају стоку Црновунци, Каракачани или Амани. Њихов начин живота и рада је интересантан, те ћу га детаљније описати. Црновунци су по народности или Грци или Власи, Румуни. Матерњи језик им је Грчки или влашки, али сви знају српски, а Власи и турски. Живот проводе номадски, излазећи у пролеће на планине а у јесен силазећи у равнице.

Хране се млеком, сиром, урдом, пастрмом (суво овчије месо) и пшеничним хлебом. То им је храна у главном. Држе пилиће и праве друга јела, али то је ређе. Млеко једу и као слатко и као кисело.

Од стоке држе овце, козе, коње, мазге и магарће. Овце су им црне, а белих има највише 10%. Од тога им је и дошло име. Козе држе као вође стада и то 1% од прилике. Коњи, мазге и магарићи служе им за сеобу и ношење у опште. Овце деле на М л е ч а р е, Ш и л е ж е (шиљежиње) и С у г а р е. Млечаре су овце, које се музу. То је прави домазлук. Не држи старије од 7 година, а то су оне, које су се јагњиле 4—5 пута. Старије се шкартирају и то по 50 на буљук од прилике. Попуна се врши од шиљежиња, додајући још толико од прилике као вишак. Шиљеже је прошлогодишње женско јагње. Ова никако не продају. У другој години пушта се ован, а у трећој се музе. Сугаре је јагње које се ојагњило у невреме, раније или доцније. Сугаре се обично коље, јер га је тешко одгајати.

Црновуначким овцама не испадају зуби после 4—5 јагњета, као што је случај код пољских оваца. Овоме је узрок, како они кажу, стално храњење са свежом травом.

Младе јагњиће не продају одмах, него их напасају преко лета, па их продају тек у јесен. Не продају их ради вуне коју им стрижу око Св. Илије. На 100 оваца држе по 3 овна старих као и овце.

Овце дале на буљуку у којима има око 600 грла. Засебно напасају млечаре, засебно шиљежиње.

Овце се музу у јутро и у вече, а три пут дневно. Мужа мора да се брзо сврши, те се за то запосле што више радника. Да би се мужа могла брже да сврши направи се у трлу нарочито одељење за то. Овце се прво утерају у стражњи део. Из тога дела терају их у предњи део, што често чине деца играјући се тиме. Из тога дела овце излазе на врата код којих седе музари. При излазу музар увати овцу, помузе је, па тек онда пусти. Према броју оваца могу се направити 2, 3, 4, 5 врата. Све се ово прави поплетом од прућа, толике висине да га овца не може да прескочи. Над вратима се опет може направити и ладњак.

Млеко се употребљава за израду кашкаваља. Ово се пак врши на следећи начин: Млеко се усири. Пошто се тај бели сир добро оцеди, исецка се на ситне комаде и меће 15 до 20 ока у корпе од лима. Та корпа од лима замочи се казан у коме је кључана сурутка. У казану се сир држи један минут. На овај начин постане сир жилав и способан за мешање. Кад се извади из казана баца се на Т е з ј а х и меси док не постане једноставна маса. Измешан сир се ставља у калупе. Калупи су обручи кружног или четвртастог облика. У кружне калупе се ставља сир, који је одређен за продају, а

у четвртасти онај који се оставља за домаћу потребу. Сва је вештина код тог стављања у калуп. Треба таман толико метнути колико калуп може да прими. Штетно је кад се метне мање те се мора дометати, Кашкаваљ тада може испасти »крпљен«, са пукотинама где се брзо уцрвља. У калупу остаје сир дотле док не ухвати кору, што бива у времену од пола до једног часа. Из калупа се међу погаче кашкаваља на Скелу (нека врста душеме) и то једна до друге. Кад се на скели просуши за 1, 2 дана, онда се посоли и слаже погача на погачу. Ту остаје све дотле док се не прода, преврћући погаче с времена на време. Ако је добро урађен, може сир да стоји и неколико година.

Приликом израде кашкаваља добија се још масло мрсна и посна урда. Приликом искувавања сира изађе из њега нешто масла, које плива по површини сурутке. То масло није чисто и назива се крем. Тек када се крем прекува добија се масло. На овај се начин добије од 1300 кгр. млека, управо сурутке од 1300 кгр. млека, само 5—5.50 кгр. крема, а од овога 3.50 кгр. масла. Кад се она вода, која остане после вађења масла, скува на ново, добија се посна урда, која је врло опора за јело. Ако се пак суротка одма искува, а не вади се масло, онда се добија мрсна урда и то око 30.50 кгр. од 1300 кгр. млека.

Кашкаваљ израђују нарочити мајстори. Од тих мајстора зависи каквоћа кашкаваља. Највећа се пажња мора водити да кашкаваљ остане једноставан, да се у калуп метне таман толико, колико је потребно. Мајстора помажу још 3 човека, ако се дневно прерађује 1300—2500 кгр. млека. Ако се прерађује 4000 кгр. млека, онда су потребна мајстору 4 радника.

Алат је следећи: Каца за млеко, казан, корпа од лима, тезја где се меси сир и велика лажица. Од свега мора бити по један комад у резерви.

За сментај и израду кашкаваља направи се од прућа нарочита зграда у виду правоугаоника. Таква зграда види се на слици 18 у позадини. На слици се лепо види и оделење за мужу стоке. Зграда је обично 5 м широка, 20 м дугачка, али може бити и мања.

За 1280 кгр (1 ока) кашкаваља потребно је 6.400 до 7.680 кгр млека.

Летња паша на суватима траје највише до 100 дана. За то време једна овца да 16.50—18 кгр млека. Ово је због тога што су велики буљуци од 800 оваца. У пољу где су буљуци мањи добија се више млека. У прво време паше добија се више млека, али је слабије. Доцније се добија мање млека, али је ово јаче и даје више сира. Козе дају више млека на сезону око 20—30 кгр. Но њихово се млеко сматра слабије од овчијег и то у размери 2 : 3 т. ј. три литра козјег млека вреди толико колико и два овчијег. При продаји кашкаваља трговци добро пазе да ли је овај од козјег млека или да ли је мешано овчије и козје, ценећи по мирису.

Каквоћа кашкаваља цени се по количини масти коју садржи. Најзад води се рачуна и о пореклу т. ј. са кога је сувата, јер неки сувати дају нарочито добра кашкаваља. Каквоћа зависи и од над-

морске висине, јер је за израду и чување нарочито потребна и хладноћа.

Сами црновунци ретко израђују кашкаваљ. Они продају млеко трговцима, који ту на суватима својим мајсторима израђују кашкаваљ. Тиквешки округ даје сада 2.50—3 вагона кашкаваља, највећим делом од Црновунских оваца. Кашкаваљ се извози за Египат и Швајцарску.

Поред млека од оваца се добија и вуна. Једна овца даје до 1.50—2 кгр. неопране вуне и то око 1.250 кгр. вуне, а 0.750 кгр јарине (друго стрижење). Овце се стрижу први пут пред одлазак у планину, а други пут пред Св. Илију. Најзад добија се приход од продаје мушких јагњаца.

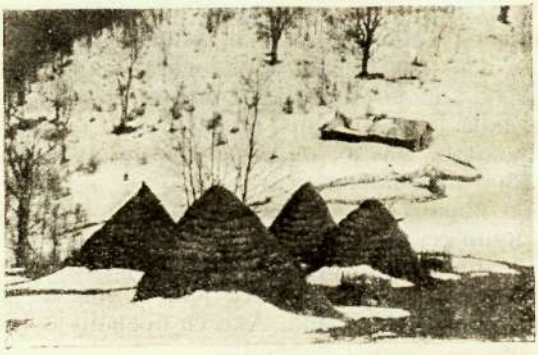

Сл. 18.

Црновунци полазе око Ђурђевдана, чим се снег отопи, а силазе у поља после Митровдана пре првих снегова. Стоку прво напасају по најнижим суватима. На суватима живе по колибама покривеним сламом и израђених у виду шатора. Зиму проводе по низинама, напасајући стоку преко дана, а ноћу затварајући је у трла. Трла су направљена од грана косо пободених у земљу. Доњи део се претрпа земљом. За трла се изаберу места кружног облика. Могу бити једноставна или испрегађивана за јагањце и овце. На суватима се не праве трла.

Овце чувају чобани и то један чобанин један буљук. Плаћа му се, ако није из компаније, сада 4000—5000 динара годишње. Осим овога даје му се храна, кабаница и по пар опанака месечно.

На свим суватима пуштено је у 1922. години следећа стока:

Оваца	Јагњаца	Коза	Јарића	Коња	Мазги	Магарића	Свега
20211	7705	750	218	860	65	23	29836

Из изложенога се јасно види да се сувати искоришћују нерационално као год и шума. Није никакво чудо да оваквим искориш-

ћавање сувата кроз дуги низ година сувати нису напредовале. Многи су од њих у стању које би могло бити боље. А да би се сувати поправили и снага земљишта подигла, а уједно постигао и највећи могући приход треба газдовање са сувати изменити из основе. Оно се мора уредити по узору алпијских и карпатских пашњака. Пада у очо гајење само ситне стоке. За узрок се наводи тешка зимска исхрана. Ако је то једини узрок, можда би се могао бољим газдовањем отклонити. Најзад повећавајући моћ сувата и упућујући сељачку стоку у њих могло би се народу и шуми много помоћи, јер би стока бар лети била по сувати. Најзад уводећи крупну стоку, као и повлађујући овце могао би се смањити број коза. Добрим уређењем сувата много би се олакшало уређење односа између шуме и сточарства.

Жиропађа. Пуштање свиња у шуму ради исхране жиром не игра овде велику улогу, јер је број свиња сразмјерно мали. Ово долази и отуда што има и Турака којима вера забрањује држање свиња. Можда ће се доцније и развити гајење свиња.

Лов. Као и свуда и овде се лови и то спорта ради као и користи ради. Међу Турцима има нарочито страсних ловаца што је разумљиво. За време Турског царства слабо су радили и готово једино занимање био им је лов. У то време ловило се кад се хтело. Лов дакле није био уређен. Према томе ни дивљачи није било у изобиљу. И стварно сада после рата има више дивљачи. И поред тога што је војска усљед близине фронта уништавала и растеривала дивљач, ипак је има више. Но када би се увео већи ред у ловљењу, било би знатно више дивљачи с погледом на шуме и ретку насељеност.

Дивљач се лови пушком старог система (набијача) као и модернијом. Осим пушке употребљавају се разне замке и гвожђа. Ловачки керови има сразмерно мало. Много лове без керова

Дивљачи има следеће: срна и јелена мало, врло мало дивљих коза (Кечикаја више села Коњског у срезу Ђевђелијском), зечева, видра, куна, јазаваца вукова, лисица, дивљих свиња, шакала, медведа, ласица, творова дивљих мачака, веверица. Дивљих свиња има веома много, те чине велике штете. Медведа има врло мало, можда само који пример, у Рожденској планини. Шакала има у срезовима Дојранском и Ђевђелијском.

Од тица има: дивљи гусака и пловака разне врсте, јаребица обичних и камењарки, препелица, шљука, голубова, грлица, чворака, дивљи кокоши, орлова, нарочито крагуја, јастребова, соколова, кобаца, буљина, сова, ћукова, јејина, рода, разних чапаља, гемова (пеликана), разних гњураца, чавки, врана сврака и друге ситније тице. Међу концима има једна врста тако зв. »керкењези«, који се хране највише гуштерима. Прича се, да су их донели и запатили Черкези. Преко зиме се селе. Дојранско језеро пружа зими прилику за богати разноврсан лов водених тица. Ту се могу наћи тице, које се иначе теже налазе.

Рожденска планина је била раније чувена са богатством дивљачи. Сада услед рата има много мање дивљачи.

Производи лова коже и месо износе се на пијац и продају. Коже су на доста доброј цени нарочито од куне.

Државне шумске власти уводе полако ред у лов ради његове заштите и унапређења. У овоме их треба да помажу ловачка удружења, која су образована по свима срезовима (у Струмичком има 2). Власти се старају да спрече лов на поштећену дивљач, као и лов у време парења и одгајивања младих.

Подизање шума. Није ми познато да су Турци ма шта предузимали у овоме правцу. О овоме се стара мајка природа. Но и њој нису биле одрешене руке. Људи су јој неразумним сечама, попашом и брстом о намерним уништавањем шума сметали. Када се још има на уму да природа овде није тако бујна и да не може тако брзо и енергично да надокнађава оно што се уништи, онда је јасно одкуда они пространи голети у Тиквешу и онако онакажене шуме.

Подизање шума има да ради у два правца. Обнављање већ постојећих шума и пошумљавање голети. Обнављање већ постојећих шума је тесно везано са стаништем тих шума. Овде би се пошумљавање вршило на природан и вештачки начин. Прво би начин дошао свуда онда где је шума још у стању да сама себе подмлади. У обрнутом случају употребљују се вештачки начин. Све ово не преставља неки нарочити тежак проблем. Сва је тежина у организацији експлоатације и пошумљавања. Тако исто не престављају тако тежак проблем ни оне простране изданачке шуме, граба, храста, јрнара и грипа. Ове шуме много пате од неразумне сече као и од коза. Но постепеним стављањем под забрану појединих делова могло би се можда временом добити лепе шуме или бар боље, него што су данас. Кажем можда, јер је питање у колико су још ови стари пањеви способни да истерају дрво. Ако би се показали неспособни не би преостајало ништа друго, до исећи ту кржљаву шуму на чисто, па на вештачки начин пошумити. Овако би данас и прво време било најбоље радити, јер би се у току тога времена прилике још више средиле, држава би имала више срестава на расположењу и најзад стекло би се извесно искуства. Овакви изданачких шума има доста: огранци Беласице, Благуш, добар део Градачке и Маријанске пл., за тим доста у Родобиљској и Рожденској планини.

Пошумљавање у овом правцу може се одмах изводити. Државна шумска власт већ ради у овоме правцу и ако је тај посао тек у зачетку. У 1922. години основана су два шумска расадника. Један се налази код саме Ђевђелије, а други у Маријанској планини на месту зв. »Царкур« на један час од села Серменина.

Пошумљавање голети је несравњено тежи проблем и то не само у овом округу, него у целој Македонији и Старој Србији. То је државни проблем коме се раније или доцније ипак мора посветити највећа пажња. Тежину овога проблема не чине само огромна новчана средстава, које он изискује, него у истој мери и велико сиромаштво у искуству о потребним подацима. Без ичега даљег и кад би било новчаних средстава не може се овоме послу

приступити. Мора се прво све припремити и уредити. Метеоролошки подаци су потпуно непознати. Не зна се ни колико има годишње воденог талога, нити како је он распоређен по месецима и добима годишњим. Не зна се ништа о влази у ваздуху. Нема се никаквих података о температури и њеном распореду. Нема добрих података о ветровима. Никаквог искуства нема са разним врстама дрвета, која би се могла за ову сврху употребити. Све ове податке треба прво покупити, за тим створити месно искуство, вршећи покушаје са разним врстама дрвета па тек онда приступити послу на велико Како би се цео овај предходан посао уредио мислим да не спада у ову студију, те одустајем од тога. Организација око пошумљавања краса дала би нам можда прави пут. Питањем примењивости извесних дрвета за ову сврху можемо се позабавити.

За пошумљавање овакових голети које су врло често и у хемијском и у физичком погледу рђаве употребљавамо оне врсте дрвета, које су својим захтевима скромне, врло скромне и које могу много незгода да издрже. Бићемо срећни да такве голети озеленимо макар како, остављајући будућности, да од тог зеленила створи нешто боље. Као врста дрвета са којима би требало покушати и чинити опеите наводим: багрем гледичија, јасен, јарар, зеленика, клека, грипа, црни јасен, црни па и бели бор.

Багрем Robinia Pseudoacacia је познато дрво за ову сврху. Како чини веће прохтеве на топлоту, то би се употребио само у низинама и брежуљцима. Нарочито је погодан за песковита и шљункаста места, која допуштају развијање корена. На каменитим местима не треба га употребљавати. Од описивање његових особина одустајем, јер је то познато. И са економскога гледишта изгледа да би багрем добар био. У Македонији се много траже слаби сортименти 5, 10, 15 см. дебљине. Ово долази услед рђавих саобраћајних прилика, као и у опште из начина живота. Како би се подизао по нижим местима, то би био лако приступачан, што би му још више дало вредност.

Због обилног цвета повољно би утицало и на пчеларство.

Гледичије. Gleditschia triacanthos је дрво слично багрему, и ако из друге фамилије. Од багрема је много мање испитано дрво. Дрво је добро, ако не и боље од багремовог. Стабло је бољег облика. Семе му је у величини ситнијег пасуља, мрке до црне боје, око 4500 зрна у кгр. Има тврду кожу због које прележи. Да би клијало истог пролећа када се и посије треба га попарити кључалом водом 1—2 минута, па за тим оставити у хладној да лежи 24 часа. У расаднику се сеје као и багрем у браздама 5—6 см. дубине, једна од друге 25 см. тада клија после 2—4 недеље што зависни од влаге.

Приликом клијања прво се појаве котиледони, па после неколико дана прво лишће.

Млада биљка расте брзо. У првој години на добром земљишту може израсти и до 1 м висине, са знатно великим кореном. Пати од мразева и од зечева. Ови, изгледа, да је сматрају као посластицу, јер је необично радо нападају. Сади се као и багрем. Има изгледа.

да оставља веће захтеве на каквоћу земљишта, него багрем. Дрво је светлости, као и багрем. Потребна су опширена испитивања.

Ј а ј а с е н. к и с е л о д р в о. Ailanthus glandulosa. Ово дрво ће можда играти видну улогу. Пренет је из Кине и Јапана. Врло добро својство је овога дрвета могућност да само себе брани од стоке. И лишће и цвет има тако непријатан мирис, да га стока избегава. Ово је пак нарочито важно за оне крајеве где је козарство јако развијено, где је оно права напаст. На земљиште ставља мале захтеве т. ј. може се задовољити и са слабим земљиштем. Издржава врло добро сушно земљиште. Располаже великом животном енергијом. Расте брзо, а нарочито изданци. На добром и јаком земљишту може да израсте за годину по 1 м високо. Изданке тера необично јако. Ово му се већ може сматрати као рђава особина, јер га је тешко искоренити онда када више није потребан. Вршено је сађење једногодишњих промрзлих биљака. Биљке нису биле кресане т. ј. промрзли део није био одсечен. Доцније када су биљке олистале видело се да су многе биљке биле промрзле до корена. И тај корен истерује иданке. На мразевима је осетљив.

Сеје се у расаднику у браздама на 25 цм. Семе се покрива слојем земље 2 см деблине. Семе је ситно и у средини крилца. Један килограм семена са крилцима садржи око 25.000 зрна. Посејано клија после 2 до 4 недеље што зависи од влаге.

Има сржни корен. Сади се као и багрем, као једногодишња биљка.

Баца више лишће, него багрем, отуда даје више хумуса. Засену може више да издржи, него багрем, Стабло може да буде лепог облика. Дрво је на изглед слично јасеновом, али је слабије каквоће. Меко је, као гориво прилично слабо, и као твориво такође је слабо. Може се употребити у коларству.

Врло добро може се употребити за урвине, вододерине и јако сува земљишта и најзад на оним местима која су јако изложена стоци. Но за ово је услов, како изгледа, да земљиште буде дубоко.

Из свега се види да као стално дрво нема изгледа да се употреби, него само да важе и припреми земљиште. У осталом потребна су испитивања, јер се врло мало зна о његовом понашању у старим годинама.

Најбоље пошумљавати домаћим дрвима. У Бојмији и Ђевђелској котлини има доста зимзеленог храста, прнара, Quercus coccifera. Овај храст расте овде често, на сувим, плитким и мршавим земљиштима, већином у облику жбуна. Облик жебуна долази вероватно и од рђавог места на коме расте, али можда много више од коза, које необично брсте прнар, нарочито зими. Са овим храстом би се могло покушати. Како би се то вршило треба тек испитати.

З е л е н и к а ш и м ш и р. Buxus sempervirens, расте овде такође. Расте као и жбун и као грм 3—4 м висине, до 10 см деблине. Дрво је засене. Према овоме могао би се употребити као доње дрво

(за подшумљавање) у старијим разређеним шумама. Тако исто мого би се употребити и за багремове шуме кад се разреде.

Исто овако могу употребити Juniperus oxycedrus i sabina.

Г р и п, Phillyrea latifolia, се може употребити као и прнар, јер на истим местима и расте.

Ц р н и ј а с е н, Fraxinus ornus може се на одговарајућим местима такође да се употреби. На каменитим местима би добро послужио.

Најзад употребљавао би се Pinus silvestris и Pinus laricio P. halepensis би можда добро послужио за клисуру Црне п. и Ђевђелијски и Дојрански срез.

Проблем пошумљавања оваких голети је толико велики да се не могу овде у њега упуштати. То је питање за себе и као такво се мора и обрадити.

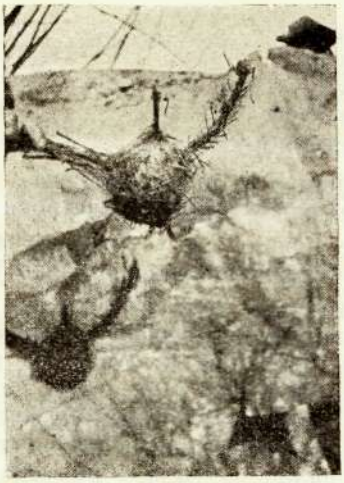

Сл. 19.

4. З а ш т и т а ш у м а је под Турцима била никаква. Више се сматрало да шуму треба уништавати. Заштита шуме је увек последица извесне привреде у шуми. Пошто ове говово није било, није могло бити ни заштите.

Шуми прети опасност од елементарних непогода (суша, снеголом, ветролом, искорићивање, пожар) и од биљног и животињског света, Но највећи је штеточина и овде човек. То је јасно из досадањег излагања. Против човека су и морале садање шумарске власти да се највише боре. Но ова је заштита још увек доста слаба, јер држава нема довољно особља на расположењу. Најзад шумарска се служба тек организује и уводи. Напоредо са човеком стара се стока, нарочито коза, да што више оштети шуму. Строжија отуда успешнија заштита доћиће као последица решења питања својине сервитута попаше у опште итд.

Велики штета од инсеката, каламитета нема. То је мука културних шума. Из описа шума јасно је да таквих каламитета не

може ни бити. Мањих штета има али то није од значаја. У боровим шумама, на црном бору може се наћи Cnethocampa pityocampa. Мало више га има код Струмице, где је велики део дрвета нападнут сл. 19. показује једно гњездо гусеница узето са тога места.

Сем пожара остале елементарне непогоде не шкоде много. Пожари пак наносе много штете. То је јасно, кад се само види да има много ситних шума да је народ веома небрижљив и немаран у овоме погледу и да овде владају вел. врућине и суше. Пожаре проузрокују угљари или сељаци и чобани који ложе ватру, па је за тим оставе не угашену. Званични подаци шумске управе у Ђевђелији за 1922 г. кажу нам, да је у тој години било 17 случајева пожара; да је изгорело шуме на површини око 380 хек. Да је сем четири случаја, горела ситна изданачка шума; да је било 60% пожара круна; да је штета највише 15—20.000 дин. По месецима пожари су били овако распоређени:

У марту	11.50%
У јулу	6.—%
У јулу	23.50%
У августу	53.—%
У септембру	6.—%

Као што се види највише је било пожарева у најтоплијем добу године. Највећи пожареви су били при ветровитом времену.

Проузроковање пожара су у 30% случајева пронађени, што се може сматрати као врло повољно. Горело је око 0.4% шуме.

5. Управа шумом. Док се шуме не разграниче свима шумама управља држава. Овакво решење је држава донела за то, што по теорији турскога права сва је земља па и шума султанова, а то ће рећи државна; затим што је на шуму навалило све, доказујуправо својине веома проблематичним документима у чијим се процена нису могле државне власти тако брзо и лако упуштати. Шуме овога округа налазе се сада у надлежности трију шумских управа. Највећим делом управља шумска управа у Ђевђелији (половину Струмичког среза Дојрански и Ђевђелијски срез и део Неготинског и Кавадарског среза), другим делом шумска управа у Кавацару (Кавадарско и већи до Неготинског среза), а трећим делом шумска Управа у Штипу (половина Струмичког среза планина Огражден). Управе су организоване мање више по надушмарском систему. Служба је унифицирана.

Под Турцима овај округ је био саставни део Солунског вилајета. За шуме целог вилајета постојао је инспектор са седиштем у Солуну. При среским управним властима постојали су сресни шумари (шумски референти) на турском названи Орман Меамур. За чување шума постојали су чувари шуме, турски названи Орман Колаџије. За срез је било обично по два чувара.

Турска држава није искоришћавала сву шуму за себе него само известан део. Много већи део је дат на уживање разним беговима, појединим селима, хуманим и црквеним установама мухамеданске (вакуфи) и православне цркве (манастири и цркве).

Као што се види шуме су овде на неки начин подржављене макар и привремено. Овакво стање би могло повољно послужити да се унесе више светлости у питање подржављивања шуме т. ј. у његову оправданост. То питање пак излази из обима ове студије.

III. Закључци.

Као што смо видели, врсте дрвета које образују шуме овог округа сразмерно су многобројне. Ова многобројност и разноликост је са свим природна последица климатских прилика које овде владају. Од благе готово приморске климе имамо све до готово континенталне или бар климе са јаким зимама. Приморска флора се увукла свуда у низинама, док по планинским деловима имамо букову и четинасту шуму. Разноликост се показује на сразмерно малим површинама, проузроковане различитом надморском висином. И пењући се од 100 м а и мање, надморске висине па до 2000 могу се видети све врсте дрвета од прнара и грипа па до јеле, свака на својој висини. Ова приморска флора, која овде образује шуме слабе каквоће, можда даје право на мишљење или наду да би се ове садање врсте дрвета могле заменити другим приморским врстама дрвета н. пр. Pinus halepensis, brutia; pinaster итд. чиме би се каквоћа шуме повећала.

Да је шума сразмерно рђаве каквоће напоменуто је већ раније где су наведени и разлози овоме. Општа слика ових шума није нам веома повољна. Природа је била, како изгледа доста штедљива. Прашуме са горостасним дрветима по висини и дебљини нису тако честе, да не кажем да их нема. Човек је већ свуда мање више продирао, пробијајући или уништавајући оно што је најбоље. Близина Солунског фронта је такође утицала на ово.

Ако шумску привреду схватимо као привреду која има за предмет производњу и добијање шумских производа не уништавајући шуму и не слабећи снагу земљишта, него повећавајући је по могућству, онда можемо закључити да овде у ствари и није било шумске привреде. Шума је само искоришћавана и то веома штетно по саму шуму. И само ређој насељености и тешкој приступачности ових планина има се заблагодарити што шума није много више уништена.

Јасно је из овога што је до сада изложено, да је шума била подређена осталим гранама привреде, а нарочито сточарству, свиларству и рибарству. И та подређеност, разуме се, морала је бити од штете по шуму и то и с погледом на њену површину и с погледом на каквоћу. Ова подређеност траје још и данас, те је први задатак шумарске политике да је са успехом од ове ослободи. Али ова подређеност није ни на сточарство повољно утицала. Рачунајући, да се увек може ширити на рачун шуме и да из ње црпе потребну снагу, сточарство се није могло развити до висине самосталне привреде, те је због тога остало примитивно. И отуда ни велике површине сувата нису у онаквом стању у каквом би требало да буду с погледом на обим у коме се стока гаји и важност коју сточарство има. Слабљење снаге земљишта или увећавање стоке

повлачило је за собом проширавање пашњака у место да се потребним мерама повећа снага земљишта и капацитет сувата. За ово је пак потребан известан културан ниво, подесно државно уређење и општа народна привреда, а нарочито шумска привреда. Из овога се може извући и закључак да је шумска привреда примитивна, или и не постоји, онде где је и сточарство примитивно. Ова узрочност вреди и обрнуто т. ј. да је сточарство примитивно онде где је и шумска привреда примитивна, или не постоји. Према томе обе ове гране народне привреде морају се у исто време подизати и шумар или шумарски политичар мора своје мере у овоме правцу подешавати. Али сточарству се у овом крају не треба посветити пажња само из овога узрока, него много више и стога што је оно овде један врло важан извор народног богатства, који одговарајућим уређењем може дати знатно више, него што сада даје.

Што вреди за попашу вреди и за лисник. Уређење попаше знатно би олакшало уређење лисника, јер би смањило потребу за њим.

Однос према свиларству треба такође уредити. Једно од решења можда би било гајање и употребе метле за учауравање свилобуба. Ако ово пак не би било могуће, онда би се секао прнар, али те сече морају бити по начелима шумарске привреде. Подмлађење се мора осигурати, те се сече у томе правцу имају и уредити.

Рибарство на Дојранском Језеру зависи много од прнара. Сече би се уредиле као и код свиларства, како би се потребе ове привреде задовољиле.

Раније је већ изложено на који је начин вршена сеча и како је тај начин штетан. Наведен је као узрок недостатак путева и преносних средстава. Но то неће бити једини или бар најглавнији узрок, јер по шумама је остало после после рата сразмерно доста путева. И ти путеви сада пропадају услед неупотребе. На стање шумске привреде утичу и други разлози, као што су насељеност, удаљеност шума од главних саобраћајних путева, уређење државно и сам културни и привредни ниво. Све ово скупа треба да је повољно. Према овоме овде ће се шумска привреда тек постепено дизати са множењем становника и њиховим културним дизањем упоредо са подизањем и јачањем осталих грана народне привреде. За ово има доста услова: Близина Солуна,, Скопља, и других вароши као и мала пошумљеност по многим деловима ових јужних крајева.

Пре свакога рада пак треба решити питање својине. Са овако спорним шумама се ништа не може почети. С погледом на све овдашње прилике, које су напред изложене, претежни део шума треба да припадне држави, јер она за сада даје највише јамства да ће се са шумом господарити као што треба. На којим начелима треба извршити разграничавање шума питање је за себе, које ће се решити за целу Јужну Србију. Оно не спада у обим ове студије.

Les forêts et l' exploitation des forêts en Macédoine. (fin.)

L' auteur publie les résultats de ses études et recherches en Macédoine, la contrée la plus méridionale de notre pays.

Ing. Anton Šivic [Ljubljana]:

Gozdarstvo Slovenije leta 1923.*

po statističnih in drugih podatkih.

(Konec).

Poslovanje osebja gozdne — javnoadministrativne uprave.*

Poslovanje gori imenovanega osebja mora biti usmerjeno z nalogami, ki jih ima gozdna —, javnoadministrativna uprava in od teh so poglavitne sledeče:

Vse agende, ki se tičejo gozdnega nadzorstva, predvsem z ozirom na izvrševanje zakonitih predpisov. Svrha teh predpisov je, da se zasigura obstanek gozdov in da se preprečijo vse nevarnosti, ki ogrožajo gozde in gozdarstvo; da se vobče dvigne gozdna kultura in pogozdujejo sečine, da se pospešuje gozdarstvo in deluje z dopustnimi sredstvi na to, da se vzbudi in napreduje pri ljudstvu ona pozornost in skrb za njegove lastne in za tuje gozde ter njih obstanek, ki sta potrebna v občem, državnem, javnem in kulturnem interesu kakor tudi v interesu zasebnika samega.

V delokrog gori označene uprave spadajo torej sledeči glavni predmeti:

Pospeševanje in rešavanje vprašanj gozdarske in lovske zakonodaje in uprave; gozdarska in lovskopolicijska služba; reševanje gozdnogospodarskih, policijskih in kazenskih stvari.

Odredbe predpisov, potrebnih v svrho pospeševanja gozdarstva in lovstva. Pravočasna zabranitev vsega, kar bi moglo biti gozdom in gozdarstvu v kvar.

Vzdrževanje, upravljanje in pospeševanje gozdnih drevesnic v materialnem in strokovnem oziru.

Pospeševanje gozdarskega šolstva in prosvete, sodelujoč pri tem z uradi za upravo državnih gozdov. Sodelovanje v izpraševalnih komisijah za gozdarske in lovske izpite.

Poučavanje gozdnih posestnikov, predvsem malih, pouka potrebnih. Pospeševanje instruktivnih gozdarskih in lovskih razstav.

Pospeševanje gozdne literature, posebno poljudnih poučnih spisov.

Zbiranje in urejevanje statističnih podatkov o vseh predmetih, tičočih se gozdov, gozdne industrije in lova.

---

* **Popravek:** Na strani 661 je v rubriki »Pogozdovanja v držav. in verskozakladnih gozdih« vpostaviti **6 ha** pri srezu »Radovljica«. (Skupno s srezom Krškim (13.16 ha), znaša vsota pogozdovanj, kakor je v tabeli pravilno iskazano: 19.16 ha.).

* Glej zadnje tri rubrike tabele na strani 655.

Sodelovanje pri agrarskih operacijah. Sodelovanje pri zaščiti zgodovinskih in kulturnih spomenikov v gozdu in varstvu prirode (faune in flore). I t. d.

Šumarsko osebje ima poleg pisarniške opravljati tudi vnanjo nadzorovalno službo, za katero prejema potni pavšal.

Leta 1923. je bilo v Sloveniji po deželi pri srezih razmeščenih 8 (osem) šumarskih referentov inženjerev, katerih vsak je bil v službovanje prideljen po 2 do 3, tudi 4 sreskim upravam.

Šumarskega, tehnično-pomožnega osebja je bilo leta 1923. v Sloveniji 26, ki je bilo razneščeno po posameznih srezih.

Gozdarsko osebje je v poročilnem letu reševalo od sreskih uprav odkazane mu spise in naloge, dalje opravljalo službo, ki mu jo predpisuje v glavnem še vedno veljavna instrukcija z dne 1. novembra 1895., vodilo v evidenci številne izkaze gozdnega katastra, revidiralo v vnanji službi večino oblastveno odrejenih nasadeb, izkazanih na strani 661 Šumarskega lista, pregledavalo vse gozde in posebno sečnje ter zabranjevalo nezakonita dejanja, v kolikor niso bila že izvršena. Ovajalo je prestopke, da so se krivci zaslišali, deloma obsodili ter navajali k boljšemu in predvidnejšemu gozdnemu gospodarstvu, itd.

Gozdarsko osebje je oskrbovalo na str. 586 izkazane državne in okrajne gozdne drevesnice ter oddajalo gozdne sadike po predpisih in tarifi malim, srednjim in onim veleposestnikom, ki še nimajo lastnih drevesnic.

Skrbelo je, da se zatro gozdni škodljivci; da se spravijo zaploditev gozdnih žužkov pospešujuči zaostanki od sečenj iz gozda, s čimer se preprečuje tudi nevarnost večjih gozdnih požarov, it d.

Posameznih predmetov udejstvovanja med letom 1923. ne bom navajal, pazljivi bralec jih je mogel razbrati že iz vrstic prejšnih poglavij tega članka.

Povdaril bi le, da je službovanje otežkočeno vsled prekompliciranih in strogo terminiranih predpisov računovodstva, kar je zelo zamudno in ovira gozdno osebje pri mnogokrat potrebnejšem udejstvovanju v vnanji službi. Po drugi strani pa popolnoma nedostatni potovalni pavšali (šum. inenjerji so prejemali 1923. po 150 do 166 Din., okrajni gozdarji po 83 do 92 Din. na mesec), ne dopuščajo, da bi se službovanje moglo vršiti tako izdatno, kakor ga predpisuje instrukcija.

V centrali (odseku A direkcije šuma) so leta 1923. delovali šef in trije šumarski inženjerji in 1 okrajni gozdar.

Posli centrale, v kateri se stekajo vse niti, so razvidni iz že povedanega, sicer pa so odrejeni z že citirano službeno instrukcijo.

Vsled maloštevilnega šumarskega osebja v centrali moralo je isto opravljati službo dopoldne in popoldne in ni bilo nedelje ne praznika, da bi ne bilo osebja v uradu. — Poleg šumarskih agend in rešitev prošenj in pritožb, vloženih po strankah, so dale mnogo posla personalne zadeve, še več pa izvršnje predpisov računovodstva, dalje računi in obračuni gozdnih drevesnic, pokrajinskega gozdnega in lovskega zaklada, ekonomata itd. Tako je preostajalo le malo časa za iniciativno udejstvovanje, sodelovanje pri osnutkih gozdarske in lovske zakonodaje, za literarne prispevke itd.

Centrala sama je upravljala ljubljansko, 3.3305 ha obsegajočo državno gozdno drevesnico.

*

* *

Zaključujem razpravo.** Zbral in porabil sem statistične podatke za območje vse Slovenije, ki je bila tedaj v gozdarsko-administrativnem pogledu združena.

S 1. januarjem 1925. pa sem likvidiral odsek A direkcije šuma v Ljubljani in so po zakonu o podeli zemlje na oblasti in o obči in samoupravi prešle agende tega odseka na velika župana ljubljanske in mariborske oblasti. Vsakemu je bil prideljen po en oblasni šumarski referent s pomočniki. Okrajna poglavarstva v Slovenji, — sedaj sreske uprave — so podeljena na obe oblasti in se je teritorij nekaterih srezov nekoliko izpremenil. Ustanovilo se je istodobno nekaj novih sreskih uprav. Delokrog sreskih šumarskih referentov in okrajnih gozdarjev pa je ostal z malimi izmenami isti, kot je bil.

Les affaires forestières de Slovénie en 1923. (fin).

L' activité de l' administration forestière. Les travaux les plus importants en 1923.

** **Pripomba.** V članku je mnogo pogreškov, ki jih v rokopisu ni bilo. Pogreški so kljub korekturam ljubljanskega korektorja neizbežni, ker tiskarna najbrž nima stavcev, ki bi bili slovenščini vsaj nekoliko zmožni.

Dr. Hufnagl — Prof. Veseli [Sarajevo]:

Praktično uređivanje šuma.

(Nastavak.)

22. Sastojinski nacrt.

Sastojinski nacrt treba da prikaže razmještaj dobnih razreda. Ovo se postizava time, da se sastojine, koje pripadaju istom dobnom razredu, označe izvjesnom nijansom boje ili iscrtkaju na poseban način.

Na rad oko sastavljanja sastojinskoga nacrta potroši se obično razmjerno mnogo vremena i truda.

Uređivač to nemože da dočeka, pa se posluži najjednostavnijim sredstvima od prilike ovako:

Uzme kopiju šumarskoga nacrta i upiše po sastojinskoj skrižaljci u svaku sastojinu rimskim brojevima dobni razred. Onda iscrta slobodnom rukom svaki dobni razred n. pr.:

1. dobni razrezred vodoravnim crtama običnom olovkom,
2. « « uspravnim crtama običnom olovkom,
3. « « vodoravnim crtama crnom olovkom,
4. « « uspravnim crtama modrom olovkom.

Čistine ostanu bijele. Ovako nastaje upotrebom najjednostavnijih sredstava u najkraće vrijeme potpuno jasan sastojinski nacrt, koji potpuno odgovara svojoj svrsi t. j. predočuje sječni poredaj.

Tokom daljnjega postupka oko uređivanja može se dakako većom pomnjom izraditi i ljepši sastojinski nacrt, pri čemu će se pojedini dobni razredi označiti najbolje raznim bojama (zeleno, crveno, žuto, plavo). Rijetko je kada potrebno, da se i pojedine vrsti drveća označe raznim nijansama u boji.

Sastojinski nacrt predočuje međe, na kojima se dotiču raznodobne sastojine. Prema njemu se može stvoriti zaključak, da li se neka sastojina može posjeći, a da se time susjedna sastojina ne dovodi u opasnost od vjetra.

U svakome je predjelu već poznat glavni smjer opasnih vjetrova. Najopasniji vjetrovi duvaju obično od zapada i sjeverozapada, a u gorama niz dolinu.

U nacrtu na str. 737. zabilježili smo uz svaku sastojinu i njenu dob, da nacrt iscrtkavanjem u jednoj boji ne bi postao nejasan. Preporučava se da čitalac iscrtka ili oboji dobne razrede u ovome nacrtu na naprijed navedeni način.

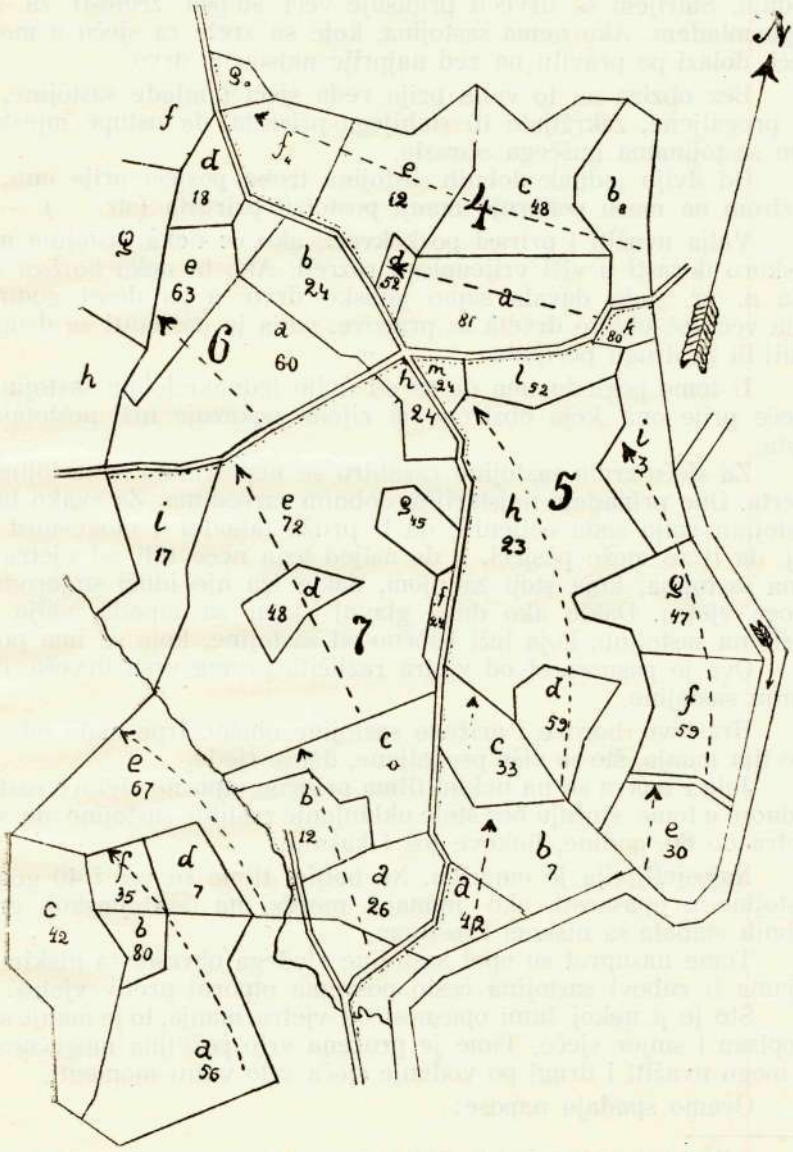
N
4
5
6
7

23. Zrelost za sječu, sječna mogućnost, sječni poređaj i sjekoredi, rasjeci[27].

Uopće se drvo smatra zrelim za sječu, ako je doseglo dob ophodnje. Starijem se drveću pripisuje veći stepen zrelosti za sječu, nego mlađem. Ako nema sastojina, koje su zrele za sječu a mora se sjeći, dolazi po pravilu na red najprije najstarije drvo.

Bez obzira na to valja prije reda sjeći i mlađe sastojine, koje su progaljene, zakržljale ili slabijega prirasta, da ustupe mjesto boljim sastojinama guščega obrasta.

Od dviju jednakodobnih sastojina treba posjeći prije onu, koja obzirom na masu pokazuje manji postotak prirasta (str.).

Valja uvažiti i prirast po kakvoći, ako će neka sastojina možda naskoro dorasti u viši vrijednosni razred. Ako bi neka borova sastojina n. pr. sada davala samo jamsko drvo, a za deset godina bi dala već već obilno drveta za pragove, valja je pošteditи za drugi decenij ili za drugu perijodu.

U tome pogledu ima da se od dvije jednakodobne sastojine posiječe prije ona, koja obzirom na cijenu pokazuje niži postotak prirasta.

Za sječu zrele sastojine razabiru se neposredno iz sastojinskoga nacrta. One pripadaju najstarijim dobnim razredima. Za svaku takovu sastojinu valja sada ocijeniti, da li pruža također i mogućnost sječe t. j. da li se može posjeći, a da usljed toga neće biti od vjetra oborena sastojina, koja stoji za njom, dakle iza nje idući smjerom glavnoga vjetra. Dakle ako duva glavni vjetar sa zapada, valja uzeti obzir na sastojinu, koja leži istočno od sastojine, koja se ima posjeći.

Ova je pasnosnost od vjetra različita prema vrsti drveća, dobi i stanju sastojine.

Hrastove, borove i ariževe sastojine obično trpe malo od vjetra i to tim manje, što su više progaljene, dakle rjeđe.

Jela i bukva su na nekim tlima prilično otporne. Jelove sastojine podnose u tome slučaju bez štete uklanjanje zaštitne sastojine na strani vjetra do 60. godine, bukove još i kasnije.

Najosjetljivija je omorika. Na boljim tlima su već i 40 godišnje sastojine u opasnosti, ako nemaju možda na sastojinskoj granici rubnih stabala sa niskom krošnjom.

Tome nasuprot su opet sastojine rjeđega obrasta sa niskim krošnjama ii rubovi sastojina često posvema otporni protiv vjetra.

Što je u nekoj šumi opasnost od vjetra manja, to je manje strogo propisan i smjer sječe. Time je pružena vrlo poželjna mogućnost, da se mogu uvažiti i drugi po vođenje sječa vrlo važni momenti.

Ovamo spadaju napose:

---

[27] Exploitabilité Hiebsreife, Hiebsfähigkeit, Succession des coupes, Hiebsfolge Série de coupes, Hiebszüge, essartement de protection Loshiebe. Vjetrobrani prosjeci dijele se na prave prosjeke, koji se zovu r a s j e c i (Loshiebe) i prosjeke, koji slijede lomljenu granicu sastojine, a zovu se o p s j e c i (Umhaungen).

a) Počimanje sječa (zasjeka) sa sjevera[28] i napredovanje prema jugu vrlo je korisno po prethodno i naknadno pomlađivanje sječina i može se prema okolnostima odabrati mjesto inače uobičajenoga poređaja sječina od istoka prema zapadu.

b) Uvijek valja uzimati obzir na mogućnost, da se usječeno drvo može izvesti iz sječine, a da se ne oštete sastojine, kulture i stabla. Za to će se sječine obično svojom uskom stranom doticati izvoznih puteva. U gorama će se prostirati u prugama od šljemena prema putu, koji ide sredinom obronka ili dolinskim dnom.. Partije, koje leže naviše, sijeku se obično prije nego li one pod njima.

U gorama su često probitačne sječe, koje teku koso niz obronak. Ako pri tome sječni rub ima takovu nagnutost, da se njime može da provede priličan put za izvlačenje drveta do glavne ili nuzgredne doline, pruža se mogućnost da godišnje sječe napreduju od dna prema šljemenu, što je od koristi obzirom na opasnost od vjetra i na rubni usjev.

Ako sastojina, koja je za sječu zrela ili je iz drugih razloga treba posjeći, leži tako, da se može odstraniti, a da od toga ne trpi sastojina za njom onda ona pruža mogućnost sječe, i može da bude zasjekom (početkom sječe, der Anhieb).

Mnogi zasjeci velika su prednost po uređivanje i gospodarenje. Sastojine 4a, 7e, 8a, u našem nacrtu (str. 737.) n. pr. mogu da se posijeku bez opasnosti za ostale, one pružaju mogućnost sječe.

Ako sječiva sastojina ne pruža mogućnost sječe, jer za sastojinu za njom postoji opasnost od vjetra, valja odlučiti, koja je žrtva izražena u novcu veća: da sječiva sastojina stoji, dok i sastojina, koju ona zaštićuje, dozrije za sječu ili da se ona stražnja posiječe prije reda tako, da ona tvori zasjek, pa će onda sječa napredovati preko zrele sastojine.

Izbor ovisi o veličini obiju sastojina te općenito uzevši nije težak. Obično će se poimence male, nezrele sastojine, koje su uklopljene u velikoj zreloj sastojini, posjeći u jednome mahu sa ovom.

Naš nacrt predočuje u tome pogledu ove primjere: Sastojini 6e ima 65 godina, ali ne može da se siječe prije veće šezdesetgodišnje sastojine 6a, koja leži za njom, jer bi time odmah nastupile velike štete od vjetra u sastojini 6a. Sastojina 6e prema tome ne pruža mogućnost sječe, zasjek treba da tvori sastojina 6a.

Mala 48-godišnja sastojina 7d leži u velikoj skoro dozreloj 72-godišnjoj sastojini 7e. Ovdje se može predmnijevati, da će sječe napredovati u smjeru strijelice preko d, to jest sastojina će d posti žrtvom sječnog poređaja. Jedino bi se mogla uvažiti mogućnost, da će se usljed opsjeka (str.) na sjevernoj strani od 7d stvoriti dovoljno otporni vjetrobrani plašt, prije nego li će sječa u 7e napredovati do toga mjesta. U tome bi se slučaju sastojina 7d mogla sječi iza sastojine 7e.

Ovo treba svakako pokušati pri još mlađoj sastojini 7g.

---

[28] Premier coupe (der Anhieb).

U neizvjesnim slučajevima prepušta se riješenje toga pitanja budućnosti. Ne može li mlađa mala sastojina da podnese oduzimanje zaštite od vjetra, još će uvijek biti dovoljno vremena, da se ta sastojina posiječe.

Obično je neophodno nužno, da se o tome odluči na licu mjesta, u samoj šumi. Pregledavanje sastojinskih rubova i ostalih mjesnih prilika dovesti će istom do sigurnoga zaključka, da li i u koliko postoji pogibelj od vjetra i kako će po prilici biti velike žrtve, koje zahtijeva sječni poređaj.

Pod sječnim poređajem razumijeva se smjer, u kojem sječe — protivno smjeru glavnoga vjetra — napreduju. Veće se sastojine raspadaju u pojedine manje godišnje sječe. Budući da je vođenje malih sječa zbog mnogih razloga probitačnije, to će rijetko nastupiti slučaj, da se oveća sastojina posiječe na jedamput. Mlađa sastojina, koja u smjeru vjetra leži pred sječivom sastojinom, spada istome sjekoredu. Isto i sastojina pred njom, ako je od nje mlađa.

Stoji li pako pred sastojinom starija sastojina, otvara ona novi sjekored, tvori dakle zasjek, ma se tu sjeklo istom za nekoliko decenija.

U nacrtu tvore n. pr. sastojine 5 d h, onda e f g j sjekorede. 5l pako je sjekored za se, jer će se ovdje počet sječom svakako prije nego li u h.

Pod sjekoredom dakle razumijevamo niz sastojina od jednoga zasjeka do prvoga susjednoga, koji leži u smjeru glavnoga vjetra. Sjekored može biti sastavljen od jedne ili od više sastojina, a označuje se u sastojinskom nacrtu ili u posebnome nacrtu sjekoreda strjelicom, koja gleda protivno smjeru glavnoga vjetra. Međe pojedinih sječa stoje okomito na ovim strjelicama n. pr. u odjelu 7 sječna međa između 7c i 7e.

Razmatranjem sastojinskoga nacrta, koji je nadopunjen strjelicama sjekoreda, ili razmatranjem same sastojinske karte upoznati će uređivač, da li se zasjeci, određeni za po prilici 20—30 godina unaprijed, mogu bez daljnjega provađati ili ne.

O tome, kako se ocjenjuje opasnost od vjetra pogledom na zasjeke, koji se imaju provađati prvih dvaju decenija, bilo je već gore govora.

Uređivač pako mora da misli unaprijed, mora dakle da uoči već sada one zasjeke, koji će se provađati za 10 do 45 godina. On će dakle u šumi sa 100 godišnjom ophodnjom obratiti pažnju na 60—80 godišnje sastojine i ocijeniti, hoće li se one u svoje vrijeme moći zasjeći, a da se njima ležeće sastojine ne dođu u opasnost od vjetra.

Postoji li takova opasnost za sastojinu, koja još nije prestara (pri omorici, ako sastojini još nema 40 godina), postići ćemo njenu otpornost proti vjetru rubnim sječama, zasjecima ili opsjecima.

Ovo se provodi tako, da se sa ruba starije sastojine posijeku pojedina stabla ili cijela pruga od 10—20 m širine, da rubna stabla mlađe sastojine, koja se ima da zaštiti, zadrže svoje duboke grane i tako postanu otporna proti vjetru.

Govori se o zasjecima, ako se pruga prosiječe u pravcu uz crtu unutrašnje podjele, a o opsjecima, ako pruga slijedi lomljenu crtu sastojinskih granica.

Rasjeci se mogu opet zasaditi vrstama drveća, koje podnose zasjenjavanje.

Tako se n. pr. može iz nacrta razabrati, da će se u svoje vrijeme morati 59 godišnja sastojina 5f sjeći prije nego 30 godišnja 5e, čime će pako posljednja doći u opasnost od vjetra. za to će se na rubu sastojine u sastojini 5f već sada prosjeći u nacrtu sa f, označeni opsjek od po prilici 20 m širine.

Slični opsjeci mogu doći u obzir i za 7d i 7g, kako je to bilo već prije spomenuto na str.

Katkada uređivač nađe jednu uz drugu velike plohe jednodobnih sastojina, koje su u isto doba već postigle zrelost za sječu ili će je u isto doba postići. Ako bi se one posjekle jednim nizom sječa, bile bi posljedicom nerazmjerno velike godišnje sječe sa svim svojim nepriličnostima.

Rastavljanje ovakih velikih ploha u više sjekoreda zahtijeva — ako je po srijedi skoro sječivo ili sječivo drvo — veliku opreznost i opetovno obilaženje. Katkada se nađu jače progaljene partije sa stablima duboke krošnje, koja su tvrda od vjetra, pred kojima se može bez pogibli osnovati novi zasjek.

Ispitavši detaljno ukupno lokalno iskustvo, mogu se pokušati također i sječe prema dvjema frontama, jedna normalno prema vjetru, druga možda u smjeru prema jugu ili obratno.

Svakako je dužnost uređivanja, da pri mladim sastojinama velike plohe jednakodobnih sastojina rastavi još u pravo vrijeme to jest još u doba gušća.[29]

Pri tome nije nužno da se sastojina rastavi golim rasjecima. Bolje je da ove rastavne pruge zadrže rijetki obrast. Ovdje treba da je krošnja svakoga stabla stalno odozgor do dolje slobodna. One pruge neka nijesu uže od 20 m, bolje je da su 20—40 m široke.

24. Opća i posebna sječna ili gospodarska osnova.

Sada je uređivač u svome poslu već tako daleko napredovao, da je u prilično uskim granicama ustanovio sječnu mjeru i po sastojinskome nacrtu, odnosno nacrtu sjekoreda upoznao, koje za sječu zrele sastojine pružaju također i sječnu mogućnost, a koje još nezrele sastojine moraju pasti žrtvom sječnoga poređaja.

On sada znade po prilici, koliko se drveta smije sjeći i odaklen će se to drvo uzeti. Za neka je gospodarstva to već dovoljno. Izbor će godišnjih sječa obaviti činovnik, koji upravlja gospodarstvom. Ovaj će već paziti na to, da ne siječe previše, da najprije siječe najzrelije sastojine i da se drži pravilnoga sječnoga poređaja.

[29] Age de fourré Dickungsalter.

U mnogo slučajeva pako treba elaborat o uređivanju da sadržava također više ili manje detaljisanu odredbu o sječnoj razdiobi i to za jedan ili više decenija.

Ovo se raspoređenje sječa obavlja u obliku križaljke u općoj ili generalnoj i u posebnoj ili specijalnoj gospodarskoj osnovi. Posebna se gospodarska osnova postavlja za 10 rjeđe 20 godina. Ona sadržava sve sastojine ili sastojinske dijelove, koji će se u prvome deceniju, odnosno u prvoj periodi sjeći i to sasvim ili djelomično, čistom ili oplodnom sječom.

Pretpostavlja se, da je godišnji etat već ustanovljen za prvih 10 ili 20 godina. Tako će se za decenij propisati toliko ploha ili masa, da njihov broj iznosi deseterostruki godišnji etat. Budući pako da se mnoga prigodna korišćenja (vidi str.) računaju glavnome užitku uzima se na to obzir tako, da se prema iskustvu određeni postotak sječne mjere ostavi nepopunjen, to jest da se za ovaj zasada još ne navedu sastojine, iz kojih će se on namiriti.

Ako bi n. pr. sječna mjera za 10 godina bila ustanovljena sa 90.000 m³, a prigodni bi prihodi iznosili prema iskustvu 5%, dakle ukupno 4.500 m³, to će se u posebnoj gospodarskoj osnovi uvrstiti samo toliko sastojina, da ukupno daju 85.500 m³. Predmijeva se, da će se ostatak namiriti prigodnim korišćenjem.

Postavlja li se opća gospodarska osnova, spojiti ćemo s time praktično i postavljanje posebne gospodarske osnove i to na ovaj način:

Opća gospodarska osnova treba da odredi unaprijed sječe za više perijoda. Time ona ispunjava ove zadaće:

a) Pruža dokaz za potrajnost sječne mjere i to za dulje vrijeme, a katkada uz neke ograde i za cijelu ophodnju.

b) Budući da nam pruža sliku o tome, hoće li se etat, koji je bio izračunan na drugi koji način, moći zbilja potrajno koristiti ili će se morati promijeniti, služi opća gospodarska osnova također obratno i za ustanovljenje sječne mjere po plosi i masi. Jer se u općoj gospodarskoj osnovi ustanovljenju sječe bar za dvije periode po 20 godina, dakle za 40 godina, proizlaze iz opće gospodarske osnove najprije razlike u sječnoj mjeri za ove dvije periode. Ove se razlike mogu prenašanjem pojedinih sastojina prenese iz prve perijode u drugu ili obratno.

Na sličan se način mogu prenašanjem pojedinih sastojina međusobno izravnati i etati za 1. i 2. decenij.

Razmjer dobnih razreda pruža već unaprijed sliku o tome, kakva će sječna mjera biti u budućnosti, hoće li imati tendenciju da raste ili da pada. Uređivač će obično nastojati, da se prelaz od veće sječne mjere manjoj i obratno što manje osjća, dakle da sječna mjera u razdoblju od 10 do 10 ili od 20 do 20 godina polako raste ili pada.

U istome deceniju treba sječna mjere svakako da ostane jednaka. Razdijeljenje, povišenje ili snižavanje od decenija do decenija malo će se osjećati.

Opća gospodarska osnova može, ako se spoji sa posebnom i potavlja za dvije perijode od po 20 godina, imati oblik razjašnjen prinjerom na str.

Skrižaljka se ispunjava po ovim načelima:

1. U pojedine se stupce načelno zavađaju samo astojine i sastojinski dijelovi, a ne možda cijeli djeli.

Veće se sastojine mogu prema potrebi razdijeliti te dijelovi doijeliti raznim decenijama ili perijodama.

2. Sastojine se obično uvršćuju u onaj dobni pretinac, u kome e dorasti do zrelosti za sječu to jest postići po prilici dob ophodnje.

Ako sastojine ne pružaju sječne mogućnosti (str.), valja proiditi, hoće li se sastojina za njima t. j. ona, kojoj prijeti opasnost od jetra, uvrstiti za sječu prije reda i u koje vrijeme te kada će slijeiti zaštitna sastojina to jest ona pred njom.

3. Pri podmladnim, progalnim i sličnim sječama, koje zahvataju ajprije samo nekoja stabla, ima se kvota na plosi i masi, koja odgoara tome korišćenju, uvrstiti u onaj dobni pretinac, u kome se ova njera provađa, u kasnije sječe i eventualno dovršne sječa sa ostatkom lohe i mase opet u ovaj dobni pretinac.

Ima li se na primjer u prvome deceniju sastojine od 4.20 ha ako progaliti, da se izvadi 40% mase, otpadaju 1.68 ha sa pripadnom nasom u stupac »1. decenij«„ a ostatak od 2.52 ha u onaj dobni preinac, u kome će se predvidno posjeći ostatak sastojine, n. pr. u drugi ecenij.

4. Posao počima ili tako, da se najprije opskrbi prvi decenij, nda drugi te konačno druga perijoda sa sastojinama, koje odgovaaju ovim pretincima prema njihovoj sadašnjoj dobi ili se uvršćuje dmah sastojina za sastojinom najstarijih dvaju rázredá u jedan lobni pretinac.

U dobni pretinac prvog decenija dolaze svi već sada potrebni asjeci (str.) onda obzirom na sječu najzrelije sastojine (str.) dnosno one najgornjega dobnog razreda, u drugi decenij one, koje u općenito uzevši za 10 godina mlađe, u dobni pretinac druge periode opet sastojine, koje su sada 20—40 godina ispod dobi ophodnje.

5. Pri uvršćavanju sastojina u dobne pretince valja se obazrijeti oš i na ove okolnosti:

a) da se u svakome deceniju snabdiju sječama po mogućnosti vi revioni i distrikti opskrbiti u svakome pogledu, a i šumarsko osolje imati svugdje posla;

b) da se u šumama, koje su opterećene služnostima (servitutina), porazdijele sječe tako, da se godišnja ili perijodična izdavanja vlaštenicima mogu bez zapreke obaviti;

c) da se po šumskim zakonima (str.) mora u nekim položama (zaštitna šuma!) sjeći po nekim normama (neke pruge, oprezno rebiranje), radi čega se u jedan dobni pretinac nesmiju uvrstiti veke plohe iste sastojine;

d) da se, ako su razne vrsti drveća također i razne vrijednosti bukva i četinjače, omorika i bor) mora paziti na primjerenu raspo-

Revir	Sastojine: ime br.	ime lit.	dob	bonitet	ploha ha	Sastojina će se sjeći — u I. perijodi 1921—1940, u 1. deceniju 1921—1930: Način sječe	Dob	Ploha	Masa	u 2. deceniju 1931—1940: Način sječe	Dob	Ploha	Masa	u II. perijodi 1941 1960: Dob	Ploha	Masa
	4	a	86	II	2·64	Gola sječa	85	2·64	924							
		d	52	II	0.51									82	0·51	194
	5	d	59	III	1·46					Ophodna sječa	74	1·00	280	89	0·46	156
		f	59	II	1·40									89	1·40	560
		h	80	II	0·15	Gola sječa	85	0·15	52							
		l	52	II	0·88					Gola sječa	67	0.88	334			
	6	a	60	III	5·60					„	75	3·00	840	90	2·60	832
		e	65	III	1·86									95	1·86	632
	7	d	48	II	1·20					Gola sječa	63	1·20	468			
		e	72	II III	11·60	Gola sječa	77	4·00	1280	„	87	7·60	2455			
	8	a	56	III	4·40					Progalna sječa	71	1·00	268	86	3·40	1118
		b	80	III	0·70									110	0·70	270
		c	67	III	3·27					Gola sječa	82	3·27	1023			
						Suma		250·00	90000	odbitak od 5 %		240·00	95000		505·00	200000
													4750	odbitak od 10 %		20000
Predvidni etat okruglo								250·00	90000			240·00	90000		505·00	180000

i tako dalje.

Prigodni užici ..... **prema iskustvu 5—20% ukupne usječe.**

lu sječa, da se po mogućnosti mogu sjeći svake godine obe vrsti, o je poželjno da se šumski prihodi strogo izjednače;

e) da opća gospodarska osnova pruža priliku (str.), da se ti drveća, koja zahtijevaju dulju ophodnju, uvrsti u kasniji dobni etinac.

6. Pogled na vanjski oblik gospodarske osnove pokazuje, da se odnosne prve stupce zavedu najprije sve sastojine, koje će se predlno zasjeći prvih 40 godina i to po imenu, sadašnjoj dobi, si i sadašnjoj masi. Iza toga se one sa ukupnom plohom ili nekim elom uvrste u onaj dobni pretinac, u kome će se sasvim ili djelotno sjeći.

Što se pako tiče pripadne buduće mase ima se sadašnjoj si pribrojiti očekivani prirast i to po ovim pravila:

a) Sadašnjoj masi onih sastojina, koje će se posjeći u prvom eniju, pribroji se 5 godišnji tekući prirast.

b) Sadašnjoj masi sastojina, koje će se uvrstiti u drugi decenij, broji se tekući prirast za 15 godina.

c) Da se pako ustanovi buduća masa onih sastojina, koje će se ći istom u drugoj perijodi, dakle istom za 20—40, u sredini 30 goa, mora se odabrati drugi put i to:

Ako je sadašnja masa neke sastojine ustanovljena po prihodnim licama, učini se isto za 30 godina stariju sastojinu.

Ako bi sastojina imala n. pr. sada 55 godina, omorika III. boet po Schwappachu, u tablici masa 85 godišnje sastojine (str.).

Ako je ustanovljenje sadašnje sastojinske mase uslijedilo iznim snimanjem, treba sadašnjoj masi pribrojiti trideseterostruki osječni sječivi prirast, koji odgovara dotičnom boniu, obrastu i ophodnji.

d) Pretpostavka, da će se obrast sa napredovanjem u dobi smati, uvažava se tako, da se mase u dobnome pretincu drugoga decea smanje za 5%, a one u pretincu druge perijode za 10—15%. o se obavlja ili kod svake sastojine, ili bolje ukupno pri konačnim ama na dnu skrižaljke (vidi primjer na str.).

7. Ako na koncu zbrojimo u svim pretincima stupac za plohu i su, obično nećemo odmah dobiti odgovarajuće brojeve. I odbitak 5% mase u drugom deceniju i 10—15% u drugoj perijodi, koji ramo, kako je baš bilo navedeno, učiniti, neće nam još pružiti vih brojeva za 10 i 20 godišnji etat.

Najprije valja prosuditi, može li se u obe perijode skupa, dakle azdoblju od 40 godina sjeći zbroj plohu triju dobnih pretinaca ili ta ploha prevelika, odnosno premalena.

Za sravnjivanje služi nam 40 struka sječina mjera po plosi (str.) e ćemo se u prvim dvjema perijodama više ili manje tačno ati i to prema razmjeru dobnih razreda.

Prema rezultatu, će se iz gospodarstvene osnove izraditi najuđe sastojine sa najboljim prirastom u iznosu viška na plosi ili će u skrižalju uvrstiti još nove sastojine.

Dalje se radi o tome, da se drvne mase, koje stoje na raspol ganju za ukupno 40 godina, podijele tako, da etat po masi prema ra mjeru dobnih razreda ili pomalo opada ili raste ili da ostaje jednal Ovo iziskuje doduše dosta računanja, ali ovaj račun nije podnipošt težak. Svrha mu je da se pojedine sastojine ili sastojinski dijelo izvade iz dobnoga pretinca, u kome ima odviše drva i prenesu u su sjedni.

Ova se razmiještanja opetuje tako dugo, dok se ne postigne ž ljeni uspjeh.

Primjeru je na str. podlogom razmjer dobnih razreda na st i 80 godišnji turnus. Bilo je zaključeno, da će u obim perijodama bi etat po masi jednak i to godišnje 9.000 m³. Tome nasuprot pokazuj etat po plosi neka kolebanja, jer iznosi u prvom deceniju 250 ha, drugom deceniju 240 ha, a u 2 decenija druge perijode 505 ha.

Budući da je površina šumom obrasloga tla 2160 ha, a sječi će s za 0/2 = 40 god. 250 + 240 + 505 = 955 ha, ostaje za drugu pol vicu ophodnje 2160—955 = 1165 ha, po čemu izgleda da je dokazan potrajnost prihoda.

(Nastaviće se).

L' aménagement des forêts pratique (suite).

Une traduction de l' oeuvre pratique du docteur Hufnagl avec supplé ment original sur les méthodes français et suisses. (à suivre).

Hájek Bogoslav [Nova Gradiška]:

Pravo žitelja pravoužitnika Krajiških Imovnih Općina.

Oslanjajući se na zakonske propise, došli smo u svoje vrijeme[1] do slijedećih zaključaka:

A. Pravoužitnikom Krajiške Imovne Općine može biti samo potomak obitelji, koja je vršila krajiške dužnosti i obaveze u pogledu davanja vojnika.

Taj uvjet sačinjava t. zv. osobnu kvalifikaciju, bezuvjetno potrebnu za sticanje pravoužitništva kod Krajiških Imovnih Općina.

B. Pripadke pravoužitnika Krajiških Imovnih Općina može uživati samo onaj pravoužitnik, koji imade za uživanje pojedinih tih pripadaka propisane t. zv. stvarne kvalifikacije.

Te stvarne kvalifikacije, koje moraju posjedovati svi pravoužitnici, dakle i oni s naslova slova d) i oni s naslova slova e) § 2. nap. A. zakona od 11. VII. 1881. u katastar pravoužitnika zabilježeni, jesu slijedeće:

1. Vlastito kućanstvo (pa makar i u tudoj kući).

2. Gruntovno vlasništvo oranica i livada.

Ove su dvije kvalifikacije bezuvjetno potrebne za ovlaštenje na uživanje svih zakonom predviđenih pripadaka, dakle za ovlaštenje na pogodovno uživanje drvâ (za gradu, za paljenje opeka i vapna i za gorivo), paše i žirenja.

Obje te kvalifikacije same za sebe ovlaštuju pravoužitnika na pogodovan užitak pripadka na drvu za gorivo.

3. Neimućtvo kuće, odnosno gospodarske zgrade odnosno vlasništvo neupotrebive kuće ili gospodarske zgrade.

Ova kvalifikacija ovlaštuje uz gore (pod 1. i 2.) navedene stvarne kvalifikacije, na pogodovno uživanje pripadaka na drvu za gradu i palenje opeke i vapna za novogradnju kuće, odnosno dotične gospodarstvene zgrade.

4. Vlastništvo kuće, odnosno gospodarske zgrade, koja traži popravak.

Ta kvalifikacija ovlaštuje uz 1. i 2. na pogodovno uživanje pripadaka na drvu za gradu i za palenje opeka i vapna, za uzdržavanje kuće, odnosno dotične gospodarske zgrade.

5. Vlastništvo domaćeg blaga, koje ovlaštuje uz pod 1. i 2. gore navedene kvalifikacije na pogodovan užitak pripadaka na paši i žirenju.

---

[1] Vidi Šum. list god. 1924. broj 9. str. 447—452.

Prispodobimo li te na zakonskim propisima osnovane zaključke, sa administrativnim odredbama (naredbama i vrhovnim riješenjima) izdanim u tom predmetu, opazit ćemo vrlo često, da su te administrativne odredbe u protuslovlju s navedenim zaključcima.

Usljed toga očito mora da dode do zbrke pojmova, koja ima vazda za posljedicu protuzakonitu prikratu ili Imovne Općine ili pravoužitnika.

Neka nam bude dozvoljeno istaknuti bar najbitnije takove administrativne odredbe.

a) Rješidba kr. zemalj. vlade, odjela za unutarnje poslove od 28. II. 1898. broj 11.729 navodi, da se za provoužitnike navedene u § 1. sl. e) ne traži, da imadu ovlašteno zemljište, već je dovoljno, da imadu kućište i vlastito kućanstvo jer se po § 7. naputka A. zemljištni posjed manji od 6 odnosno 8½ rali mora uvjek uzeti kao jedna četvrtina selišta.

Ta je rješidba, kako vidimo u očitoj oprjeci sa našim gornjim (pod 2.) zaključkom. Kad bi zaključak te rješidbe važio za pravoužitnike s naslova e) § 1. nap. A. zašto ne bi važio i za one s naslova slova d? Naveden § 7. izrijekom navodi svagda oranice i livade, kao osnov izmjere selišta, pa je tom van svake sumnje, da se i u rješidbi navedena ustanova tog §-a može protezati samo na posjed u oranicama i livadama.

»Nikakav posjed«. na oranicama i livadama nije »manji«, već je upravo »nikakav« posjed na oranicama i livadama, — pa po tom ne može pasti pod udar navedene ustanove § 7.

Koju bi svrhu imala ustanova predposlednje stavke § 4. nap. A., po kojoj su gruntovne oblasti imale izkazati gruntovni posjed u točki e. § 1. nap. A. navedenih pravoužitnikâ, kad se od tih pravoužitnika ne traži, da imadu ovlašteno zemljište?

U § 4. nap. A. nije doduše izrijekom govora o posjedu na oranicama i livadama, ali se prema ustanovi točke c. § 3. nap. A., po kojoj su gruntovne oblasti imale uvrstiti gruntovni posjed u oranicama i livadama pod a) i b) (tamo) označenih vlastnika; i iz ustanove točke b) § 7. istog naputka ne može na ino nego zaključiti, da se u tom § 4. može raditi samo i isključivo o posjedu na livadama i oranicama, i to tim više, što nigde u odnosnim zakonskim propisima nije propisano, da se imade koja druga vrst posjeda (na pr. kućišta!) popisati.

Ne smije nas zavesti okolnost, što u navedenim točkama a) i b) § 3. nap. A. nisu spomenuti vlasnici navedeni pod točkom e) § 1. nap. A., jer valja uvažiti da gruntovne oblasti u času kad su imale udovoljiti odredbi navedenog § 3. ne bi bile kadre uvrstiti i posjed pod točkom e) § 1. navedenih pravoužitnika, jer u gruntovnim knjigama nije bilo ubilježeno, koje od u njim navedenim obiteljih, koje nisu sačinjavale krajišku zadrugu jesu, a koje od njih nisu vršile krajiške dužnosti i obaveze.

Ta se okolnost imala odrediti tek na temelju § 4., pa su zaista gruntovne oblasti, čim se je to odredilo, bile pozvane (predposljednjom stavkom § 4. nap. A.) da (naknadno) iskažu gruntovni posjed i u § 1. sl. e) navedenih pravoužitnika.

b) Prema rješidbi kr. zem. vlade, odjela za unutarnje poslove od 4. III. 1914. br. 8695 potrebit je za izvršenje prava pravoužitničtva (§ 1. sl. d) još i realni uvjet, naime vlasništvo kuće.

Prema rješidbi pokrajinske uprave, odjela za narodno gospodarstvo od 24. XI. 1922. broj V.—77. molitelj..... za stečenje krajiškog pravoužitničtva teme-

ljem § 1. sl. e) nap. A. nije vlastnik kuće....., pa mu stoga manjka realna kvalifikacija uvjetovana gore cit. naputkom A. od godine 1881.

Obje su te rješidbe u očitoj oprijeci sa gornjim našim zaključkom (pod 3), ako prem je posve van sumnje, da pravo na drvo za građu i palenje opeka i vapna za novogradnju kuće, može imati samo onaj, koji neima kuće. Napokon i onaj koji ima neprikladnu (za stanovanje) kuću, ne ima kuće (za stanovanje).

Uz to su drva za gorivo, pa paša i žirenje potrebni za podržavanje kućanstva, a ne kuće, kao što može imati potrebu na drvu za građu i t. d. za novogradnju i uzdržavanje gospodarskih zgrada i onaj, koji ne ima vlastite kuće.

Ako i jesu svi pripadnici praovužitnika zakonskim propisima vezani na vlastito kućanstvo, ipak nije u zakonu od 11. VII. 1881. nigdje propisano, da se imadu upisati kuće pravoužitnika, što bi bilo svakako moralo biti propisano, kad bi bilo ovisno o okolnosti, dali koji pravoužitnik ima kuću ili je neima, — hoće li ga se (u opće) zabilježiti u katastar pravoužitnika ili ne će.

S' tih istih razloga u očitoj je oprijeci sa zakonskim propisima i rješidba kr. zemaljske vlade, odjela za unutarnje poslove od 16. I. 1909. broj 68.658., po kojoj pravoužitnik, koji ne vodi kućanstvo u kući, koja se nalazi na njegovom selišnom posjedu, ne imade pravo na kompetenciju ogrijevnih drva, već dobiva samo gradevno drvo za tu kuću i gospodarstvene zgrade.

Uz to što ta rješidba niječe pravoužitniku, koji vodi kućanstvo (u svojoj drugoj ili u tudoj kući) pravo na drva za gorivo, — ona mu daje pravo na gradevno drvo za tu kuću, — ne čineći razliku u tom, da li je ta kuća naseljena po drugima, t. j. u najam dana ili ne. Ako je ta kuća, za bud kakove koristi u najam dana, onda pravoužitnik po točki d) § 6. nap. A. neima nikakovog prava na potrebštine drva, — jer je ta kuća u smislu te ustanove neosporno prometna zgrada (Spekulations-Gebäude).

c) Ponovno po nama odsudena naredba kr. zemaljske vlade, odjela za unutarnje poslove od 10. VII. 1888. broj 23.530 ex 1887. sadržava uz dosad navedene, još jedan zaključak koji se očevidno kosi sa zakonom. Karakteristično za tu naredbu je, da se taj zaključak kosi upravo sa zakonskim propisom, koji je u toj istoj naredbi naveden, — baš kao podkrijepa tom zaključku.

Pomenuti odlomak te naredbe glasi: »Ako bi naime A. i B. neimajuć ni jedan podpuno $^2/_4$ selišta, nego samo 16 jutara, unešeni bili u katastar, svaki samo sa ¼ dijelom pravoužitništva, pa ako bi iza toga A. i B.-u prodao 6 jutara, tada bi po sporazumku stranaka ili ¼ dio pravoužitništva A-ova imao preći na B-a ili bi morao ostati pod A., jer se taj dio po § 15. naputka A. neda dalje dijeliti.

Ako bi nastupio prvi slučaj, tada bi nastala samo u toliko promjena, da se u katastru na mjesto A. unese B. kao pravoužitnik u ¼ dijela, koji je dotle pripadao A-u, te bi po tom B., uzeo u obzir na ¼ dio uživanja, koji je od prije imao, postao užitnikom $^2/_4$ dijela«.

Okolnost ona, da bi B. uslijed kupa toga imao 22 jutra, sama po sebi nebi dovoljna bila, da B. steče pravo novom ¼ dijela uživanja, a to stoga, što bi se to protivilo onom u § 14. naputka postavljenom načelu, po kojem se kod sastavljanja katastra pravoužitnika pronadjeni broj cijelih, tri četvrtine, dvije četvrtine i jedne četvrtine selišta, podnipošto umnožavati ne smije.

Prema gornjoj obrazložbi B. je postao užitnikom (novo osnovanog) $^2/_4$ dijela; — upravo protivno ustanovi cit. § 14. nap. A.

Uz to je tu s vida pušteno, da ¼ selišni pripadak + ¼ selišni pripadak nije nipošto jednako $^{2}/_{4}$ selištnom pripadku, i da je u tom slučaju B. prikraćen.

Nejasna je i rješidba kr. zemaljske vlade, odjela za unutarnje poslove od 10. X. 1905. broj 48.135, po kojoj: »Pravoužitniku, koji prikupi vakantni posjed, pripada veći stupanj pravoužitničke kompetencije, ako njegov cjelokupni selištni posjed imade, površinu, koju zakon traži za taj veći stupanj kompetencije«.

Ta se rješidba dade u sklad dovesti sa cit. § 14. naputka A. samo tako, da se pod većim stupnjem kompetencije, u gornjem primjeru kod B-a smatra kompetencija od dva ¼ selišna pripadka. A to se može, pošto u tom slučaju ima cjelokupni B-ov selištni posjed površinu, koju zakon traži, za taj stupanj kompetencije, jer mu površina leži unutar granica 1□° — 24 (odnosno 34) rali, odnosno jer površina ¼ selišta iznosi 1□° — 12 (odnosno 17) rali.

Očito je, da su u navedenom primjeru B-a morala zapasti oba (do sad postojeća) pripadka, t. j.: ¼ + ¼ selišta, jer jedino tim povećanjem ne bi bio povreden zakon.

d) Rješidba kr. zemaljske vlade, odjela za unutarnje poslove od 4. III. 1914. broj 8695 odlučuje, da se molitelj, koji potiče iz obligatne krajiške zadruge, ima uvrstiti u pravoužitnički kataster ..... Imovne Općine, kompetencijom jedne polovine od jednog četvrt selišta, jer je u polovini vlastnik.....

Kako prva stavka § 15. nap. A. izrijekom propisuje, da: »dio uživanja jedne četvrtine selišta nije nipošto djeljiv«, — ta je rješidba u očitoj oprijeci sa zakonom.

e) Konačno neka nam je dozvoljeno naglasiti, da su administrativne odredbe, glede nadležnosti rješavanja sporova o pravoužitništvu Krajiških Imovnih Općina u 2. i 3. molbi u oprjeci sa zakonskim propisima.

Propisa, po kojima bi bile nadležne rješavati utoke podnešene proti odlukama prve molbe, vlasti koje nisu predpostavljene onoj vlasti, koja je izdala odluku prve molbe neima, — niti je u kojem zakonu propisano, da su gospodarstvenim uredima Imovnih Općina pretpostavljene vlasti i Županijski Upravni Odbori i bivši Odjeli za Narodno Gospodarstvo.

Pravoužitničko pravo Krajiških Imovnih Općina zasjeca u područje prava i šumskog gospodarstva, pa je po tom očito, da u tim pitanjima mogu vrhovna rješenja izdavati samo vrhovne pravne i šumarske vlasti sporazumno.

Sve to nas vodi, do zaključka, da propisi o pravoužitništvu Krajiških Imovnih Općina upravo traže što skoriju i što radikalniju reviziju samih sebe.

Trgovina i industrija

Direktor, Josip Selak (Zagreb):

PRIVREDNA KRIZA I NAŠA DRVNA INDUSTRIJA.

Cijeli je svijet strepio pred gospodarskim posljedicama svjetskoga rata. Sa najvećom tjeskobom očekivao se onaj čas, kad će opet razbor progovoriti i iznijeti na javu užasnu bilancu četirigodišnjeg uništavanja. Ta koliko li je bilo veliko i preugodno iznenadenje, kad je nakon rata nadošla jedna do sada nevidena konjunktura! Trgovina i industrija s jedne strane, a kriomčarenje, špekulacija i rafinirana »hohštaplerija« s druge strane, opojiše cijeli poslovni svijet. Fabrike su nicale kao gljive, otvarala su se na sve strane nova trgovačka preduzeća, preko noći pretvorili su se podrumi, staje i slične skromne prostorije u elegantne trgovine, modne salone i barove. Burze bile su kao uvijek tako i ovaj put najjasniji odraz sveopćeg mahnitanja.

Milijuni i milijarde zujale su u zraku kao dosadni komarci za ljetne omare.

Tako je to trajalo »crescendo« od početka godine 1919. do konca godine 1923., dakle punih pet godina.

Kakove je sve faze prošao naš privredni život kroz tih fatalnih pet godina, ne da se ukratko opisati. Ali mi svi, koji radimo na privredi i koji smo tu burnu poratnu epohu proživjeli znamo, da se to doba dade jedino tako protumačiti, da je pobjeda krutoga materijalizma otrovala i poništila sve dobre instinkte čovjeka, i zarazila ga priljepčivom bolešću pohlepe za naglim obogaćivanjem. Cijelo naše društvo, od najviših do najnižih slojeva naroda, bilo je zaraženo tom teškom i opasnom bolešću. Vidjeli smo na pr. gospode iz uglednih obitelji, koje se bave kriomčarenjem razne robe i valuta; nedozrele gimnazijalce, koji se bave burzovnim špekulacijama; seljake, koji se bave trgovinom na veliko; kojekakove sumnjive individue, koji navukoše obrazinu političke stranke, koji uzeše pozu diktatora i nosioca vlasti i t. d. i t. d.

U kratko rečeno: sveopće mahnitanje!

Je li čudo, da je ta bolesna psihoza zahvatila i drvnu industriju i trgovinu? Je li čudo, da je ta naša najjača grana privrede bila slatka meka za hiljade i hiljade nezvanih i nepučenih, koji se iz običnih krčmara seljaka, agenata — pa čak i raznih mangupa prometnuše preko noći u drvotršce?! A je li čudo, da su se stara, renomirana drvna poduzeća upustila u vratolomne poslove, skopčane s ogromnim investicijama, a sve bez savjesnog proračuna i bez obzira na silni riziko?

Stoga, kad su se početkom godine 1924. počeli pojavljivati prvi znaci otrežnjenja i mamurluka, kad su umišljeni milijuni počeli iščezavati poput okulti-

---

* Donosimo ovaj aktuelni članak iz pera odličnog stručnjaka i publiciste gospodina direktora Josipa Selaka, člana našega udruženja. Pošto u našem udruženju ima znatan broj industrijalaca i trgovaca drvetom smatrali smo potrebnim, da u ovoj krizi, koja je zahvatila i šumarsku privredu čujemo mišljenje industrijalaca i trgovaca drvetom. — Uredništvo.

stičkih fantoma, i kad se nakon punih pet godina počelo prvi put opet realno misliti, vidimo odmah među prvim brodolomcima svih privrednih grana i lijepi broj naših pravih i krivih drvotržaca.

Bilanse godine 1924. pokazale su već prilično vjernu sliku našega stanja, ali sasvim istinito stanje naše privrede, a poimence drvne industrije i trgovine prikazat će tek bilance za godinu 1925. A to stanje bit će takovo, kakovo smo sa zebnjom u srcu očekivali za vrijeme, dok smo gledali jošte zdravim očima i prosudivali prilike zdravim razumom.

* * *

Porast dinara na internacionalnom novčanom tržištu nemilice je ošinuo svu našu eksportnu trgovinu. Naša drvna industrija podnosi taj udarac to teže, što je istodobno s porastom dinara, oslabila valuta Italija i Francuske, koji su naši glavni kupci i potrošači. Građa, koja se izvaža u inostranstvo u tekućoj godini 1925., izrađena je većinom iz šuma, koje su kupljene u jesen godine 1923., a onda se plaćalo:

Za finu slavonsku hrastovinu	od Din.	1000.—	do Din.	1300.—
« običnu, grubu hrastovinu	« «	600.—	« «	800.—
« bukovinu za tehn. svrhe	« «	200.—	« «	300.—
« jelovinu i smrekovinu	« «	160.—	« «	240.—

po kub. metru na panju. Na temelju cijena, koje se danas postizavaju, može se za to isto drvo platiti jedva 50% od gornjih cijena.

Zimi 1923./24. vrijedila je:

1 engl. funta	oko Din.	500.—
1 švic. franak	« «	16.—
1 franc. franak	« «	6.—
1 talj. lira	» «	4.—

a danas vrijedi:

1 engl. funta	oko Din.	270.—
1 švic. franak	» «	10.80
1 franc. franak	» «	2.25
1 talj. lira	« «	2.25

Troškovi izradbe i izvoza drvne građe danas su isti kao što su bili godine 1923. i 1924.

Na temelju tih podataka lahko je proračunati, koliko gubi drvotržac, koji može da prodaje tek danas građu iz šuma, kupljenih u kampanji 1923./24.

Osim tvoriva, koje se izvaža sa najmanje 85% u inostranstvo proizvadaju se kod nas ogromne količine ogrijevnog drveta I tu su iste prilike: skupo drvo na panju, skupa izradba i izvoz, a cijene su pale za 30—40%. A da bude stanje jošte teže, bile su, sve do nedavna, naše granice širom otvorene rumunjskom uvozu drva za gorenje tako, da je bila čitava Vojvodina, koja je naš najglavniji potrošač, opskrbljena drvom za gorenje iz Rumunjske.

Posljedice svega toga jesu silni gubici, obustave rada, nezaposlenost hiljada i hiljada najsiromašnijih slojeva naroda, opadanje izvoza drvene građe u inostranstvo, slabljenje naše porezne snage i t. d. i t. d.

A da ta tužna slika zaista odgovara pravom stanju stvari, dokazuju nam i prilike državnih poduzeća, kao što je na pr. tako zvano Steinbeissovo poduzeće u Bosni, koje duguje državi za drvo i za porez preko 60 milijuna dinara.

Ozdravljenje naše drvne industrije je jedno od najvažnijih naših narodnogospodarskih pitanja. To je opće poznata stvar, pa se i naša vlada opetovano

bavila tim problemom. Mora se priznati, da je ona mnogo učinila kako bi olakšalo prebolenje te teške krize, koja se neda vještački odstraniti, i koja mora da se razvija po zakonima prirode, poput svake druge teške bolesti.

Ali jedno bi se moglo učiniti: Regulisati produkciju, da ne bude prevelika.

Produkcija tvrde grade, poimence hrastove i bukove, gotovo je sasvim u privatnim rukama, a do države bi bilo, da ne dozvoli, da se iznose prevelike količine sirovine na prodaju. U toj gradi za sada nema hiperprodukcije.

Sasvim drugačije stoji stvar sa mekanim drvom. Tu se već sada može konstatovati hiperprodukcija, i to poimence krivnjom velikih poduzeća u Bosni. Ta hiperprodukcija mekane grade bila je i prije rata velika nesreća po hrvatsko-slavonsku i koruško-štajersku industriju mekanim drvom, te je poznata još od predratnog doba pod austrijskom krilaticom »die bosnische Gefahr«. Čim smo bliže normalnim prilikama, tim teže osjećamo i opet tu »bosansku pogibao«, koja će uništiti Sloveniju, Gorski kotar i Liku, a da neće od toga niko imati nikakove hasne — osim što će bosanske šume biti mnogo prije isječene i poharane, nego što bi to trebalo da bude.

Državna drvna poduzeća ne mogu da plaćaju ni pristojbu za izrađeno drvo ni porez. Ta poduzeća konkurišu sa privatnim poduzećima, koja moraju i drvo i porez točno i redovito plaćati. Zar nije jasno, da država time samu sebe osjetljivo oštećuje? Državna poduzeća, koja nisu u stanju da plate ni drvo ni porez uništavaju privatna poduzeća a korist od toga ima samo inostranac. Usljed hiperprodukcije past će cijene robi, a ako se produkcija smanji, smanjit će se i konkurencija, postizavat će se bolje cijene, privatni poduzetnik moći će da živi, a država dobit će za 50% drva onu istu kupovninu, koju danas dobije za 100% t. j. za dvostruku količinu.

Bilo bi s toga potrebno, da pilane u Dobrljinu, Drvaru i Zavidoviću snize svoj kapacitet na polovicu. A onda bi trebalo razmisliti, da li ne bi bilo bolje t. zv. Steinbeissovu željeznicu predati upravi Ministarstva saobraćaja a pilane sa svim ostalim napravama i sa šumskim željeznicama u pravom smislu riječi, prodati privatnim poduzetnicima, jer — po mom ličnom uvjerenju — država sa svojim teškim birokratskim aparatom ne će moći nikada da se s uspjehom bavi trgovinom.

Naša svakolika industrija, a napose drvna, danas teško boluje, ali čvrsto smo uvjereni, da će njen zdrav organizam iznijeti pobjedu i prebolјeti tešku krizu, a onda će i naša drvna industrija i trgovina na novo procvasti i dalje se razvijati na solidnoj i zdravoj bazi.

Jugoslovensko tržište drveta.

Dne 1. decembra 1925.

Marché au bois Iougoslave

Le 1 Decembre 1925

Broj Nro.	Sortiment: po vrsti drveta	Sortiment: selon essence	Sortiment: nach Holzart	Jedinica mjera / Unité de mesure / Maszeinheit	Cijena - Prix - Preis: na tovarnoj stanici / à la station d' expedition / an der Verlade-Station — Dinara — Dinars	Cijena - Prix - Preis: na odredištu / au lieu de destination / am Bestimmungsort
	I. Hrastovina	**I. Chêne**	**I. Eiche**			
1	Trupci za oplatice	Grumes de placage	Furnier-Klötze	m³	2750—4000	
2	Trupci za pilenje I. kl.	Grumes de sciage Ier Choix	Säge-Klötze I. Kl.	m³	1000—1200	
3	Trupci za pilenje II. kl.	Grumes de sciage IIe Choix	Säge-Klötze II. Kl.	m³	500— 800	
4	Polovnjaci kompaktni	Wainscoat	Wagenschuss (Kompakt)	m³		
5	Polovnjaci ispiljeni	Wainscoat-Logs	Wagenschuss-Boules	m³	. . . . .	Cif London 17 — £
6	Srednjače	Centerplanks	Centerplanks	m³	. . . . .	Cif London 16 — £
7	Okrajčene piljenice ispod 50 mm	Planches dessous 50 mm	Unbesäumte Bretter unter 50 mm	m³	1700—1800	
8	Okrajčene piljenice iznad 50 mm	flacheuses dessus 50 mm	Unbesäumte Bretter über 50 mm	m³	1900—2000	
9	Blistače	Quartiers	Spiegelware	m³	3500—4000	Belgijska granica / Frontière belge / Belgische Grenze / 12 so belgfcs
10	Okvirnice	Châssis	Chassis	m³	2600—2800	
11	Vratnjače	Portières	Thürlstücke	m³	4500—5000	
12	Daske za ljesove	Cercueil	Sargbretter	m³	3500—4000	
13	Bočnice	Sur dosses	Hochschnitt	m³	2000—3000	
14	Listovi	Feuillets	Feuillets	m³	3000—4000	
15	Četvrtače	Chevrons	Staffeln	m³	2000—2300	
16	Tavanjače	Pavimenti	Belagspfosten	m³	. . . . .	cca Lit 1000·— Postumia
17	Piljenice za bačve	Plateaux douelles	Douellpfosten	m³	1300—1500	cca Lit 1000·—
18	Popruge	Frises	Friesen	m³	1200—2200	
19	Željeznički pragovi	Traverses de ch. d. f.	Eisenbahnschwellen . .	1 komad / pièce / Stück	25— 60	
20	Francuska dužica	Merraines français	Französische-Dauben .	1000 komada / pièces / Stück	14000—15000	
21	Bačvarska dužica	Douves allemandes	Binder-Waare . . .	po akovu / par seaux / per Eimer	60— 100	
22	Telegrafski stupovi	Poteaux télégrafiques	Telegrafen-Stangen. . .	1 komad / pièce / Stück	40— 50	

Broj Nro.	Sortiment: po vrsti drvela	Sortiment: selon essence	Sortiment: nach Holzart	Jedinica mjera / Unité de mesure / Maszeinheit	Cijena - Prix - Preis: na to arnoj stanici / à la station d'expédition / an der Verlade-Station (Dinara – Dinars)	Cijena - Prix - Preis: na odredištu / au lieu de destination / am Bestimungsort
	II. Bukovina	**II. Hêtre**	**II. Buche**			
1	Trupci za pilenje I. kl.	Grumes de sciages I-er Choix	Säge-Klötze	m³	310— 400	Talijanska granica / Frontiére italienne / italienische Grenze
2	Trupci za pilenje II. kl.	Grumes de sciages II-e Choix	Säge-Klötze	m³	200— 300	
3	Planke parene	Plateaux eluvé	Pfosten gedämpft	m³	1300—1400	600—700 Lit
	Planke neparene	Plateaux non eluvé	Pfosten ungedämpf.	m³	1250—1350	580—660 Lit
4	Daske parene	Planches eluvé	Bretter gedämpft	m³	1450—1700	500—700 Lit
	Daske neparene	Planches non eluvé	Bretter ungedämpft	m³	1350—1600	480—660 Lit
5	Popruge	Frises	Friesen	m³	600— 800	
6	Četvrtače	Chevrons	Staffeln	m³	800—1200	
7	Željeznički pragovi	Traverses p. ch. d. f.	Eisenbahnschwellen	komad / Pièce / Stück	40 — 50	
8	Ogrijevno drvo I. kl.	Bois de chauffage I-er Choix	Brennholz I. Kl.	Wagon	2900—2500	
	Ogrijevno drvo II. kl.	Bois de chauffage II-e Choix	Brennholz II. Kl.	Wagon	2000—2200	
9	Drveni ugalj	Charbon de bois	Holzkohle	Wagon	8000—9500	
	III. Ostalo tvrdo drvo	**III. Les autres bois durs**	**III. Andere harte Hölzer**			
1	Jasenovi trupci	Grumes en frene	Eschen-Klötze	m³	700— 800	
2	Brestovi trupci	Grumes en orme	Ulmen-Klötze	m³	500— 600	
3	Javorovi trupci	Grumes en erable	Ahorn-Klötze	m³	500— 700	
4	Grabovi trupci	Grumes en charme	Weissbuchen-Klötze	m³	400— 700	
	IV. Meko drvo.	**III. Bois tendre**	**IV. Weiches Holz**			
1	Meka građa tesana	Bois tendre équarri	Weiches Holz bezimmert	m³	350— 500	
2	Meka građa piljena	Bois tendre scié	Weiches Schnittmaterial	m³	600— 750	
3	Telegr. stupovi (jelovi)	Poteaux telegr. (sapin.)	Teleg.-Stangen (Tanne)	komad / pièce / Stück	50— 80	

Наука и настава

INTERNACIONALNI ŠUMARSKI KONGRES U RIMU.

Naše je Udruženje primilo od Komiteta ovoga Kongresa dopis, kojim se komitet obraća ponovnom molbom na naše Udruženje u želji, da bi šumarstvo naše države bilo što jače zastupano.

»Čast mi je da Vas ovim obavijestim, da će se od 29. aprila do 5. maja 1926. u Rimu održati medunarodni kongres za šumarstvo.

Ovaj je kongres organizovan po Medunarodnom Institutu za Poljoprivredu i talijanskoj vladi, koji su medu svojim članovima imenovali odbor, kojemu ja imam čast da budem na čelu.

U smislu priloženog programa i pravilnika kongres si je ostavio za zadatak, da ide za praktičnim ciljevima, koji odgovaraju privrednim potrebama pojedine države, a po tome i svih onih sredina, koje vrše izvjesan upliv na domenu šumarstva.

Predmeti, koji će se raspravljati biće odabrani, vodeći računa ovom osnovnom principu. Dakle će se raspravljati dubokim načinom oni problemi, koji su u istinu od medunarodnog interesa, a u cilju, da bi se učinila efikasnom i korisnom izmjena misli šumarskih specijalista čitavoga svijeta.

Pored kongresa održaće se i znamenita medunarodna izložba strojeva za industriju drveta i šumskih produkata. Ova izložba, koja je toliko željkovana u industrijskim krugovima raznih zemalja, održati će se u Milanu od 12. do 27. aprila godine 1926. Organizacijoni odbor želi, da ovom izložbom posluži što boljem i što potpunijem poznavanju tipičnih predukata, interesovanih zemalja te da tako olakša uslove medunarodne trgovine.

Za vrijeme kongresa i pod konac njegovih radova poduzeće se neke ekskurzije u najinteresantnije šume Italije a možda čak i koje druge zemlje.

Organizacijoni odbor kongresa živo želi, da bi Medunarodni Šumarski Kongres polučio što veći uspjeh i za to Vas ovim moli, da izvolite na njemu zvanično uzeti učešća na taj način, da onamo pošaljete svoga delegata no ne samo da prisiva sjednicama, već da predloži i izvještaj o predmetu, koga izvolite izabrati iz programa, koji prileži.

Ja sam se uslobodio, da Vam posebnim zamotkom pošaljem nekoliko primjeraka pravilnika i pristupnica, pa Vas molim, da ih izvolite razdijeliti medu Vaše članove i da udesite po mogućnosti propagandu za koju držite da će biti najefikasnija za kongres u Rimu.

Budite uvjereni, da će Vaša saradnja u tome smjeru biti vrlo dragocijena i mnogo cijenjena.

Zahvaljujući Vam unaprijed te u nadi, da ćemo uskoro primiti obavještenje o učešću Vaših članova na kongresu, molimo Vas gosp. predsjedniče da primite izražaj moga odličnog poštovanja.

Donosimo ovaj ponovni poziv i skrećemo pažnju naših čitalaca na kongres. Tko želi potanje informacije neka se obrati na Uredništvo.

У ПРИЛОГ ПОПУЛАРИЗОВАЊА ШУМАРСТВА.

Питање популаризовања шумарства било је и прошле године предмет дебате главне скупштине Југословенског Шумарског Удружења у Сарајеву. Ово питање је такође пре, као и после тога, више пута истицано и третирано и у Шум. Листу, а знамо, да је главна Управа Удружења изабрала ужи одбор, који има за задатак да изради »упуства« о начину и темама предавања. У последњем броју Шумарског Листа за јули професор др. Угреновић изнео је правац и методе, којих се код ових предавања треба држати.

Можда ће многим господи колегама и сувише често истицање и понављање овога питања изгледати мало претерано и прецењивано, но с обзиром на дубљи значај и важност његову, оно нам не може никад бити досадно, а још мање тако брзо скинуто са дневнога реда, те је ради што правилнијег решења његовог потребно што више писати и говорити о њему.

У нашем шумарству после рата осећа се нарочити покрет у истицању двају важних питања, којима се у последње време полаже нарочита пажња; а то је питање пошумљавања голети и крша и питање популаризовања шумарства. Заправо речено ово су два питања која теже истом циљу, само што сваки од њих полази супротним правцем и служе се различитим средствима. Питање пошумљавања голети и крша тежи за непосредним стварањем и подизањем шума, док питање популаризовања шумарства тежи истом циљу само посредним путем; путем ширења љубави за шуму, њеног значаја и важности, те рационалном употребом, подизањем, гајењем и чувањем шума. Које је од ова два питања важније, тешко је одговорити, и могло би се рећи, да су по својој вредности једнака. Но чини нам се, ако би се упуштали у нешто дубљу анализу њихову, а с обзиром на девастациону перноду у којој се наше шуме још увек налазе и испитујући узроке томе, требало нарочиту пажњу посветити популаризовању шумарства. Подизати нове шуме па их припустити непросвећеној маси без свести и љубави за шуму, да их и даље као и старе наше шуме немилосрдно ништи и сатире, не би значио никакав успех нити корак унапред; док буђењем свести код народа о важности, значају, употреби и чувању шума значио би огроман успех у шумарству.

Што се тиче овог другог питања популаризовања шумарства учињено је неколико знатних и успелих предлога од стране надлежних, да се о шумарским знаностима предаје у основним, средњим, богословским и учитељским школама, а покушато је да се упоредо са пољопривредом, држе нарочити курсеви и у војсци. Сада је на дневном реду питање просвећивања народа у опште у том погледу путем предавања, која би г. г. колеге имали држати. Како то питање треба решити, остављамо изабратом ужем одбору Управе Удружења, које је истом специјално и посвећено.

Ово питање није први пут код нас покренуто и није никаква новина, јер видимо и остале народе, који су схвативши значај и важност шума, а нешто и од страха пред нестанком њиховим, да су настали још одавно и то много пре нас, да своје шуме подигну и сачувају првенствено буђењем свести код народа, о значају њиховом. Значај овога питања Енглеска је изгледа, с обзиром на неспразмерно велику потрошњу дрвета наспрам незнатне продукције његове у земљи, најбоље и најозбиљније схватила. Са популаризовањем шумарства они су отишли тако далеко, да су чак у сво-

јим основним и средњим школама увели нарочите, како их они зову, утакмице — награде — за најбоље писмене радње из шумарских знаности Те утакмице они редовито сваке године и у свима школама одржавају. Због оскудице у простору немогуће нам је донети овде у преводу једну од тих писмених радњи попраћеном са обојеним цртежима, за коју је као најбољу један четрнаестогодишњи дечак добио прву награду, али је интересантно и вредно пажње прочитати са каквим, може се рећи стручним знањем и разумевањем, тај дечак на читаве две штампане странице, као у најбољем стручном уџбенику, износи живот и развитак храстовог дрвета. Вредно је пратити његово прецизно познавање живота и развитка храста у најситнијим детаљима, те важности и употребе храстовог дрвета у индустрији. Не можемо, а да се не дивимо народу, који уме да у своје младе четрнаестогодишње душе улива на овај начин љубав и знање о важности, значају и употреби шума! Но, Енглези се нису ограничили само на овај начин популаризовања шумарства, већ сваке године приређују и нарочите утакмице у пошумљавању путем приватне иницијативе, те одређу знатне награде за најлепше и најбоље подигнуте културе. На тај начин дају подстрек приватним лицима, чиме су постигли завидан успех код пошумљавања огољених површина. Енглез исто тако уме врло добро да организује и приређује честе изложбе у земљи, те неће пропустити прилику, да на овима а нарочито пољопривредним изложбама не прикаже и развој свога шумарства, производњу и индустриализацију дрвних продуката, што све има утицаја и значаја у дрварској трговини и индустрији, па исто тако и у популаризовању шумарства.

Разумевање за потребе шумарства и подизање шума развијено је у истој мери и код Француза. Ове године Французи су знатну своту раздалили као награду оним друштвима, која се баве подизањем и гајењем шумских вртова.

Ово некоико примера износимо у жељи, неби ли надлежни по овом питању при решавању његовом могли ценити и прихватити оне идеје и методе, које су у другим земљама знатно допринеле у популаризовању шумарства, подизању и очувању шума. Копирајмо туђа дела ако су нам она само корисна и драгоцена, а има средства, пута и начина да се она и код нас усаде, само мало више воље и организаторског духа! Могућност за материјалне издатке са овим скопчаним пружа нам фонд за Пошумљавање, који непосредно једним делом за ову сврху треба и да служи.

Неограничимо се само на гола и сувопарна предавања, јер нам она без стварности и даљег подстрека неће много допринети!

Инг. Слободан В. Баранац (Алексинац).

УПОЗОРЕЊЕ.

Да би ученици Практичне Шумарске Школе — будући лугари имали прилике и могућности да о свему оном што ће у пракси доцније сретати стеку здрав појам и да им неостане непознато оно што им у пракси није било могуће приказати и што у практичним радовима нису видели, потребно је да им се све то што спада у област практичног рада у шумарству путем пројицираних слика фотографија на филму као и на стаклу, прикаже.

Стога овим путем чинимо апел на гг. колеге о молимо их да школу у овом раду око прикупљења фотографија помогну што обилније, како би сарадњо и помоћу нас свију порадили и допринели процвату и унапређењу нашег шумарства.

Све сакупљене фотографије било на филму или на стаклу треба слати на адресу Практичне Шумарске Школе у Алексинцу, а у спроводном писму назначити редним бројевима: 1) шта која фотографија представља, 2) ко је и када снимао, 3) где се налази снимљени објекат и 4) детаљнији опис истог ако је с обзиром на важност његову потребно.

Очекујемо обилну помоћ и одзив гг. колеге-шумара у овом раду.

Из канцеларије Практичне Шумарске Шкле у Алексинцу.

Praktično šumarstvo

GUSJENICE PRELACA U NAŠIM HRASTOVIM ŠUMAMA I OBRANA OD NJIH.

U našim hrastovim šumama brste lišće poglavito gusjenice gubara, zlatokraja, kukavičjeg suznika i četnika. To brstenje postaje kadšto katastrofalno. Vrijeme je, da se tim pitanjem ozbiljnije pozabavimo, jer nam slavenski fatalizam neće pomoći. Uvjerio sam se opetovano, da su gusjenice tih četiriju prelaca kremalo poznate. Kako je njihovo poznavanje nužno i u pogledu načina obrane, zadržat ću se kod toga.

Najviše dolaze kod nas gusjenice gubara Lymantria (Liparis, Ocneria) dispar. Javljaju se kadšto u ogromnoj množini. Znadu same, ili u društvu sa spomenutima obrstiti hrastova stabla do gola. Vidio sam šume, koje su mjeseca juna izgledale kao sred zime. One su poznate šumarima i lugarima ali obzirom na raspoznavanje i razlikovanje od drugih, mislim da nije suvišno, ako istaknem značajno njihovo obilježje. Uzduž hrpta bradavice, sredinom 5 pari m o d r i h, a iza njih 6 pari s m e đ j e c r v e n i h. Nekoje su gusjenice više žute, imaju žute uzdužne pruge i žute dlake pored crnih na bradavicama. Druge su tamnije sa tamnijim prugama i crnim dlakama pored bijelih na bradavicama. Leptiri su raznolični. Mužjak je manji, tamniji, dugočešljastih ticala, a ženka je veća, bleda, sa narezuckanim tamnim vezovima preko krila, a ticala su joj kratko-češljasta. Ženka odlaže po koji stotinjak jajašaca, pokrije ih dlačicama tijela a to izgleda poput gube, što se upotrebljava za kresanje vatre. Odatle i naše ime »gubar«. Jaja prezime.

Uz gubara čini se da najčešće i najviše dolazi gusjenica zlatokraja (Euproctis [Porthesia] chrysorrhoea). Gusjenica manje je poznata. Na moje brojne upite dobio sam obično nejasne odgovore. Odrasla tamna gusjenica ističe se time, da ima straga (na 9. i 10. kolutu) d v i j e n a r a n č a s t e b r a d a v i c e, a sredinom narančaste uske pruge. Leptir je posve bijel, kraj zatka je crvenožut tobože zlatan, odakle mu ime »zlatokraj«. Jaja su narančasto žuta. Prezimi

kao gusjenica i to po više mladih gusjenica zavije i zaprede po više listova u tako zvano veliko gusjeničje gnijezdo za razliku od malog što ga gradi naš bjelac glogovnjak.

Rijeda je gusjenica kukavičjeg suznika (Malacosoma [Gastropacha] neustria). Zna se u pojedinim godinama na pojedinim mjestima obilnije pojaviti. Nju manje poznaju a lako se prepoznaje po značajnim uzdužnim prugama na hrptu: sredinom bijela sa strane modrikaste a među svima hrdaste uzdužne pruge. Smeđožuti ili više crvenožuti leptir ima preko krila oširoki vez. Jaja prilijepi ženka na tanke grane u obliku prstena, vitice, odatle i ime »vitičar« a jer jaja prije izlaza gusjenice imaju sedefni sjaj poput perlica, dobili su ime »kukavičje suze«. Jaja prezime.

Kao da je najreda gusjenica hrastovog četnika (Thametopsea [Cnethocampa] processionea). Mnogi ju poznaju ne toliko po izgledu, koliko po neugodnom djelovanju njenih dlačica, koje uzrokuju, jer upali sluznice kod čovjeka i životinja. Gusjenica je tamna, dugih dlaka na hrptu sa crnosmeđim pjegama a trbušna je strana zelenkasto siva. Sabere se po danu u manja veća klupka, na sunčanoj strani, putuje u dugim uskim redovima poput čete procesije, litije, zato i ime »litijaš«. Leptir ima tamna prednja i bjelkastosiva stražnja krila.

Obrana je proti posljednjim trim gusjenicama teška, jedva moguća. Gnijezda zlatokraja mogu se u voćnjaku zimi poskidati i spaliti, ali u šumi je to na velikom prostoru nemoguće. Jaja kukavičjeg suznika na tankim granama teško se zamjećuju, a na velikom prostoru u šumi nemogu se sabirati. Sabrane skupine gusjenica i kukuljica hrastovog četnika mogu se petrolejom nakvasiti i potpaliti. Kod ostalih dviju vrsta goruća se baklja može upotrijebiti, dok su gusjenice na okupu, mlade i za kišovitog vremena.

Gubar je najraširenij, najpogibeljniji. Tu valja pomišljati na načine tamanjenja jaja i gusjenica. U Njemačkoj tamane jaja tako, da petrolejom kvase kupove jaja, od česa pogibaju. Kod nas su uspješno skidali legla sa zašiljenom motkom, ili ih mazali drvenim katranom. Svaki od ovih načina ima nešto za se. Vrijedi to imenito ondje, gdje zaraza nije vrlo velika, a legla su nisko na stablu. — O štrcanju gusjenica sa barijevim kloridom pregovorio sam već drugom zgodom.*

Neprilike i štete, što ih čine gusjenice u našim hrastovim šumama, stavljaju nam u dužnost, da se od gusjenica branimo osobito obzirom na pogibeli medljike.

U prirodne pomagače nažalost ne možemo se previše pouzdavati, mislim tu ptice i kukce nametnike.

Poznata je stvar, da čvorci i neke druge ptice jedu gusjenice, ali samo katkad i na nekim mjestima, gdje se pojave u tolikoj množini, da se o njihovoj vidljivoj koristi može govoriti. Što se tiče kukaca nametnika tu dolaze u obzir ose najezdnice i muhe gusjeničarke. Po Wolff-Krauss-u* zna se za ove nametnike:

gubar	**40**	**vrste**	**opnokrilaca**	**(Braconidi**	**11,**	**Chalcididi**	**6**	**Ichneumonidi**	**23)**	**i**	**42**	**vrste**	**muha**
zlatokraj	**24**	**„**	**„**	**(**	**„**	**7**	**„**	**11**	**„**	**6)**	**i**	**22**	**„**	**„**
četnik	**9**	**„**	**„**	**(**	**„**	**2**	**„**	**2**	**„**	**5)**	**i**	**18**	**„**	**„**
kukavičji suznik	**50**	**„**	**(Proctotrypida**	**9**	**Bracon.**	**8**	**„**	**8**	**„**	**25)**	**i**	**23**	**„**	**„**

dakle prilični broj poznat, ali ne svagdje, ne svake godine, ne na svakom mjestu

---

* Vidi Šumarski List, godine 1925. Str. 192.

* Die Forstlichen Lepidopteren Jena 1922.

a zato ni njihova pomoć u obrani obično nije odlučna. Od gusjenica i kukuljica, što ih zahvaljujem ljubeznoj usluzi g. šumarnika M. Crnadka u Oriovcu, kao i onih, što sam ih odanle sobom donio, odgojio sam si doduše zastupnike Ichneumonida, Braconida, Chalcidida od osa najezdica a dobio sam veći broj kukuljica muha gusjeničarka (Tachinariae) a iz ovih odgojio razmjerno malo muha, ali sve je to za veliku zarazu gubara daleko premalo a da se može govoriti o velikoj koristi tih pomagača. I plijesan može tu pomoći, dolazi tek lokalno u obzir, dok hladno kišovito vrijeme mnogo pomaže.

Mnogo hvaljena amerikanska biološka metoda odgajanja nametnika nije ni u Americi uz vrlo povoljne odnošaje njihovih zavoda dala velike uspjehe, bar nekako su se nadali. Uz čedne naše prilike jedva se možemo nadati kakvom odlučnom uspjehu, treba da više pažnje posvetimo metodama uništavanja jaja i gusjenica gubara.

Spremam oveću radnju imenito o gubaru. Sa zahvalnošću primam svaki i najmanji podatak o tome bilo iz ove, bilo iz prošlih godina.

Toliko u kratko. Na nekoja pitanja i potankosti osvrnut ću se drugom zgodom.

Dr. Aug. Langhoffer.

Važen izum našega rojaka. Po večletnem proučavanju in mnogih praktičnih poizkusih posrečil se je g. Josipu Nachtigalu, solastniku tvrtke Ivan Mihelič in drug v Ljubljani, izum ogromne važnosti. Skonstruiral je namreč mesto konusa, ki je za odvajanje pare in dima pri železnšikih lokomotivah v rabi, nov konus, ki ga je nazval »fortiflat« in ki se bistveno razlikuje od sedanjega. S tem konusom so se v območju ljubljanskega in beogradskega ravnateljstva državnih železnic vršile uradne poizkušnje, ki so dognale, da se z njegovo rabo prištedi 13 odstotkov premoga ter doseže za okrog 17 odstotkov večje izkoriščenje premogovne kalorijske moči in končno za 40—50 odstotkov manjše preostanke žlindre in saj. Tej svoji iznajdbi je imenovani naš rojak dodal še drugo, isto tako važno, dasi v ekonomskem oziru ne tako dalekosežno. Na svojem konusu je namreč umestil velikemu klobuku podobno, iz žice pleteno lovilo za iskre, katero po uradnih ugotovitvah popolnoma odpravlja padanje isker iz železniških lokomotiv. Ko se to lovilo splošno uvede, odpadejo vsi, ob suhih letih tako pogosti požari, ki jih provzročajo iskre iz vozečih lokomotiv. Številno izražen efekt teh dveh iznajdb pomenja v naši državi več ko 70 milijonov letnih prihrankov pri premogu in 4 in pol milijona požarnih odškodnin, skupaj torej okroglo 75 milijonov letnega prihranka. Izumitelj je za obe iznajdbi proglasil patent v vseh državah, ki tvorijo Zvezo za zaščito industrijske svojine.

Литература

Dragutin D. Veseli: »Katekizam o uzgajanju šuma«, Sarajevo 1924. Profesor na šumarskoj školi u Sarajevu, Dragutin D. Veseli, izdao je u vlastitoj nakladi knjižicu pod označenim naslovom. Knjiga sadrži 450 pitanja i odgovora iz područja šumarske botanike i uzgajanja šuma (sa pošumljivanjem krša), a tekst je popunjen sa 20 slika, koje u glavnom prikazuju razne načine sadnje biljaka.

Pisac je s velikim marom i poznavanjem predmeta stavio u prvom dijelu knjige pitanja iz šumarske botanike, a odgovori daju opis gotovo svih vrsti drveća i grmlja i sva njihova šumsko-uzgojna svojstva. Za pojedine vrste drveća postavljena su ova pitanja:

Koja su glavna obilježja dotične vrste? Kako raste? Kakovo stanište zahtjeva? Kakove zahtjeve stavlja na svjetlo? Kako se odgajaju sastojine izvjesne vrste? Koje opasnosti prijete tim sastojinama?

Odgovori na sva pitanja su dosta opširni. Na pr. odgovor na prvo pitanje ima opis uzrasta stabla, opis žilja, kore, pupova, lišća i sjemena. Pisac navada kada dotična vrsta lista, kada i kako cvate, kada sjeme dozrijeva, % i trajanje klijavosti sjemena, njegovu težinu, broj zrna u kg, kada i kako sjeme klije poslije sjetve, kada stabla počnu radati sjemenom i kako često rode.

Pitanja iz uzgajanja šuma odnose se: Na gradivo iz nauke o sastojinama, naravnog pomladivanja šuma, umjetnog pomladivanja šuma, njege sastojina, pošumljivanja krša.

Gradivo o sastojinama raspravljeno je na prvih 14 stranica knjižice, a postavljena su pitanja i odgovori u glavnom o tlu, o sklopu, o ophodnji, te o čistim i mješovitim sastojinama sa njihovim prednostima i manama.

Gradivo iz naravnoga pomladivanja šuma raspravljeno je u 45 pitanja i odgovora, a obrađuje u glavnom uzgojne oblike šuma, visoku, srednju i nisku šumu, te prevršno i okresno granisko gospodarenje, uz načine pomladivanja takovih šuma.

Gradivo iz umjetnog pomladivanja šuma je vrlo opširno obrađeno u 128 pitanja i odgovora, a pojedina poglavlja raspravljaju slijedeća pitanja: sjeme (str. 103—110.), sjemeništa i rasadnici (str. 111—131.), sjetva (str. 131—141.), sadnja (str. 141—158.).

Gradivo iz uzgajanja sastojina (njege sastojina) odnosi se na čišćenje, prorjedivanje okresivanje i progalno prorjedivanje sastojina (str. 161—164.).

Gradivo iz pošumljivanja krša raspravljeno je u 13 pitanja i odgovora, a odnosi se na vrsti drveća i grmlja, koje raste na kršu, na vrsti, koje su sposobne za pošumljivanje krških površina, te na izvadanje samih radnja u terenu.

Autor je cijelo gradivo obradio vrlo vješto, a knjiga je pisana lijepim stilom i jezikom. Pisac u predgovoru namjenjuje knjižicu svim kategorijama šumarskog osoblja, praktičarima i onima, koji tek uče šumarstvo, kao i onima, koji se za tu struku zanimaju. Mi smo uvjereni, da će ta knjiga potpuno ispuniti zadaću, koja joj je namijenjena, te je svakome toplo preporučamo.

Prof. Dr. **A. Petračić.**

Šumarsko-lovački kalendar za 1926. izašao je iz štampe. Sadržaj kalendara znatno je proširen s raznim poučnim člancima, od kojih spominjemo članke prof. dr. Langhoffera o gusenicama gubara (Liparis dispar), koje su važni uzročnici, da se suše hrastove šume. Drugi članci iz života i nauke dobro će doći svakom da ih pročita, a osobito lugarskom osoblju, koje po selima živi. Pregled naše trgovačke bilanse za godinu 1924. jasno pokazuje, da drvo u toj bilanci dolazi na prvo mjesto. Lako pisani članak »Kako je postala zemlja naša« u kratko prikazuje vječni proces postanka naše zemlje i njenih pojava. Osim toga kalendar sadrži pregled organizacije šumarske službe u državi sa naznakom mjesta, u kom se nalazi šumska uprava odnosno gdje je sjedište šumarskog stručnjaka. Za skoro sva sreska mjesta u Hrvatskoj i Slavoniji navedena je površina šuma.

Kalendar je štampan na vrlo dobrom papiru, a uvez mu je solidan i ukusan.

Ciena Kalendaru je 30.— Din. Naručbe prima g. prof. Gj. Nenadić, Starčevićev trg broj 17.

KNJIŽNICA JUGOSL. ŠUMARSKOG UDRUŽENJA

Dosada izašla izdanja:

Br. 1. Ugrenović: »Iz istorije našeg šumarstva« . . . . . Din. 10.—
Br. 2. Perušić: »Krajiške Imovne Općine« . . . . . Din. 10.—

Izlazi uskoro:

Br. 3. Петровић: »Шуме и шумска привреда у Македонији«
Br. 4. Hufnagl-Veseli: »Praktično uređivanje šuma«

U nakladi Jug. Šum. Udruženja štampano:

Угреновић: »Закон о шумама« . . . . . Din 15.—
Ugrenović: »Šumarsko-politička osnovica Zakona o Šumama« . Din. 25.—
Ružić: »Zakon o Šumama« . . . . . Din. 50.—

Knjige se naručuju kod »Jugoslovenskog Šumarskog Udruženja«, Zagreb, Vukotinovićeva ulica 2.

Из Југ. Шумарских Удружења

Iz »Udruženja Jug. Šumarskih Akademičara«. Na XXII. glavnoj godišnjoj skupštini dne 15. novembra ove god. izabran je slijedeći novi upravni odbor za školsku godinu 1925./1926.:

Predsjednik: Stjepan Cestar, podpredsjednik Marko Topić, tajnik Drago Sulimanović, blagajnik Šimun Flögl, knjižničar Bartol Ivić, odbornici: Jaroslav Huša i Antun Fabijan, odborski zamjenici: Stjepan Bertić i Antun Dujć, revizori: Josip Mahovlić, Branislav Begović i Bogdan Vukmirović.

Potpore iz Kerešken jeve zaklade. Početkom naredne godine 1926. Upravni odbor Jugoslovenskog Šumarskog Udruženja dijeliti će potpore iz kamata Kereškenijeve zaklade siromašnim udovama, čiji su muževi bili članovi rečene zaklade. — Molbe (netaksirane) treba poslati upravi Jugoslovenskog Šumarskog Udruženja, Zagreb, Vukotinovićeva ul. 2., najkasnije do 31. I. 1926. godina.

ISKAZ UPLAĆENE ČLANARINE REDOVITIH ČLANOVA U MJESECU OKTOBRU 1925.

Šinkovec Bogomir, Priština Din. 50.— (za god. 1925.); Živojinović Vladimir, Žagubica Din. 50.— (za god. 1925.); Anderka Julio, Cerna Din. 50.— (za god. 1925.); Havliček Aleksa, Fužine Din. 50.— (za god. 1925.); Kauders Alfons, Sušak Din. 50.— (za god. 1925.); Rukavina Branko, Pakrac Din. 100.— (za god. 1924. i 1925.); Šarčević Kosta, Gor. Milanovac Din. 50.— (za god. 1925.); Rosić Sreten, Dol. Milanovac Din. 50.— (za god. 1925.); Premužić Ante, Zagreb Din. 50.— (za god. 1925.); Troper Ante, Čačak Din. 50.—(za god. 1925.); Ilić Nikola, Novi-Marof Din. 50.— (za god. 1925.); Vorkapić Lazar, Beograd Din. 100.— (za godinu 1925. i 1926.); Matizović Dragutin, Zagreb Din. 50.— (za god. 1925.); Radulović Josip, Sarajevo Din. 50.— (za god. 1925.); Mužinić Milan, Beograd Din. 50.— (za god. 1925.); Jevtić Živko, Kruševac Din. 30.— (za god. 1925.); Damjanović Milutin, Raška Din. 50.— (za god. 1925.); Siter Georgije, Kićevo Din. 50.— (za god. 1925.); Ivanović Stevan, Osijek Din. 50.— (za god. 1925.); Mavrek Ante, Ivanec Din. 90.— (za god. 1924. i 1925.); Šimić Stjepan, Vinkovci Din. 50.— (za god. 1925.); Grakalić Ivo, Imotski Din. 100.— (za god. 1925. i 1926.); Tešanović Vladimir, Sarajevo Din. 60.— (za god. 1925. i upis); Lohvasser Alfred, Busovača Din. 50.— (za god. 1925.); Rolinger Rudolf, Tuzla Din. 100.— (za god. 1924. i 1925.); Janković Đorđe, Osijek Din. 30.— (za god. 1925.); Sendić Josip, Sarajevo Din. 50.— (za god. 1925.); Gorić Sulejman, Rogatica Din. 50.— (za god. 1925.); Seferović Seid, Otok Din. 50.— (za god. 1925.); Smiljanić Konstantin, Skoplje Din. 50.— (za god. 1925.); Rajković Velimir, Boljevac Din. 50.— (za god. 1925.); Šunjevar Milenko, Raško Din. 50.— (za god. 1925.); Ervaćanim Miloš, Jasenovac Din. 50.— (za god. 1925.);Siničić M. Ivan, Kićevo Din. 100.— (za god. 1924. i 1925.); Kosta T. Joksimović, Arandelovac Din. 50.— (za god. 1925.); Mikša Stjepan, Brinje Din. 50.— (za god. 1925.); Gaković Dušan, Han-Pijesak Din. 50.— (za god. 1925.); Kauzlarić Ante, Novi Marof Din. 150.— (za god. 1923., 1924. i 1925.); Sučević Stjepan, Zagreb Din. 100.— (za god. 1924. i 1925.); Bilinski Stanko, Zagreb Din. 100.— (za god. 1924. i 1925.); Vuković Petar, Zagreb Din. 50.— (za god. 1925.); Bukovala Jovan, Beograd Din. 50.— (za god. 1925.); Benković Svetislav, Beograd Din. 50.— (za god. 1925.); Rener Ante, Zagreb Din. 150.— (za god. 1923., 1924. i 1925.); Petrović Dragoljub, Aleksinac Din. 50.— (za god. 1925.); Balen Josip, Senj Din. 50.— (za god. 1925.); Veselj Dragutin, Sarajevo Din. 68.— (za 1924. i 1925.); Čeović Ivan, Zagreb Din. 50.— (za god. 1925.); Dr. Pevalek Ivo, Zagreb Din. 30.— (za god. 1925.); Hradil Dragutin, Zagreb Din. 25.— (za god. 1925.); Stipčić Filip, Bjelovar Din. 50.— (za god. 1925.); Baličević Ante, Karlovac Din. 50.— (za god. 1925.); Nikolašević Julio, Našice Din. 50.— (za god. 1925.); Iveljić Juraj, Ljubuški Din. 50.— (za god. 1925.); Jasić Dušan, Petrinja Din. 50.— (za god. 1925.).

Pretplata:

Šumska uprava, Skoplje Din. 300.— (za god. 1923., 1924. i 1925.)

Личне вијести.

Rudolf Pilepić. Ovih je dana sahranjen u Zagrebu odlični član našega Udruženja i jedan od najuglednijih Zagrebačkih industrijalaca i trgovaca drvetom — Rudolf Pilepić. Pokojnik je i kao čovjek i kao stručnjak uživao u svim krugovima Zagreba vrlo velik ugled. Bio je predsjednik Saveza Trgovaca, predsjednik Središnjeg Ureda za Osiguranje radnika, predsjednik Karlovačke Industrije Drveta i član brojnih drugih humanitarnih, privrednih i kulturnih udruženja. Svagda se isticao plemenitošću svoga duha, kadgod je trebalo zaštiti i pomoći slabijega. I baš zato uživao je mnogo ugleda i poštovanja i među radnicima.

Naše Udruženje duguje posebnu hvalu i priznanje odličnom pokojniku. Pored sve svoje velike zaposlenosti pokojnik se živo zalagao za današnje naše jedinstveno i veliko šumarsko udruženje. On je neumorno uzimao učešća na sjednicama i pregovorima, kojima se rješavalo pitanje stvaranja današnjeg našeg Udruženja i donošenja njegovih pravila. Za njegov rad dugujemo mu hvalu, ne samo mi, koji smo s njime zajedno radili, već i potomci naši, koji će naše Udruženje preuzeti iz naših ruku.

Sačuvajmo svijetlu uspomenu na odličnog i dragog nam pokojnika!

Slava Rudolfu Pilepiću.

POSTAVLJENI SU:

Ćivša Dušan, za šum. inž. asistenta I. kat. 9. grupe pri šum. upravi u Busovači.

Berleković Stepan, za šum. inžinjera I. kat. 9. grupe pri direkciji šuma brodske imovne općine u Vinkovcima.

Podhorski Ivan, za šum. inžinjera I. kat. 9. grupe pri direkciji šuma na Sušaku.

Krajnc Ljudevit, za šum. vježbenika III. kat. 4. grupe kod sreskog poglavara u Prnjavoru.

Rosandić Milan, za šum. inžinjera I. kat. 9. grupe pri direkciji šuma u Vinkovcima.

Premužić Ante, za sekretara I. kat. 7. grupe pri generalnoj direkciji šuma u Beogradu.

Rivoseki Emil, za šum. nadinžinjera I. kat. 7. grupe pri šum. upravi u Cetin-Gradu.

Jovanović Milorad, za pomoćnika generalnog direktora I. kat. 3. grupe kod generalne direkcije šuma u Beogradu.

Frković Ivan, za inspektora i šefa personalnog odseka I. kat. 6. grupe pri generalnoj direkciji šuma u Beogradu.

Vajdl Rudolf, za računarskog pripravnika II. kat. 5. grupe pri direkciji šuma u Skoplju.

Dr. Zubović Jovan, za šum. nadinžinjera I. kat. 7. grupe pri direkciji šuma u Sarajevu.

Stanišić Vojislav, za pripravnika III. kat. 4. grupe pri sreskom poglavarstvu u Glamoču.

Vančetović Živojin, za šum. inž. asistenta I. kat. 9. grupe pri direkciji šuma u Skoplju.

Prokopljević Nenad, za šum. inž. asistenta I. kat. 9. grupe pri direkciji šuma u Zagrebu.

Smoljanović Bogdan, za šum. inž. asistenta I. kat. 9. grupe pri šum. upravi u Petrinji.

Strepački Vjekoslav, za šum. inž. asistenta I. kat. 9. grupe pri sreskom poglavaru u Jastrebarskom.

Žužek Josip, za šum. inž. asistenta I. kat. 9. grupe kod direkcije šuma u Vinkovcima.

Vajler Adolf, za šum. inž. asistenta I. kat. 9. grupe pri direkciji šuma u Sarajevu.

Simunović Živan, za direktora I. kat. 4 .grupe direkcije šuma u Aleksincu.

UNAPREDJENI SU:

Babić Marko, za šum. nadinžinjera I. kat. 7. grupe Han.—Kompanji.

Rogić Franjo, za šum. kancelistu III. kat. 2. grupe pri direkciji šuma u Sarajevu.

Barković Josip, za oficijala III. kat. 2. grupe pri direkciji šuma otočke imovne općine u Otočcu.

Miličević Žarko, za knjigovodu II. kat. 3. grupe pri odelenju za računovodstvo i financije gen. direkciji šuma u Beogradu.

Kopić Mato, za protustavnika II. kat. 3.grupe pri direkciji šuma brodske imovne općine u Vinkovcima.

Herak Emilijan, za šum. savetnika I. kat. 6. grupe pri direkciji šuma križevačke imovne općine u Belovaru.

Širer Ivan, za šum. nadsavetnika I. kat. 4. grupe pri direkciji šuma u Sarajevu.

Pogačnik Josip, za šum. nadsavetnika I. kat. 4. grupe pri direkciji šuma u Sarajevu.

Hosu Josip, za šum. nadsavetnika I. kat. 4. grupe pri direkciji šuma u Sarajevu.

Bilić Pavao, za šum. nadsavetnika I. kat. 5. grupe pri direkciji šuma u Sarajevu.

Vasić Vaso, za šum. savetnika I. kat. 6. grupe i upravitelja šum. uprave u Srednjem.

Bojić Savo, za šum. savetnika I. kat. 6. grupe i upravitelja šum. uprave u Ilidži.

Meseldžić Jovo, za šum. savetnika I. kat. 6. grupe i upravitelja šum. uprave u Oštrelju.

Bajić Milan, za šum. savetnika I. kat. 6. grupe pri direkciji šuma u Sarajevu.

Bambulović Petar, za šum. savetnika I. kat. 6. grupe i upravitelja šum. uprave u Turbetu.

Belamarić Ivan, za šum. savetnika I. kat. 6. grupe pri direkciji šuma u Sarajevu.

Topčagić Osman, za šum. savetnika I. kat. 6. grupe i taksatora pri direkciji šuma u Sarajevu.

Veseli Dragutin, za profesora I. kat. 6. grupe pri šumarskoj školi u Sarajevu.

Novaković Radovan, za sreskog šum. referenta I. kat. 7. grupe kod poglavara sreza u Mostaru.

Novaković Milutin, za sreskog šum. referenta I. kat. 7. grupe kod poglavara sreza u Brčkom.

Rolinger Rudolf, za sreskog šum. referenta I. kat. 7. grupe kod poglavara sreza u Tuzli.

Čakrlija Risto, za sreskog šum. referenta I. kat. 7. grupe kod poglavara sreza u Travniku.

Balonek Franjo, za sreskog šum. referenta I. kat. 7. grupe kod poglavara sreza u Derventi.

Gorić Suleman, za sreskog šum. referenta I. kat. 7. grupe kod poglavara sreza u Rogatici.

Amidžić Vukašin, za sreskog šum. referenta I. kat. 7. grupe kod poglavara sreza u Travniku.

Matić Trifun, za sreskog šum. referenta I. kat. 7. grupe kod poglavara sreza u Zvorniku.

Vokić Milan, za sreskog šum. referenta I. kat. 7. grupe kod poglavara sreza u Ženici.

Najvirt Franjo, za sreskog šum. referenta I. kat. 7. grupe kod poglavara sreza u Kladnju.

Majić Josip, za pomoćnika kod sreskog šum. referenta I. kat. 7. grupe kod poglavara sreza u Banja-Luci.

Vincetić Mato, za šum. nadinžinjera I. kat. 7. grupe kod direkcije šuma u Sarajevu.

Gaković Dušan, za šefa šum. uprave u Han-Pijesku I. kat. 7. grupe.

PREMJEŠTENI SU:

Mihajlović Živojin, pisar III. kat. 3. grupe iz Kruševca direkciji šuma u Aleksinac.

Mladenović Draga, pomoćnik knjigovode II. kat. 5. grupe iz Štipa računovodstvu direkcije šuma u Skoplju.

Popović Vukosava, admin. činovnik III. kat. 4. grupe iz Sarajeva šum. upravi u Beograd.

Dožić Danica, admin. činovnik III. kat. 4. grupe iz Sarajeva šum. upravi u Beograd.

Premužić Andrija, šum. nadinžinjer I. kat. 7. grupe od gen. direkcije šuma direkciji šuma u Sarajevo.

Srećković Ljubomir, podšumar I. kat. 9. grupe iz Donjeg Milanovca šum. upravi u Gornji Milanovac.

Rus Alojzije, upravitelj I. kat. 8. grupe sa Hvara, šum. upravi u Bohinjsku-Bistricu.

Novak Viktor, šum. inžinjer I. kat. 8. grupe od oblasnog hidrotehničkog odelenja u Ljubljani Velikom Županu ljubljanske oblasti.

Breljaković Marko, kancelista III. kat. 3. grupe iz Sarajeva, šum. upravi u Praču.

Bracanović Nikola, višioc dužnosti šum. referenta III. kat. 4. grupe iz Supetara sreskom poglavaru u Hvar.

Milić Gajo, šum. inž. pristav I. kat. 9. grupe od šum. uprave u Dvoru direkciji šuma slunjsko-banskih imovnih općina u Petrinju.

Pavličević Stevo, sreski šum. referent III. kat. 2. grupe iz Supetra sreskom poglavaru na Korčulu.

Ambrinac Josip, šum. inžinjer I. kat. 8. grupe iz Pitomače šum. upravi u Fužine.

Slović Zvonimir, šum. inžinjer I. kat. 8. grupe iz Rajića za šefa šum. uprave u Novoj Gradiški.

Rihtar Ćiril, šum. inž. asistent I. kat. 9. grupe iz Bohinjske Bistrice šum. upravi u Rajić.

Božić Cvetko, nadupravitelj I. kat. 7. grupe iz Kranjske-Gore šum. upravi u Bohinjsku Bistricu.

Kafadarević Fehim, šum. nadinžinjer I. kat. 7. grupe iz Nemile šum. upravi u Zvornik.

Marković Nedeljko, okružni šumar II. kat. 4. grupe iz Novog-Pazara šum. upravi Leskovac.

Kosić Aleksandar, podšumar III. kat. 2. grupe iz Prištine šum. upravi u Beograd.

Mihailović Jovan, šum. savetnik od direkcije šuma petrovaradinske imovne općine za šefa Bosutske šum. uprave u Morović.

Abram Anton, sreski šum. referent III. kat. 1. grupe iz Korčule sreskom poglavaru u Dubrovnik.

Šinkovec Bogomir, podšumar I. kat. 9. grupe iz Prištine šum. upravi u Žagubicu.

Brankovič Miloslav, podšumar III. kat. 2. grupe iz Kavadara šum. upravi u Prištinu.

Lasić Petar, podšumar III. kat. 1. grupe iz Prizrena šum. upravi u Varvarin.

Černivec Angela, kancelista III. kat. 3 .grupe iz Beograda direkciji šuma na Sušak.

UMIROVLJENI SU:

Stanković Velimir, šum. nadsavetnik kod direkcije šuma petrovaradinske imovne općine u Sremskoj Mitrovici.

Marković Milan, direktor I. kat. 4. grupe direkcije šuma u Aleksincu.

Petronijević Slavko, direktor I. kat. 4. grupe direkcije šuma u Skoplju.

NA SLUŽBI SE ZAHVALIO.

Mihaliček Nikola, šum. inž. pristav I. kat. 9. grupe pri taksacionom odseku direkcije šuma u Sarajevu.

IZ DRŽAVNE SLUŽBE OTPUŠTEN JE:

Magdenović Stojan, pisar III. kat. 4. grupe (u privremenom svojstvu) pri direkciji šuma u Skoplju.

Oglas

o velikoj prodaji hrastovi stabala.

Kod Direkcije šuma gjurgjevačke imovne općine u Bjelovaru prodavati će se putem javne pismene dražbe dana **10. decembra 1925.** u 11·30 časa prije p dne ova stabla:

Šumska u rava	Broj hrpe	Šumskog sreza			Br j hrast vi st bala	Kubni sadržaj za tehn čku porabu sp - sobnog dr a u m³	Procenbe a vrednost kao isklična cijena Dinara		Udaljenost od željezničke stanica klm.	Opazka
		Ime	Broj	Okružje			po m³	Ukupno		
Rača	1	Skres	57	V	371	2.012·50	582	1,171.275	Bulinac 9·70	Na pruzi Bjelov r-Garešnica
Koprivnica	2	Mesa-rica	7		2.071	8.666·17	432·50	3,748.118·52	Mučna Reka 2·00	Na pruzi Zagreb-Koprivn ca
	3	Palače	8		1.201	2.356·51	343·53	809.463·12	K priv-nica 8·00	
		Ukupno			3.643	13.035·22		5,729.856.69		

Opći uslovi:

1. Dražba će se obaviti, isključivši usmene, jedino na temelju pismenih ponuda.

2. Sa 100 Dinara taksirane ponude (oferti) imadu biti dobro zapečaćene, te će se primiti najkasnije do 11.30 časova prije podne dana **10. decembra 1925.**

3. U ponudi valja naročito navesti, da su nudiocu svi uslovi dražbe sadržani u dražbenim uvjetima, koji zastupaju kupoprodajni ugovor dobro poznati i da ih u cijelosti prihvaća. — Uz to se imadu ponudi priložiti u ime vadiuma 5% od procenbene vrijednosti one hrpe, na koju ponuda glasi, bilo u gotovom novcu bilo u državom zagarantovanim hartijama od vrijednosti ili onim vrijednosnim hartijama, kojima država priznaje valjanost jamstva. — Hartije od vrijednosti primaju se po nominalnoj vrijednosti. — Osim toga ima se ponudi priložiti uverenje, da je nudioc platio državni porez za posljedne tromeseče i da mu je radnja protokolirana kod sudske vlasti, čime će dokazati, da posjeduje nadinetačku sposobnost.

4. Odobrenje dražbe ovisi od Ministarstva šuma i rudnika u Beogradu.

5. Predmet prodaje je cjelokupna drvna masa t. j. drvo sposobno za tehničku porabu do 20 cm debljine. Drvo ispod 20 cm debljine kao i odpaci iza bradve i maklje ne pripadaju kupcu, nego ostaju direkciji J. O. na raspoložbu.

6. Dostalac je dužan odmah po saopćenju, da je dražba odobrena po Ministarstvu šuma i rudnika 2% od dostalne svote u ime taksene pristojbe, 6% za pošumljenje goljeti i 1% gradskog nameta i 0.2% za uzgojnu zakladu djece šumarskih činovnika, uplatiti. —

7. Kupovnina se ima uplatiti u gotovom novcu u dva obroka i to:

Prva polovica kupovnine imade se platiti 14 dana nakon što je dostalac obavješten, da je dražba odobrena po Ministarstvu šuma i rudnika. — Druga polovica kupovnine do konca juna 1926. sa 8% kamata, računajuć od dana obavještenja da je dražba odobrena. —

8. Za sječu, izradbu i izvoz kupljenog drva ustanovljuje se rok sa 31. marta 1927. godine.

9. Svi ostali dražbeni uvjeti, kao ostale informacije mogu se saznati za vrijeme uredovnih sati kod direkcije šuma Đurđevačke imovne općine u Bjelovaru, kao i za hrpu 1. kod šumske uprave broj V. u Rači kod Bjelovara, a za hrpu 2. i 3. kod šumske uprave broj I. u Koprivnici.

U Bjelovaru, 9. novembra 1925.

Direkcija šuma Đurđevačke imovne općine.

Broj 14.347 — 1925.

OGLAS DRAŽBE STABALA.

Kr. direkcija šuma u Zagrebu prodavati će pismenom dražbom dana **10. prosinca 1925.** u 11 sati u sedam prodajnih skupina ove sječine:

Na području kr. šumske uprave u Jasenku.

Skupina I. po četvrti put. U sjekoredu VI. okružje 4. čestica 75 na panju jelovih 2034 stabala, procijenjih na 5777 m³ tvoriva i 737 m³ goriva, bukovih 2867 stabala procijenjnih na 1689 m³ tvoriva i 3229 m³ goriva, te javorovih 49 stabala procijenjenih na 89 m³ tvoriva, sve uz iskličnu cijenu od 425.634 dinara. Žaobina 43.000 dinara.

Na području kr. šumske uprave u Ravnoj gori.

Skupina II. po četvrti put. U sjekoredu I. okružje 3/7 i 2/4 na panju bukovih 457 stabala, procjenjenih na 496 m³ tvoriva i 501 m³ goriva, uz iskličnu cijenu od 34.269 dinara. Žaobina 3.500 dinara.

Skupina III. po četvrti put. U sjekoredu II. okružje 2/3 na panju bukovih 971 stabala, procijenjenih na 1315 m³ tvoriva i 1358 m³ goriva, uz iskličnu cijenu od 70.168 dinara. Žaobina 7.100 dinara.

Skupina IV. po peti put. U sjekoredu III. okružje 1/7 na panju jelovih 664 stabla, procijenjenih na 1904 m³ tvoriva, 707 m³ goriva, bukovih 137 stabala procijenjenih na 28 m³ tvoriva i 118 m³ goriva, sve uz iskličnu cijenu od 166.568 dinara. Žaobina 17.000 dinara.

Na području kr. Šumske uprave u Ogulinu.

Skupina V. po drugi put. U sjekoredu III. okružje 4/3 na panju jelovih 1885 stabala, procijenjenih na 3949 m³ tvoriva i 3116 m³ goriva, bukovih 1910 stabala procijenjenih na 632 m³ tvoriva i 3250 m³ goriva, te javorovih 35 stabala procijenjenih na 48 m³ tvoriva i 132 m³ goriva, sve uz iskličnu cijenu od 363.825 dinara. Žaobina 37.000 dinara.

Skupina VI. po drugi put. U sjekoredu IV. okružje 3/3 na panju jelovih 1306 stabala, procijenjenih na 2791 m³ tvoriva i 2232 m³ goriva, bukovih 6274 stabala procijenjenih na 3023 m³ tvoriva i 8132 m³ goriva, te javorovih 88 sta-

bala procijenjenih na 96 m^3 tvoriva i 138 m^3 goriva, sve uz iskličnu cijenu od 506.835 dinara. Žaobina 51.000 dinara.

Na području kr. šumske uprave u Novome.

Skupina VII. po prvi put. U sjekoredu II. okružje 6/5 i 5 na panju bukovih 1.600 stabala, procijenjenih na 1527 m^3 tvoriva i 1967 m^3 goriva, uz iskličnu cijenu od 69.621 dinar. Žaobina 7.000 dinara.

Dražba će se izvršiti po propisima zakona o Državnom Računovodstvu, a naročito se ističu ovi uslovi:

Sa 100 dinara biljegovane i dobro zapečaćene ponude valja predati kod potpisane direkcije najkasnije do 11 sati dana 10. prosinca 1925. Na omotu ponude ima biti jasno ispisano: »Ponuda za sječine, koje kr. direkcija šuma u Zagrebu predaje na dražbi dana 10. prosinca 1925.« U ponudi mora nudioc da izjavi, da su mu svi uslovi dražbe i ugovora dobro poznati i da ih u cijelosti usvaja. Kod predavanja ponude ima ponudač povjerenstvu predati i potvrdu kućne blagajne potpisane direkcije, da je položio gore označenu žaobinu, nadalje svjedočanstvo o svojoj nadmetačkoj sposobnosti i konačno uverenje, da je svoju radnju prijavio poreskim vlastima i platio porez za tekuće tromesečje.

Ponude podnesene poslije odredenog roka, nadalje telegrafske i konačno ponude, koje ne odgovaraju uslovima ovog oglasa, uslovima dražbe i ugovora, neće se uzeti u obzir. Ponude se moraju stavljati za svaku skupinu zasebice, pa se prema tome isključuju kumulativne ponude za više skupina. Ali jedna te ista ponuda može sadržavati i ponude za više skupina, no u tome slučaju mora ponuda za svaku skupinu biti zasebice označena.

Kupovnina se ima platiti u četiri jednaka obroka i to: prvi obrok u roku od 14 dana od dana obavijesti, da je dražba odobrena, drugi obrok prije početka izvoza prve četvrtine izradene robe, ali najduže do 1. svibnja 1926., treći obrok prije početka izvoza druge četvrtine izradene robe, ali najduže do 1. rujna 1926. i četvrti obrok prije početka izvoza ostatka izradene robe ali najduže do konca prosinca 1926.

Kod uplate prvog obroka kupovnine, dužan je kupac platiti još 6% u fond za pošumljenje i 0.2% za uzgojnu zakladu šumarskih činovnika od cijele kupovnine, te propisane pristojbe na ugovor.

Rok za izradbu i izvoz ustanovljuje se do konca srpnja 1927.

Ostali uslovi dražbe i ugovora mogu se uviditi u radno vrijeme kod kr. direkcije šuma u Zagrebu, te kod kr. šumske uprave u Jasenku, Ravnoj gori, Ogulinu i Novome.

U Zagrebu, dne 5. studena 1925.

Kr. Direkcija Šuma.

Број: 9742/1925.

ОГЛАС ДРАЖБЕ.

Код поглавара среза фочанског продаваће се дне **10. децембра 1925.** у 10 сати прије подне путем јавне усмене и писмене лицитације 1000 пр. метара лежећих букових огревних дрва у шуми Крижевцу са искличном ценом од 7 (седам) динара по пр. метру.

Досталац ће сносити трошкове огласа и да плати 6% од куповнине фонду за пошумљивање.

Сваки понуђач мора прије дражбе положити таксену марку од 100.— динара и вадиј од 700.— динара.

Писмене понуде таксиране и са вадијем треба да стигну до почетка лицитације.

Министар Шума и Рудника бира слободно између стављених понуда и може све одбити не навађајући разлога.

Поближи увјети могу се видити сваког уредовног дана код потписаног уреда.

Ф о ч а, дне 7. новембра 1925.

Поглавар среза.

Broj: 3886 — 1925.

OGLAS DRAŽBE HRASTOVIH STABALA.

Na temelju drvosječne osnove za godinu 1924./1925., te odobrenja Ministarstva Šuma i Rudnika u Beogradu od 9. oktobra 1924. broj 36.501 — 1924. te broja 23.365 — 1925. od 9. jula 1925. i broj 29.743 — 1925. od 1. septembra 1925. i broj 35.780 od 26. oktobra 1925. prodavat će se javnom dražbom i to samo putem pismenih ponuda **dne 15. decembra 1925.** u 10 sati prije podne kod Direkcije Šuma gradiške imovne općine u Novoj Gradiški hrastova stabla u šumama:

1. Radinje okružje XXVI. istočni dio — 1130 stabala hrasta lužnjaka sa iskličnom cijenom od 3.396.654 Dinara i 34 pare.

2. Radinje okružje XXVI. zapadni dio — 1177 stabala hrasta lužnjaka sa iskličnom cijenom od 3.457.701 Dinara i 44 para.

Oba drvosjeka se nalaze u području šumske uprave Nova Kapela.

3. Kresevac okružje VII. i X. — 1238 stabala hrasta kitnjaka sa iskličnom cijenom od 592.386 Dinara i 24 pare.

Drvosjek se nalazi u području šumske uprave Okučani.

Dražbeni uvjeti mogu se vidjeti svakog dana za vrijeme uredovnih sati kod Direkcije Šuma imovne općine u Novoj Gradiški i navedenih šumskih uprava.

U N o v o j G r a d i š k i, dne 6. novembra 1925.

Direkcija Šuma Gradiške Imovne Općine.

Broj: 14.583 — 1925.

OBJAVA
licitacije bukovih, hrastovih, kestenovih i ostalih stabala.

Kod kr. direkcije šuma u Zagrebu prodavaće se dana **16. decembra 1925.** u 11 sati prije podne samo putem ofertalne (pismene) licitacije bukova, hrastova, kestenova i ostala stabla na panju u šumi »Šamarici« područja kr. šumske uprave u Kostajnici i šumi »Dikavcu« na području kr. šumske uprave u Rujevcu i to:

1. U kr. šumskoj upravi u Kostajnici.

a) o p l o d n o m (p r o g a l n o m i d o v r š n o m) s j e č o m:

U I. gravitacionom području, slivu potoka Petrinjčice, na površini od 1.087.64 kat. jutra, sa aproksimativnom masom od 249.406 m³ bukovine, 29 544 m³ hrastovine, 3.939 m³ kestenovine i 164 m³ johovine, svega dakle aprokmativnih 283.053 mub. met.

b) D o v r š n o m s j e č o m:

U istom području na površini od 59.26 kat. jut. aproksimativna masa od 1823 m³ bukovine i 8 m³ topole, breze i johe; svega dakle aproksimativnih 1.831 kubičnih metara.

c) Č i s t o m s j e č o m:

U istom području na površini od 26.64 kat. jutara aproksimativna masa od 327 m³ bukovine, 552 m³ hrasta, 1.084 m³ kestena i 217 m³ topole, johe i breze; svega dakle aproksimativnih 2.180 m³.

d) Vadenjem zaostalih sjemenjača u odraslom mladiku:

U istom području na površini od 105.93 kat. jut., s aproksimativnom masom od 2.366 m³ bukovine, 529 m³ hrasta i 46 m³ kestena, svega dakle 2.941 kubičnih metara.

U šumskoj upravi Kostajnici prodaje se dakle na površini od 1.279.47 kat. jut. aproksimativnih: 253.922 m³ bukovine, 30.625 m³ hrasta, 5.069 m³ kestena i 389 m³ topole, breze, johe ili svega: aproksimativnih 290.005 m³ raznog drveta.

2. U kr. šumskoj upravi u Rujevcu.

U šumi »Dikavcu« — VII. sjekoredu 42. okružju, 78 čestici, u blizini šume Šamarice, dovršnom sječom na površini od 20.19 kat. jut., aproksimativnih 2.625 kub. met. hrastovine i 283 m³ kestena; svega: aproksimativnih 2.908 m³ raznog drveta.

U obe navedene uprave prodaje se aproksimativnih: 253.922 m³ bukovine, 33.250 m³ hrasta, 5.325 m³ kestena i 389 m³ topole, breze i johe; svega dakle aproksimativnih **292.913 m³** raznog drveta.

Navedena drvna masa je ustanovljena pokusnim plohama prilikom terenskih radova za sastav gospodarske osnove, pa je aproksimativnog karaktera. Stabla nisu konsignirana.

Isklična cijena te aproksimativne napred navedene mase iznosi: 7.905.000 Din. (slovom: sedam milijuna devestotinapet hiljada dinara).

Licitacija će se izvršiti po propisima zakona o Državnom Računovodstvu, a naročito se ističu ovi uslovi:

Kod ove licitacije mogu učestvovati samo oni, koji su po zakonu ovlašteni, da uglavljivaju ugovore i nisu u vrijeme licitacije dužnici šumskog erara, nadalje koji nisu zbog kršenja ugovora ili iz kojeg drugog razloga isključeni od erarskih preduzeća i nisu u sporu sa erarom.

Vadij za učestvovanje u submisiji odreduje se sa Dinara: 400.000.— slovima: četiri stotinehiljada dinara.

Sa 100 dinara taksirane i dobro zapečaćene ponude valja predati kod potpisane direkcije najkasnije do 11 sati dana 16. decembra 1925. godine.

Na omotu ponude ima biti jasno ispisano:

»Ponuda od ponudača N. N. za sječine u području kr. šumskih uprava u Kostajnici i Rujevcu, koje kr. direkcija šuma u Zagrebu prodaje na licitaciji dana 16. decembra 1925.«

Ponuda ima da sadrži ime i prezime, zanimanje i boravište nudioca, te njegov svojeručni potpis i očitovanje, da je samostalan, ili kad nudi koja firma njezino ime i njezin potpuni potpis prema upisu u trgovačkom registru i mjesto gdje joj je sjedište.

U ponudi mora nudioc izrično da izjavi, da su mu svi uslovi licitacije i ugovora dobro poznati i da ih u cjelosti usvaja.

Ponude, podnešene poslije odredenog roka, nadalje telegrafske i konačno ponude, koje ne odgovaraju uslovima oglasa, uslovima licitacije i ugovora, neće se uzeti u obzir.

Kod predavanja ponuda ima ponudač predati i revers (potvrdu) kućne blagajne potpisane direkcije, da je položio gore označeni vadium, nadalje svjedočanstvo o svojoj nadmetačkoj sposobnosti i konačno uvjerenje, da je svoju radnju prijavio poreskim vlastima i platio porez za tekuće tromjesečje.

Ponuditi treba u ime kupovnine za čitavu napred navedenu aproksimativnu drvnu masu jednu paušalnu svotu u dinarima, čiji kurs će se utvrditi na dan licitacije prema zvaničnim podacima ministarstva finansija, kojima se regulišu državne isplate u stranim menetama za odnosno razdoblje. Kod plaćanja pojedinih obroka kupovnine uzimat će se u obzir promjena kursa dinara spram švicarskog franka, a srednji kurs dinara dotičnog razdoblja obračunati po aritmetičkoj sredini kursa dinara prema švicarskom franku u razdoblju između dvaju uplata, koje slijede jedna za drugom.

Kupovnina uplaćuje se u 24 anticipativna i polugodišnja obroka, koji će biti jednaki u onom slučaju, ako kurs dinara za čitavog trajanja ugovora ostaše nepromijenjen, kao na dan licitacije.

Sa promjenom kursa dinara spram švicarskog franka mjenjaju se i visine pojedinih dospjelih obroka kupovnine, osim prvog obroka.

Za slučaj, da se tečajem trajanja ugovora uvede zlatna valuta, vršiće se naplaćivanje kupovnine u zlatnom dinaru prema omjeru vrijednosti sadašnjeg i budućeg zlatnog dinara.

Osim kupovnine dužan je kupac platiti sve pravne pristojbe iz ovog ugovora, te na iznos svakog obroka 6% u fond za pošumljenje i 0.2% u fond za odgajanje djece šumarskih činovnika.

Rokovi, kao i visine pojedinih uplata regulisani su naročitim odredbama u čl. 19. ugovora.

Rok ugovora traje do 30. septembra 1940. (četrdesete).

Red sječa regulisan je naročitim sječnim redom, koji je sastavni dio ugovora.

Ostali uslovi licitacije i uslovi ugovora mogu se saznati kod kr. direkcije šuma u Zagrebu i kod generane direkcije šuma ministarstva šuma i rudnika u Beogradu.

Ministar šuma i rudnika pridržaje si izričito pravo, da po svom rasudenju, bez obzira na to, kolika je ponuda, slobodno bira između prispjelih ponuda ili da sve ponude odbaci, a da ne navađa razloga.

U Zagrebu, dne 14. novembra 1925.

Kr. Direkcija Šuma.

Број: 2511/1925.

ОГЛАС

О продаји дубећих букових дрвета из државне шуме зване »Букова глава«.

На основу чл. 52. закона о шумама, и решења Господина Министра Шума и Рудника Бр. 35.800 од 23. Октобра 1925. године, Шумска Управа у Призрену на дан **21. децембра 1925.** године у својој канцеларији одржаће Оферталну лицитацију за продају 2401 дубећих букових дрвета, обележених у државној шуми »Букова глава« у Срезу Подгорском Округа Призренског у вредности 83.283 динара.

Најближи је државни друм Призрен—Урошевац 18 км; и најближа железничка станица Урошевац удаљена је од шуме око 42 километра.

Кауција за подаванке Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца **Динара 8.330, а за странце 16.660 динара** у готовом новцу или вредећим државним папирима. Иста се има положити на каси Шумске Управе у Призрену и то најкасније до 10 часова пре подне означеног дана лицитације.

Поднети оферти морају бити затворени печатом са надписом Оферат за гору по условима Шумске Управе у Призрену Шбр. 2511 од **15. Новембра 1925. године** а садржати следеће:

а) Изјаву лиферанта шта купује, и колику цену нуди с обзиром на тачку прву и другу прописаних услова за продају ових дрвета што мора бити читка написана најпре словима, а под заградом цифрама, и колику цену нуди за сваки просторни метар дрва.

б) Да је оферат снабдевен таксеном марком од 100.— динара.

в) Изјава оферанта да је услове под Шбр. 2511/1925. године прочитао, и да на исте у свему пристаје, и да ће их од онога часа од кад лицитација на њему остане сматрати као уговор.

г) Оферант је дужан уз оферат приложити и Уверење о томе: да је своју дрварску радњу пријавио пореским властима, и да је платно порез за текуће тромесечје.

д) Оферти који неби садржали напред изложено сматраће се као и да непостоје.

ђ) Накнадни Оферти, као и они преко поште послати, неће се узимати у обзир ако буду стигли после одређеног рока за подношење, а то је напред означеног дана до**11 часова пре подне.**

е) Купац је на основу решења Госп. Министра Шума и Рудника Бр. 35.800/1925. године поред понуђене и прихваћене цене за целокупну количину дужан платити још и 6% од целокупног износа за фонд пошумљавања голети, и

ж) Испод свега изложеног оферант се мора читко подписати.

Услови о продаји ових дрвета могу се видети сваког радног дана за време канцеларијског времена код Шумске Управе у Призрену.

Предње се објављује на основу члана 82—91 Закона о Државном Рачуноводству.

Призрен, 15. новембра 1925.

Шумска Управа.

Број: 14.055/1925.

ОГЛАС.

Код Дирекције шума у Сарајеву продаваће се **дана 30. децембра 1925.** у 10 сати прије подне у соби бр. 81 путем оферталне лицитиције четињасто и лиснато дрво на пању у државним шумама »Себешић и Семешница« — »Шкрта планина — Стожер — Црни врх«. —

Апроксимативна дрвна маса, износи у овим шумским подручјима: око 2,290.000 кубика четињастих и око 605.000 кубика лиснатих дрвета.

Купац је дужан за експорт овог дрвета саградити индустријску железницу »Бугоно—Гор. Вакуф« са колосјеком од 76 цм придржавајући се техничких установа и услова уговора.

За интензиван студиј све железничке везе потребну копију планова са изохипсама у сразмјеру 1 : 1000, као и све податке за оферирање скупа са техничким елаборатом, моћи ће оференти да добију код Дирекције Шума у Сараеву по цијени од 3.000 динара.

Код лицитације могу учествовати само они, који су по закону овлашћени да углављују уговоре и нису у вријеме лицитације дужници државног ерара, надаље, који нису због кршења уговора или из којег другог разлога искључени од ерарских подузећа и нису у спору са ерером.

Вадиј за учествовање изнаша 1,500.000 динара.

Примају се само писмене понуде, које гласе на сва подручја: »Себешић и Семешница« заједно »Шкрта планина—Стожер—Црни врх« и који морају приспјети Дирекцији шума у Сарајево до 30 .децембра 1925. у соби број 81 до 10 сати прије подне.

Неће се уважити понуде, које доцније стигну, затим понуде без прописаног вадија или брзојавне понуде надаље накнадне понуде и очитовања.

Понудити треба и шумску таксу:

1. За сваки обли кубни метар четињ. тех. дрвета у шуми на пању у динарима.

2. За сваки обли кубни метар бук. тех. дрвета у шуми на пању у динарима.

3. За сваки просторни метар лиснатих огр. дрва у шуми на пању у динарима.

4. За сваки кубик огр. четињастих дрвета 10% од 1.

5. За сваки кубик племенитих техн. дрвета (храст, јасен, јавор, брест и липа) 200% од 1.

6. За сваки кубик јаворовог и јасеновог цеверастог дрвета 2000% од шумске таксе понуђене за чет. техн. дрво под 1.

Сви аванси на куповнину и на принос за пошумљивање као и све своте, које резултирају из дотичних обрачуна платиће се на темељу понуђених шумских такса за цијело вријеме трајања уговора у динарима на бази течаја, којег ће динар имати према златном швиц. франку у Цириху односно под увјетима наведеним у чл. 19. Услова ове лицитације.

Понуда има да садржи:

а) Име и презиме, затим занимање и боравиште нудиочево те његов своједручни потпис и очитовање, да је самосталан, или кад нуди која фирма: њезино име и њезин потпуни потпис према упису у трговачком регистру и мјесто гдје јој је сједиште.

б) Очитовање да нудиоц потпуно познаје све услове и да им се безувјетно подвргава. Понуде дакле несмију да су ограничене биљешкама, које се неподударају са условима.

Свака понуда мора бити таксирана са 100 динара и мора јој бити приложен вадиј у готову или у вриједносним папирима, који се примају код углављивања послова са ерером.

Вадиј се може положити и код Дирекције Шума у Сарајеву прије рока назначеног у Огласу, до кога се понуде примају. У таквом случају треба понуди приложити намиру о положеном вадију.

Вадиј ће се нудиоцу, који је постао досталац, урачунати у кауцију, коју треба да даде према условима лицитације а осталима ће се вратити на њихов трошак и погибељ, чим буду решене понуде што су стигле.

Понуде ваља добро запечатити а да се спречи отварање прије времена ваља на њих споља ставити натпис »Оферта на купњу дрвета из државних шума »Себешић—Семешница«, »Шкрта планина—Стожер—Црни врх« са адресом Дирекције Шума у Сарајеву.

Свакоме рефлектанту је од воље да прије лицитације разгледа шумска подручја.

Обавештења се на захтјев дају (колико је то допуштено) код Дирекције Шума у Сарајеву. Тамо се могу прегледати потпуни услови лицитације и уједно углаве уговора.

Министар Шума и Рудника придржаје си изреком право, да по свом расуђењу без обзира на то колика је која понуда за купњу слободно бира између приспјелих понуда или да све понуде одбаци а да не спомиње разлога.

Сарајево, 11. новембра 1925.

Дирекција Шума.

PUŠKARNA KRANJ.

Vodstvo **„Puškarne Kranj“** je prevzel kapetan

Zvonko Juvančič.

LOVAČKE PUŠKE

najfinije izrade, dvocjevke, risanice, trocjevke, automatske pištolje, revolvere, flobert puške, MUNICIJU I PRIBOR dobavlja

SLOVENSKA TVORNICA OROŽJA

ZALOGA P. WERNIG BOROVLJE, DR. Z O. Z.

RADOVLJICA (SLOVENIJA)

СТРУГАРА
ПРОМЕТНЕ БАНКЕ Д. Д. У БЕОГРАДУ
НА ДУНАВУ

Прерађује све врсте грађевног материјала

смрчевог, јеловог и боровог

израђује шифбоден, коцке за калдрму, сандуке за паковање у свим облицима и димензијама.

УСЛУГА БРЗА И ТАЧНА

ЦЕНА ВРЛО УМЕРЕНА.

Dioničarsko društvo za eksploataciju drva
Zagreb, Trg N b 3
Telefon 16-34, 12-38
Brzojavi: „EXPLOITAT"

Parna pilana i tvornica parketa
VIROVITICA
Prodajni ured BANJA-LUKA

Proizvađa i eksportira:

hrastovu robu, parenu i neparenu bukovinu, mekanu rezanu građu, gorivo drvo te parkete

Société Anonyme d' Exploitation forestière
Zagreb, Trg N br. 3
Téléphone 16-34, 12-38
Télégrammes: „EXPLOITAT"

Scierie à vapeur et fabrique de parquets VIROVITICA
Bureau de vente BANJA-LUKA

Produits et exporte:

matériaux en chêne, hêtre étuvé et non étuvé, bois tendre materiaux de construction, matérieux sciés et bois pour chauffage et parquets.

Radionica za preciznu mehaniku

VILJEM SEQUARDT

Ljubljana, Šelenburgova ulica 4.

Generalno zastupstvo i glavno skladište instrumenata

Starke & Kammerer, Wien.

Teodoliti, tahimetri, nivelacioni poljski i šumarski instrumenti, nivel. letve, trasirke, libele, busole, meraći lanci i vrpce, planimetri, pantografi, ombrografi, ombrometri, visinski barometri i aneroidi, **brojčani čekići, šumska kladiva i sve šumarske instrumente i potrebštine,** crtaći pribor, precizna šestila, svetlobni prozirni i milimetarski papiri, „Normograph" - šablone za pismo.

Brušenje risaćih pera i sve popravke točno i solidno. Zajamčeno precizna rektifikacija geodetskih instrumenata.

Slovenska industrija kožnatih odela

DRAGO SCHWAB

Ljubljana, Dvorni trg broj 3.

Izrađuje sve vrsti kožnatih odela, kao kaputa, gunjača, hlača, kapa i t. d. iz najfinije kože.

Specijalno skladište

engleskog i češkog sukna za odela i ogrtače.

Bogati izbor svakovrsnih odela, zimskih kaputa, ranglana, ogrtača i t. d.

Vlastita izradba!

Nepromočivi plaštevi, ogrtači za kišu od jednostavnih do najfinijih.

Za cij. gg. šumare znatan popust! - Tražite uzorke!

Tisak: Jugoslov. Novinskog d. d., Zagreb.
Za štampariju odgovara:
Ivan Malinar, Zagreb, Hercegovačka 25b.